

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა

ЦЕНТРАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

ბიობიბლიოგრაფიული სერია „ქართველი მეცნიერები“

БИОБИБЛИОГРАФИЧЕСКАЯ СЕРИЯ «ГРУЗИНСКИЕ УЧЕНЫЕ»

Георгий Васильевич

Церетели

(1904-1973)

Биобиблиография

Издательство «Мецниереба»

Тбилиси

1986

გიორგი
წერეთელი
(1904-1973)

ბიობიბლიოგრაფია

გამომცემლობა „მეცნიერება“

თბილისი

1986

№ 394

გამოჩენილი ქართველი აღმოსავლეთმცოდნის აკად. გიორგი წერეთლის ბიობიბლიოგრაფია მოიცავს 1935-1981 წწ. მასალას. ნაშრომში შედის სამეცნიერო-კვლევითი, სამეცნიერო-პოპულარული, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მისი რედაქციით გამოცემული შრომები, აგრეთვე ლიტერატურა გიორგი წერეთლის შესახებ.

მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურ-ანბანური რიგით. ცალკეა გამოყოფილი საიუბილეო თარიღები. ბიობიბლიოგრაფიას წინ უძღვის გ. წერეთლის სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა, ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები. ერთვის შრომათა ანბანური და სახელთა საძიებლები.

Биобиблиография выдающегося грузинского востоковеда акад. Г. В. Церетели содержит материал, охватывающий 1935-1981 годы. В биобиблиографии представлены научно-исследовательские, научно-популярные, общественно-политические труды и труды, опубликованные под редакцией учебного, а также литература о Г. В. Церетели.

Материал расположен в хронологическо-алфавитном порядке. Отдельно выделены юбилейные даты. Биобиблиографии предпослан краткий обзор научной и общественной деятельности ученого, затем следует перечень основных дат жизни и деятельности Г. В. Церетели. Прилагается алфавитный указатель трудов и именной указатель.

ბიობიბლიოგრაფიული სერიის მთავარი სარედაქციო კოლეგია: გ. ჯ ი ბ ლ ა ძ ე, (მთ. რედაქტორი), ა. ა ფ ა ქ ი ძ ე, ლ. გ ა ბ უ ნ ი ა, ვ. გ ო მ ე ლ ა უ რ ი, მ. დ ა რ ა ს ე ლ ი ა, თ. ო ნ ი ა ნ ი, შ. ძ ი ძ ი გ უ რ ი, ა. ც ა გ ა რ ე ლ ი, გ. ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი, ჯ. ლ ო მ ი ნ ა ძ ე, ს. ხ ა დ უ რ ი, ნ.

გ უ რ გ ე ნ ი ძ ე (მდივანი).

შემდგენლები: მ. ბ ა რ კ ა ვ ა, ნ. ბ ა ლ ა თ უ რ ი ა

რედაქტორები: მ. ნ ე დ ო ს პ ა ნ ო ვ ა, ნ. გ უ რ გ ე ნ ი ძ ე

ბიბლიოგრაფიული რედაქცია თ. ნ ა კ ა შ ი ძ ი ს ა

Главная редакционная коллегия биобиблиографической серии: Г. Н. Д ж и б л а д з е (гл. Редактор), А. М. А п а к и д з е, Л. К. Г а б у н и я, В. И. Г о м е л а у რ ი, М. К. Д а რ ა ს ე ლ ი ა, Т. Н. ო ნ ი ა ნ ი, Ш. В. Д з ი დ з ი გ უ რ ი, А. Л. Ц ა გ ა რ ე ლ ი, В. Ц ი ც ი შ ვ ი ლ ი, Дж. Г. ო მ ი ნ ა ძ ე, С. А. ო ა დ უ რ ი, Н. А. გ უ რ გ ე ნ ი ძ ე (секретарь)

Составители: М. И. Б а р к а в а, Н. В. Б а г а т у რ ი ა

Редакторы: М. Е. ნ ე დ ო ს პ ა ნ ო ვ ა, Н. А. გ უ რ გ ე ნ ი ძ ე

Библиографическая редакция: Т. Е. ნ ა კ ა შ ი ძ ე

4503010101

ბ ----- 141-86

გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1986

M 607(06)-86

გიორგი წერეთელი

(სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა)

გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი, ქართული აღმოსავლეთმცოდნეობის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, ფართოდ ცნობილი არაბისტი და საბჭოთა სემიტოლოგიის აღიარებული მამამთავარი გიორგი წერეთელი დაიბადა 1904 წლის 21 ოქტომბერს დაბა თიანეთში ცნობილი საზოგადო მოღვაწისა და ექიმის ვასილ წერეთლის ოჯახში. უკვე ბავშვობაში გამოავლინა პატარა გოგომ არაჩვეულებრივი ნიჭი და სიყვარული ენების შესწავლისადმი. ჯერ კიდევ ქუთაისის ქართული გიმნაზიის მოსწავლე გოგი წერეთელი რამდენიმე უცხოურ ენას ფლობდა. ენებისადმი ამ სიყვარულმა მიიყვანა იგი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის ლინგვისტურ განყოფილებაზე, სადაც იგი გამოჩენილ ქართველ მეცნიერთა ივ. ჯავახიშვილის, აკ. შანიძისა და გ. ახვლედიანის ხელმძღვანელობით ენათმეცნიერებისა და აღმოსავლეთმცოდნეობის დარგში სამეცნიერო მოღვაწეობისთვის ემზადებოდა. 1928 წელს იგი ირიცხება უკვე საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტად ლენინგრადში. ასპირანტურაში ყოფნისას სახელგანთქმულ მეცნიერთა, აკადემიკოსების ე. კრაჩკოვსკის, პ. კოკოვცოვისა და ვ. ბარტოლდის ხელმძღვანელობით გ. წერეთელი სპეციალიზირდება ორიენტალისტიკის სხვადასხვა დარგში. მას იწვევენ არაბული ენის დოცენტად ლენინგრადის ცოცხალ აღმოსავლურ ენათა სახელმწიფო ინსტიტუტში.

1933 წ. გ. წერეთელი ბრუნდება თბილისს, სადაც დიდის ენერგიით წარმართავს სამეცნიერო კადრების მომზადებას სემიტოლოგიის სხვადასხვა სფეროში. იგი სათავეში უდგება ახლად ჩამოყალიბებულ აღმოსავლურ განყოფილებას ენის, ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ინსტიტუტში (ენიმკი). 1942 წ. გ. წერეთელი ბრწყინვალედ იცავს სადოქტორო დისერტაციას და იმავე წელს პროფესორის წოდებას ენიჭება.

1944 წ. გ. წერეთელს ირჩევენ საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად, ხოლო 1946 წ. ნამდვილ წევრად; ამავე დროს იგი საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ხდება. 1957-1967 წწ. იგი ხელმძღვანელობს ჩვენი აკადემიის საზოგადოებრივ განყოფილებას, ხოლო 1967 წლიდან 1970 წლამდე ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტია. სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე გ. წერეთელი საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის წევრი იყო.

1968 წ. გ. წერეთელს, უკვე მსოფლიო სახელის მქონე მეცნიერს, მეცნიერების წინაშე დიდი დამსახურებისათვის ირჩევენ საკავშირო აკადემიის ნამდვილ წევრად. გ. წერეთლის არჩევა საკავშირო აკადემიის აკადემიკოსად ფართო სამეცნიერო საზოგადოებრიობამ მიიჩნია მისი მრავალმხრივი მეცნიერული მოღვაწეობის სამართლიან აღიარებად.

გ. წერეთლის ვითარცა მეცნიერისა და მეცნიერების ორგანიზატორის ნიჭი მთელი სისრულით 40-იანი წლების შემდგომ გამოვლინდა. მისი ინიციატივით დაარსდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი, რომელიც გ. წერეთლის ხელმძღვანელობით მსოფლიო ორიენტალისტიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ცენტრად იქცა და რომელიც ამჟამად მის სახელს ატარებს. მანვე ჩაუყარა საფუძველი საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმთან შექმნილ „საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისიას“, რომელმაც რამდენიმე წლის მანძილზე გამოსაცემად მოამზადა არაბ, ირანულ, ბერძენ,

სომეხ, რუს და დასავლეთ-ევროპელ ავტორთა ასამდე ტომი. ამ ნაშრომთაგან უკვე გამოქვეყნებულია საფუძვლიანად კომენტირებული ოცდაათზე მეტი წიგნი. მისივე უშუალო და ქმედითი მონაწილეობით შეიქმნა „ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისია“.

გ. წერეთელი იყო რვატომიანი „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონია“ მთავარი რედაქციის წევრი, „ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის“ სარედაქციო კოლეგიის წევრი...

განუზომლად ფართოა გ. წერეთლის სამეცნიერო ინტერესების სფერო. იგი მოიცავს არაბულ ენათმეცნიერებასა და ფოლკლორს, ებრაისტიკასა და არამეისტიკას, ახლო აღმოსავლეთის ძველ ენებსა და დამწერლობათა ისტორიას, ქართველურ ენათმეცნიერებას, ქართული და შედარებითი ლექსწყობის საკითხებს, თეორიული ლინგვისტიკის პრობლემებს. თითოეულ დარგში მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა და მისმა შრიმებმა ღირსეული ადგილი დაიმკვიდრა ჩვენი ჰუმანიტარული მეცნიერების საგანძურში. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია გამოკვლევანი შუა აზიის მანამდე უცნობ არაბულ დიალექტებზე - ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფურცელი არაბისტიკის ისტორიაში. ამ დიალექტთა მონაცემები ფასდაუდებელი წყაროა არაბული შედარებითი დიალექტოლოგიისათვის, ამავე დროს, ისინი შუქს ჰფენენ არაბული ენის ისტორიის კარდინალურ საკითხებს. უხვი ენობრივი მასალის ლინგვისტური ანალიზის საფუძველზე გ. წერეთელმა დაადგინა ორი დამოუკიდებელი არაბული დიალექტის არსებობის ფაქტი - ბუხარულისა და კაშკადარიულის, რომელთაგან პირველი მესოპოტამურ კილოკავს, ხოლო მეორე ბედუინების ენას უახლოვდება. მკვლევრის ღვაწლმა ამ დარგში საყოველთაო აღიარება ჰპოვა; მისმა დიალექტოლოგიურმა შტუდიებმა ამ მიმართულებით ახალი პერსპექტივები გადაუშალა თანამედროვე არაბისტიკას.

გ. წერეთელს დიდი ღვაწლი მიუძღვის არაბული ენის კავკასიური ტრადიციების შესწავლის საქმეში. მან გამოსცა შამილის წერილები შესანიშნავი ისტორიულ-ფილოლოგიური კომენტარებითურთ.

არაბისტთა ეროვნული კადრების მომზადების მიზნით გ. წერეთელმა შეადგინა „არაბული ქრესტომათია“ (1848), სადაც საქართველოსა და კავკასიის შესახებ სხვა ტექსტებთან ერთად პირველად გამოაქვეყნა ნაწყვეტები მაკარი ანტიოქელის (XVII ს.) ავტოგრაფიდან და ალ-ფარიკის (XII ს.) ისტორიული თხზულებიდან. „ქრესტომათიას“ მოყვა პირველი „არაბულ-ქართული ლექსიკონი“ (1951) - ქართველ არაბისტთა სამაგიდო წიგნი. გ. წერეთელი უკანასკნელ ხანამდე მუშაობდა „კლასიკური არაბული ენის გრამატიკაზე“, რომელიც ძირითადად უკვე დასრულებული ჰქონდა; ხელმძღვანელობდა არაბისტთა კოლექტივის მუშაობას ვრცელი არაბული ენის ლექსიკონის შედგენაზე, სადაც გათვალისწინებულია თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი ძველი კლასიკური ხანისა. გ. წერეთელს მომზადებული ჰქონდა დასაბეჭდად მაკარი ანტიოქელის მოგზაურობის წიგნი (არაბული ტექსტი და თარგმანი კომენტარებითურთ), რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს რუსეთისა და საქართველოს გარკვეული პერიოდის შესწავლისათვის.

მეცნიერის ყურადღებას არ გამორჩენია არც არაბული ლიტერატურის სფერო. წლების მანძილზე კითხულობდა იგი უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტზე არაბული პოეზიის კურსს, რომელის სტუდენტთათვის მუდამ შეუნელებელი ინტერესის საგანი იყო. დამაბული მეცნიერული შრომის პირობებში გ. წერეთელი პოულობს დროს და ბრწყინვალედ თარგმნის ახალი არაბული ლიტერატურის გამოჩენილი წარმომადგენლის ემინ

რეიკანის ლექსებს, რედაქტორობს მის მოწაფეთა მიერ ნათარგმნ „ათას ერთ ღამეს“ /მის სიცოცხლეში გამოვიდა განზრახული რვატომეულის ორი ტომი/.

გ. წერეთლის ლიტერატურულ-ფოლკლორული ინტერესების დასადასტურებლად აღსანიშნავია, რომ იგი, ჯერ კიდევ 1925 წელს, სემიტური ენათმეცნიერების ასპირანტი, თანამშრომლობს თავის მასწავლებელ აკაკი შანიძესთან ხევსურული პოეზიის ნიმუშთა შეკრებაში: მის მიერ ჩაწერილი მთელი წყება ტექსტებისა დაბეჭდილია 1931 წ. გამოცემულ „ქართულ ხალხურ პოეზიაში“ (I, ხევსურული).

სემიტოლოგიაში უმნიშვნელოვანეს მოვლენად ითვლება გ. წერეთლის მიერ წამოწყებული სამუშაო არმაზში აღმოჩენილი წარწერების ამოკითხვისა და კვლევის საქმეში. ამ დარგს მან მიუძღვნა ბრწყინვალე გამოკითხვა „არმაზის ბილინგვა“ (1941) და „არმაზული წარწერა მითრიდატე იბერიელის ხანისა“ (1962).

გ. წერეთლის მიერ ამოკითხულ არმაზის არამეულ წარწერებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვთ არა მხოლოდ როგორც ახალ წყაროს აღმოსავლურ არამეული დამწერლობისა და მის განშტოებათა ისტორიის შესწავლისათვის, არამედ ისინი ნათელს ჰფენენ იბერიის კულტურულ-ისტორიულ პრობლემათა მთელ წყებას. ხსენებულ შრომებში ავტორმა ძველი საქართველოს სახელმწიფოებრივი წყობილების საკვანძო პრობლემებთან ერთად ყურადღება მიაპყრო ქართული ანბანის წარმოშობის საკითხსაც. ეს გამოკვლევები განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სემიტური დამწერლობის ისტორიისათვის: არმაზში აღმოჩენილი არამეული წარწერების შესწავლისას გ. წერეთელმა დაადგინა ახალი, მანამდე უცნობი სახეობა არამეული დამწერლობისა, რომელიც მეცნიერებაში „არმაზის არამეულის“ სახელწოდებით დამკვიდრდა და თავისი ადგილი ჰპოვა არამეულ წარწერათა შემდგომ გამოცემებსა და აღწერილობებში.

არანაკლებ ფასეულია ქართული კულტურის ისტორიისათვის გ. წერეთლის მონოგრაფია „უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან“ (1960), სადაც ავტორი წარწერათა ფილოლოგიური ანალიზისა და ვრცელი საისტორიო მასალის საფუძველზე აყენებს დებულებას, რომ პალესტინის წარწერები აქამდე ცნობილ ყველა ქართულ ეპიგრაფიკულ ძეგლზე ძველია და ჩვენი წ.-ის V ს. პირველ ნახევარშია შექმნილი.

ამ პრობლემათა წრეს განეკუთვნება აგრეთვე გ. წერეთლის გამოკვლევა „მცხეთის ბერძნული წარწერა ვესპასიანეს ხანისა“ (1958), სადაც ავტორი, ბერძნული ტექსტის ზოგიერთი ადგილის ახლებური წაკითხვის საფუძველზე იძლევა სრულიად განსხვავებულ ინტერპრეტაციას მთელი წარწერისას. აქვე უნდა ვახსენოთ ირანული ეპიგრაფიკისა (შაჰურ I კარტირის პერსეპოლისური წარწერები) და იმავე ხანის მანიქეური დოკუმენტებისადმი მიძღვნილი შრომები. ირანელ მანიქეველთა წიგნი ეხება დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ქვეყნებში მანის მოწაფეთა მისიონერულ მოღვაწეობას მანიქეური სარწმუნოების გასავრცელებლად, ჯერ კიდევ მათი მოძღვრის სიცოცხლეში რომ ეწეოდნენ. ამ წიგნის ფრაგმენტებიდა არის შემორჩენილი პართულ, ფილაურ და სოლდურ ენებზე. ირანულენოვანი ტექსტების გ. წერეთლისეულმა ორიგინალურმა ინტერპრეტაციამ და მათში დადასტურებული საკუთარი სახელების ახლებურმა იდენტიფიკაციამ, რაც გაზიარებული იყო ისეთი მეცნიერის მიერ, როგორცაა ვ. ჰენინგი (სწორედ ამ მასალების გამომცემელი), სრულიად უცნობი ფაქტები გამოავლინა ახ. წ. III ს. შუა წლების საქართველოს კულტურული ცხოვრებიდან. დადგენილ

იქნა, რომ დაახლოებით 260 წელს იბერიაში მოსულა მანის მოწაფე მოძღვრის იდეების საქადაგებლად, „სასწაულნი მოუხდენია“ და მანიქეური თემი დაუარსებია. ეს ამბავი სმენია იბერიის მეფეს, ამაზასპს. ამავე ხანებში, როგორც კარტირი იუწყება პერსეპოლისის წარწერაში, იგი - მაგუპატი და ირანის მანიქეური ეკლესიის დამაარსებელი - უერთდება შაპურის მიერ წარგზავნილ დამსჯელ რაზმებს, ებრძვის ქრისტიანებს, მანიქეველებს, მწვალებლებს, წარმართებს და შაპურისადმი დაქვემდებარებულ ქვეყნებში, მათ შორის იბერიასა და სომხეთში, აარსებს ზოროასტრულ ინსტიტუტებს.

ამრიგად, ეს ძეგლები აღგვიდგენენ იბერიის რელიგიურ სიტუაციას და სარწმუნოებრივ წინააღმდეგობებს ქრისტიანობის ოფიციალურ რელიგიად გამოცხადებამდე. ამ ნაშრომებში, რომელნიც ავლენენ მათი ავტორის სამაგალითო ისტორიულ-ფილოლოგიურ ერუდიციას, გ. წერეთელი წარმოგვიდგება არა მხოლოდ როგორც სემიტოლოგი და ქართველოლოგი, არამედ როგორც ჩინებული ირანისტი, რომელიც მოიხმობს მთელ რიგ ირანულ და სხვა ინდოევროპულ ენათა მონაცემებს საკუთრივ ირანისტიკის პრობლემათა გადასაწყვეტად.

სემიტური ფილოლოგიის დარგში აგრეთვე ყურადღების ღირსია გ. წერეთლის მიერ გამოცემული ძველებრაული ეპიგრაფიული ძეგლები, რომლებიც აღმოჩნდა საქართველოს ტერიტორიაზე. განსვენებული მეცნიერის ინტერესთა სფეროში შედიოდა აგრეთვე ქართველ ებრაელთა მეტყველება; აქაც მეტად საგულისხმოა მისი დაკვირვებები.

უკანასკნელ ხანებში გ. წერეთელი გატაცებით იკვლევდა ერთ ძველებრაულ ხელნაწერს, რომელიც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ხელნაწერთა ინსტიტუტში ინახება და რომელსაც უაღრესი მნიშვნელობა აქვს ძველებრაული ტექსტების ვოკალიზაციის შესწავლისათვის. ეს უნიკალური ხელნაწერი ლაილაშში (ლეჩხუმში) აღმოჩნდა და პირობით „ლაილაშის ბიბლიის“ ანუ „სვანური ბიბლიის“ (რაკი ადგილობრივი ტრადიციით იგი სვანეთიდან ჩამოუტანიათ) სახელით არის ცნობილი. ტექსტის პალეოგრაფიულმა ანალიზმა გ. წერეთელს ავარაუდებინა, რომ ხელნაწერი X ს. განეკუთვნება. კონსონანტური ტექსტის მხრივ თბილისის ხელნაწერი ერთ-ერთი საუკეთესოა დღესდღეობით ცნობილ ანალოგიურ ხელნაწერთა შორის, ხოლო ზოგ რამეში (მხედველობაშია, კერძოდ, ე. წ. „სტრიქონის შემდგომი ნიშნები“) ფართოდ ცნობილ „ალეკოს კოდექსზე“ უპირატესია. გ. წერეთლის ვარაუდით, ებრაული ბიბლიის ტექსტის მომავალი კრიტიკული გამოცემისას „თბილისის ხელნაწერი“ შეიძლება ერთ-ერთ ძირითად წყაროდ იქნეს გამოყენებული.

გ. წერეთელს დიდი წვლილი უდევს ძველი აღმოსავლეთის ენების შესწავლაში. მისი ნაშრომი „საქართველოს მუზეუმის ურარტული ძეგლები“ (1939) ძველი დამწერლობის ენათა ძეგლების გამოცემის სამაგალითო ნიმუშია. ურარტული ენის სტრუქტურის დეტალურმა შესწავლამ გ. წერეთელს შესაძლებლობა მისცა ახლებურად გაეშუქებინა ურარტული ენის ნომინალურ და ზმნურ აფიქსთა ფუნქციები, მათი ურთიერთდამოკიდებულება და დაედგინა უღლებისა და ბრუნების სისტემა, რაც სრულიად განსხვავებული აღმოჩნდა მანამდე მიღებული თვალსაზრისისაგან. გაირკვა ურარტული ენის სტრუქტურულ-ტიპოლოგიური მსგავსება კავკასიურ ენებთან, რამაც ნიადაგი შეამზადა ამ ენათა შორის შესაძლებელი გენეტიკური კავშირის კვლევისათვის. გ. წერეთლის გამოკვლევებმა ამ დარგში საფუძველი დაუდო სოლისებრი დამწერლობის ენათა შესწავლას საქართველოში.

მრავალმხრივი ინტერესებისა და ფართო დიაპაზონის მეცნიერი გ. წერეთელი უპირველეს ყოვლისა შესანიშნავი ლინგვისტი იყო, რომლის თეორიული ხასიათის შრომები თანამედროვე ენათმეცნიერების მნიშვნელოვანი შენაძენია. აქ პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს „ალოგენეტურ ურთიერთობათა“ თეორია, რომელიც მან სიცოცხლის ბოლო წლებში განავითარა (1968). სემიტური და ქამიტური (თანამედროვე მეცნიერებაში „აფრაზიულად“ წოდებული) ენების შესწავლამ მკვლევარი მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ ენათა შორის გარდა თავდაპირველი ნათესაური კავშირისა, არსებობს აგრეთვე „შენათესავებით“ გამოწვეული კავშირები, მის მიერ „ალოგენეტურად“ წოდებული, რომელნიც წარმოიშობა არეალური ერთიანობის პირობებში არამონათესავე ენებს შორის. ამ თვალსაზრისით მან განიხილა სტრუქტურულ-ტიპოლოგიური მსგავსებანი ქართველურ და ინდოევროპულ ენებს შორის („სონანტებისა და აბლაუტის თეორიის შესახელ ქართველურ ენებში“, 1965). გ. წერეთლის შრომა ენობრივ კავშირთა პრობლემატიკის და ალოგენეტური ურთიერთობათა თეორიის შესახებ ახალი სიტყვაა თეორიულ ლინგვისტიკაში, ხოლო მის მიერ დამუშავებული პრინციპები სემიტურ ენათა იდენტიფიკაციისა და კლასიფიკაციისა მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ სემიტოლოგიისათვის, არამედ სტრუქტურულ-ტიპოლოგიური ლინგვისტიკისათვის საერთოდ.

„ვეფხისტყაოსანს“ განსაკუთრებული ადგილი ეჭირა გ. წერეთლის მეცნიერულ შემოქმედებაში. განუზომელია მისი ღვაწლი პოემის კრიტიკული ტექსტის დადგენისა და მის გამოსაცემად მომზადების საქმეში. განსვენებული მეცნიერი, როგორც მომავალი გამოცემის მთვარაი რედაქტორი, სამაგალითო გატაცებითა და მისთვის ჩვეული საფუძვლიანობით იკვლევდა პოემის ტექსტთან დაკავშირებულ მრავალფეროვან საკითხებს. ამ დარგში გამოქვეყნებულ შრომათაგან უაღრესად მნიშვნელოვანია მონოგრაფია „მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში“ (1973), მისი უკანასკნელი დანატოვარი. ეს ნაშრომი არ შემოიფარგლება მხოლოდ რუსთაველური ლექსის კვლევით; მასში განვითარებული შეხედულებანი თანაბრად ნაყოფიერია როგორც ქართული ლექსთწყობის, ისე შედარებითი ვერსიფიკაციის თვალსაზრისით. გ. წერეთელმა ცხადყო, რომ რუსთაველური შაირი რეგულირებული სილაბური ლექსია და არა სილაბურ-ტონური, როგორც მანამდე იყო მიჩნეული და რომ იგი აგებულია აბსოლუტური პროპორციის (მაღალი შაირი) და „ოქროს კვეთის“ პროპორციის პრინციპზე (დაბალი შაირი). რუსთაველური შაირისა და, საერთოდ, ქართული ლექსის ამგვარი სილაბური სტრუქტურა დამახასიათებელი ყოფილა საერთო-ქართველური ლექსისათვისაც; უფრო მეტიც, ქართველური ლექსთწყობა თავისი შინაგანი სტრუქტურით ინდოევროპულს ემთხვევა. როგორც ინდოევროპული შედარებით-ისტორიული მეტრიკის უკანასკნელმა გამოკვლევებმა ცხადჰყო, საერთო ინდოევროპული ლექსის სტრუქტურაც აბსოლუტური სიმეტრიის პრინციპზეა აგებული.

ხსენებულ მონოგრაფიაში გ. წერეთლის მიერ გამოთქმული აზრები ახალ სტიმულს მისცემს ქართველური და ინდოევროპული მეტრიკის შედარებით-ისტორიულ კვლევას, შესაძლებელს გახდის მათი არქეტიპების რეკონსტრუქციას, რასაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ექნება შედარებით-ისტორიული ვერსიფიკაციისა და ტიპოლოგიური ლინგვისტიკისათვის. ნიშანდობლივია, რომ გ. წერეთლის ამ შრომათა გავლენით მუშაობა წარიმართა ინდოევროპულ ლექსში „ოქროს კვეთზე“ აგებული სტრუქტურების საძიებლად.

გ. წერეთლის მიერ წამოყენებული ორიგინალური თეორია ქართველური ლექსისა, რომლის სტრუქტურა ემთხვევა ინდო-ევროპული ლექსისას, ახალ პრობლემებს წამოჭრის

შედარებითი პოეტიკის დარგში საზოგადოდ და განსაკუთრებით სხვადასხვა კულტურული არეალების ურთიერთმიმართების თვალსაზრისით.

ის ფაქტი, რომ ქართულ სილაბურ მეტრიკაში „ოქროს კვეთის“ პროპორციაა განხორციელებული, მნიშვნელოვანია მეთოდოლოგიური თვალსაზრისითაც, სახელდობრ, სხვადასხვა სახის ხელოვნებათა ტიპოლოგიური შესწავლის ასპექტით. ირკვევა, რომ „ოქროს კვეთის“ პროპორცია გამოიყენება არა მხოლოდ სივრცულ ხელოვნებაში, როგორც ეს ტრადიციულ თეორიებში იყო მიჩნეული; ამგვარი შეფარდება არანაკლებ ღირებულია აგრეთვე დროით განზომილებიან ხელოვნებებში (როგორცაა მუსიკა, პოეზია, კინემატოგრაფი და სხვ.).

ნიშანდობლივია, რომ ახლახან გამოსული ვრცელი ტომი გამოჩენილი ენათმეცნიერებისა და კულტურის ისტორიკოსისა რომან იაკობსონისა, რომელშიც თავმოყრილია აწ განსვენებული მეცნიერის ნაწერები ლექსთწყობისა და საზოგადოდ პოეტიკის საკითხებზე, მთლიანად ეძღვნება გიორგი წერეთელს - „ადამიანს, მებრძოლს, მკვლევარს“. ეს არის, უდავოდ, საერთაშორისო აღიარება იმ წვლილისა, რაც გიორგი წერეთელმა შეიტანა ზოგადი და ქართული ვერსიფიკაციის საკითხთა კვლევაში.

ხანგრძლივი პედაგოგიური მოღვაწეობის მანძილზე გ. წერეთელმა ბევრი აღმოსავლეთმცოდნე აღზარდა, რომელნიც წარმატებით მუშაობენ ჩვენი ქვეყნის სამეცნიერო, სასწავლო თუ სხვა ხასიათის დაწესებულებებში. მრავალმხრივმა და ღრმა ერუდიციამ, მაღალი კლასის მეცნიერულმა ნაშრომებმა, ამავე დროს არაჩვეულებრივმა ორგანიზატორულმა უნარმა დამსახურებული ავტორიტეტი მოუპოვა მსოფლიო მეცნიერებაში გ. წერეთელს და მის მიერ შექმნილ სამეცნიერო სკოლას. გ. წერეთლის დიდი ღვაწლის აღიარების დასტური იყო აგრეთვე ის, რომ იგი არჩეულ იქნა დიდი ბრიტანეთისა და ირლანდიის სამეფო სააზიო საზოგადოების საპატიო წევრად და აგრეთვე საპატიო წევრად პოლონეთის ორიენტალისტთა საზოგადოებისა. თავის ერთ-ერთ გამოსვლაში საკავშირო აკადემიის მაშინდელი პრეზიდენტი მ. კელდიში აღნიშნავდა:

„...Академия наук Грузинской республики выросла в очень крупное научное учреждение. Причем надо подчеркнуть, что она имеет ряд школ, которые пользуются мировой известностью, школ мирового значения. Это математическая школа, ведущая свое начало от академика Мухелишвили, школа в области физиологии, ведущая свое начало от Бериашвили, школа востоковедения, возглавляемая членом Академии Церетели.“

მეტად თავისებული იყო გიორგი წერეთლის მუშაობის სტილი და მანერა.

თავის ყოველ ახალ იდეას იგი წინასწარ გამოიტანდა ხოლმე უახლოეს მოწაფეებთან და თანამშრომლებთან სამსჯელობოდ, სანამ საბოლოოდ მის გაფორმებას შეუდგებოდა. მსჯელობებსა და დისკუსიებში იხვეწებოდა თვით ეს იდეა, ახალ-ახალი თვალსაზრისებით მდიდრდებოდა, ხოლო ამგვარი დისკუსიების მონაწილენი მეცნიერული მსჯელობის წარმოებისა და მეცნიერული აზრის სათანადო ფორმით ჩამოყალიბების საუკეთესო სამეცნიერო სკოლას გადიოდნენ. მეცნიერული მუშაობის ამ მეთოდმა გამოიწვია სწორედ ამდენი მოწაფეთა და სამეცნიერო საკითხებში თანამოაზრეების გაჩენა, რომლებიც აგრძელებდნენ შემდგომ კვლევას მის მიერ დასახული მიმართულებით.

ეს მიმართულებები და დარგები მრავალი იყო. გიორგი წერეთელი არ მიეკუთვნება იმ მკვლევართა რიცხვს, რომლებიც მთელი სიცოცხლის მანძილზე გარკვეული სამეცნიერო დარგის ერთი განსაზღვრული მიმართულებით მუშაობენ და ქმნიან უდავოდ საჭირო, მაგრამ ხშირად ნაკლებ საინტერესო ნაშრომებს, სადაც ნაკლებად იგრძნობა აზრის გაქანება, ახალი იდეების სიუხვე.

თამამად შეიძლება, ითქვას, რომ გიორგი წერეთლის თითქმის ყოველი გამოქვეყნებული ნაშრომი - ეს არის ახალი სიტყვა ფილოლოგიისა და ლინგვისტიკის სხვადასხვა დარგში.

გარკვეულ უბანზე გაკეთებულ აღმოჩენას, რაც სათანადოდ ფორმირდებოდა მეცნიერული გამოკვლევის სახით, იგი ხშირად აღარც უბრუნდებოდა და მთელი თავისი ყურადღება და ნიჭი სულ სხვა საკითხებზე გადაჰქონდა, რომლებიც ამ ეტაპზე მას უფრო მნიშვნელოვნად და საინტერესოდ ეჩვენებოდა; და აქ იგი კვლავ ქმნიდა ბრწყინვალე გამოკვლევებს, რომლებიც მკითხველს აოცებს ავტორის მეცნიერული ერუდიციით, სახავდა ახალ პრობლემებს, რომლებიც უმაღვე იპყრობდა მსოფლიო მეცნიერების ყურადღებას.

გიორგი წერეთლის როგორც მეცნიერის სიდიადე განისაზღვრება არა გამოქვეყნებულ შრომათა რაოდენობით, არამედ მის მიერ შექმნილ გამოკვლევათა ხასიათით, რომელთაგან თითოეული თავისებულ აღმოჩენას წარმოადგენს და წარუშლელ კვალს ტოვებს მსოფლიო მეცნიერების სათანადო დარგებში. ესაა მისი როგორც მკვლევრის სპეციფიკა.

გიორგი წერეთელი თავის თავში აერთიანებდა ფაქტიურად რამდენიმე სამეცნიერო დარგის სპეციალისტსა და ღრმა მცოდნეს, რაც მას საშუალებას აძლევდა ახლებურად, თავისებური თვალთახედვით შეეხედა თითოეული დარგისათვის. იგი იყო საქვეყნოდ აღიარებული სემიტოლოგი, უბადლო ირანისტი და ქართველოლოგი. იგი იყო ბრწყინვალე ფილოლოგი და ენათმეცნიერი, რომელიც ყოველთვის იდგა მსოფლიო ფილოლოგიისა და ლინგვისტიკის უახლოეს მიღწევათა დონეზე და ხშირად თავისი შესანიშნავი გამოკვლევებით განსაზღვრავდა ამ დონეს...

აკადემიკოს გიორგი წერეთლის სიცოცხლე მოულოდნელად შეწყდა ხანმოკლე და მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ. იგი გარდაიცვალა 69 წლის ასაკში შემოქმედებით ძალთა აღმავლობის ხანაში, როცა მისი გონება ჯერ კიდევ სავსე იყო ახალი, ფართო სამეცნიერო გეგმებით. მას ბევრი რამ განუხორციელებელი დარჩა, მაგრამ ისიც, რაც განსვენებულმა მეცნიერმა შექმნა, მუდამ ექნება საამაყოდ ქართულ მეცნიერებას.

თ. გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე

ГЕОРГИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ЦЕРЕТЕЛИ

(Краткий очерк научной и общественной деятельности)

Выдающийся грузинский ученый, основоположник грузинского востоковедения, крупнейший арабист и признанный глава советской семитологии Георгий Васильевич Церетели родился 21 октября 1904 г. В селе Тианети в семье известного общественного деятеля и врача Василия Церетели. Еще в раннем детстве маленький Гоги проявляет исключительный интерес и способности к языкам, а в гимнастические годы уже свободно владеет несколькими иностранными языками. Этот интерес приводит его на лингвистическое отделение факультета Тбилисского университета, где под руководством известных грузинских ученых, основателей Тбилисского университета, Ив. А. Джавахишвили, Ак. Г. Шанидзе и Г. С. Ахвледиани готовится к научной деятельности в области языковедения и востоковедения. В 1928г. Его зачисляют в аспирантуру Академии наук СССР в Ленинграде. Будучи аспирантом, Г. В. Церетели под руководством выдающихся русских ученых-востоковедов И. Ю. Крачковского, П. К. Коковцова и В. В. Бартольда специализируется по разным отраслям семитологии. Позже его приглашают в качестве дщцента арабского языка в Государственный институт живых восточных языков.

В 1933 г. Г. В. Церетели возвращается в Тбилиси, где с большой энергией принимается за подготовку молодых кадров по разным отраслям семитологии. Он возглавляет созданное им восточное отделение в институте языка, истории и материальной культуры.

В 1942 г. Г. В. Церетели блестяше защищает докторскую диссертацию и в том же году получает звание профессора.

В 1944 г. Г. В. Церетели избирается членом-корреспондентом Академии наук Груз. ССР, а в 1946 г. – ее действительным членом. Тогда же он становится членом-корреспондентом Академии наук СССР.

В 1957-1967 гг. Г. В. Церетели руководит отделением общественных наук Академии наук Грузинской ССР, а в 1967-1970 гг. Является ее вице-президентом. До последних дней своей жизни он – член Президиума Акакдемии наук Грузинской ССР.

1968 г. Г. В. Церетели, ученый с мировым именем, за выдающиеся заслуги перед наукой избирается действительным членом Академии наук СССР (академиком).

Исключительные способности Г. В. Церетели как ученого и организатора науки со своей полнотой проявились после 40-х г. По его инициативе был создан факультет востоковедения при Тбилисском государственном университете, а также Институт востоковедения Академии наук Грузинской ССР, ставшгй под руководством Г. В. Церетели одним из важнейших центров мировой ориенталистики (сегодня этот Инститнт носит его имя). Он же основал „Комиссию по публикации иностранных источников о Грузии“, подготовившую к печати до сотни работ арабских, персидских, греческих, ярмянских, русских, западноевропейских авторов.

При его деятельном участии была создана „Комиссия по установлению академического текста „Витязя в тигровой шкуре“ при Президиуме Академии наук Грузинской ССР.

Г. В. Церетели был членом редколлегии восьмитомного „Толкового словаря грузинского языка“, членом редакционной коллегии „Грузинской Советской Энциклопедии“.

Поразительно широк круг научных интересов ученого. Он включает арабское языковедение и фольклор, гебраистику и арамеистику, древние языки Ближнего Востока и историю письменностей, картвелологию, вопросы грузинского и сравнительного стихосложения, проблемы теоретической лингвистики... В каждую из этих отраслей Г. В. Церетели внес свой значительный вклад, и его труды заняли почетное место в сокровищнице отечественной филологической науки.

Среди них особого внимания заслуживает исследование неизвестных дотоле арабских диалектов Средней Азии – одна из значительных страниц истории арабистики. Данные этих диалектов – неоценимый источник для арабской сравнительной диалектологии. В то же время они освещают кардинальные вопросы истории арабского языка. В результате лингвистического анализа обширного языкового материала Г. В. Церетели установил существование двух самостоятельных арабских диалектов – бухарского и кашкадарьинского, из которых первый приближается к месопотамскому наречию, а второй – к речи бедуинов. Заслуга ученого в этой области нашла всеобщее признание. Его диалектологические штудии в данном направлении открыли новые перспективы перед современной арабистикой. Об этих трудах акад. И. Ю. Крачковский писал: „Открытие и исследование арабских диалектов Средней Азии приносят славу нашей науке, нашей стране, а для мировой науки являются в известном смысле переворотом“.

Г. В. Церетели провел большую работу по изучению арабских языковых традиций на Кавказе. Им были изданы с превосходными историко-филологическими комментариями письма Шамиля.

С целью подготовки специалистов-арабистов Г. В. Церетели составил „Арабскую хрестоматию“, в которую вошли тексты, относящиеся к Грузии и Кавказу, а также впервые опубликованные ученым отрывки из автографа Макария Антиохийского (XVII в.) и из истории сочинения ал-Фарики (XII в.). Вслед за этим вышел первый Арабско-грузинский словарь (1951), по сей день не потерявший своего большого научного и практического значения. Г. В. Церетели работал над «Грамматикой классического арабского языка», которая была им в основном закончена, руководил составлением большого арабско-грузинского словаря, учитывающего почти все важные памятники классического арабского языка. Г. В. Церетели подготовил к печати описание путешествия Макария Антиохийского, являющееся важнейшим источником для истории России и Грузии.

Ученый много занимался вопросами арабской литературы. Его лекции по арабской поэзии неизменно вызывали огромный интерес. Перу Г. В. Церетели принадлежат и грузинские переводы арабских поэтов. Следует, в частности, отметить матерски исполненный им перевод стихов Эмина Рейхани. Г. В. Церетели был редактором грузинского перевода «Тысячи и одной ночи», выполненный его учениками (при жизни ученого вышли два тома перевода).

Выдающимся событием в семитологии была предпринятая Г. В. Церетели расшифровка и исследование арамейских надписей, обнаруженных при археологических раскопках недалеко от

древней Столийи Грузии – Мцхета. Им посвящены известные исследования «Армазская билингва» (1941) и «Армазская надпись эпохи Митридата Иверийского» (1962).

Исследованные Г. В. Церетели армазские арамейские надписи имеют исключительное значение не только как новый источник для истории развития восточноарамейского письма и его ответвлении, но и для решения ряда важнейших культурно-исторических проблем древней Грузии. В указанных трудах автор разработал целый ряд узловых проблем истории государственного строя древней Иберии и вопросы происхождения грузинского алфавита. Эти работы приобретают исключительное значение и для истории семитской письменности: при изучении арамейских надписей, обнаруженных в Армази, Г. В. Церетели установил новый, до того неизвестный вид арамейского письма, вошедший в науку под названием «Армазского» и занявший свое место во всех последующих описаниях арамейской системы письма.

Не менее важной для истории грузинской культуры является монография Г. В. Церетели «Древнейшие грузинские надписи из алестины» (1969), в которой автор, благодаря тонкому филологическому анализу надписей с привлечением обширной исторической литературы, сумел установить, что надписи из Палестины древнее всех известных до того грузинских эпиграфических памятников и датируются первой половиной пятого столетия н. э.

К этому же кругу проблем относится исследование Г. В. Церетели о греческой надписи эпохи Веспасиана (1958), в котором автор, дав оригинальное толкование определенных мест греческого текста, предлагает совершенно новую интерпретацию всей надписи. Здесь же следует упомянуть работы ученого, посвященные иранским эпиграфическим памятникам (надписи Шапура I и Картира из Персеполиса) и манихейским документам той же эпохи (фрагменты из Турфана). Иранские манихейцы имели миссионерскую книгу, в которой рассказывается о деятельности учеников Мани в странах Востока и Запада с целью распространения манихейской религии еще при жизни своего учителя. От этой книги сохранились фрагменты на среднеперсидском, парфянском и согдийском языках. Оригинальная интерпретация текстов и новая идентификация встречающихся в них собственных имен, предложенная Г. В. Церетели и принятая такими учеными, как В. Хеннинг, который, кстати, сам является издателем этим материалов, позволили выявить новые факты из культурной истории Грузии середины III в. н. э. Было установлено, что около 260-го года в Иберию (Грузию) прибывает ученик Мани, который проповедует манихейскую религию, «совершает чудеса» и создает манихейскую общину. Об этом узнает иберийский царь Амазасп. Одновременно с этим, по свидетельству надписи Картира в Персеполисе, он, Картир, магупат и основатель зороастрийской государственной церкви в Иране, следуя за полчищами Шапура, насаждает зороастрийские институты и ведет борьбу против христиан, еретиков, манихейцев и язычников в странах, покоренных Шапуром, в том числе в Грузии и Армении.

Таким образом, эти памятники дают возможность восстановить историю борьбы разных религиозных течений в Грузии незадолго до официального принятия в стране христианства. В этих работах, представляющих блестящий образец тонкого историко-филологического анализа текста, Г. В. Церетели выступает не только как семитолог и картвелолог, но и как отменный

иранист, привлекающий данные целого ряда иранских и других индоевропейских языков для решения собственно иранистических проблем.

В области семитской филологии заслуживают также внимания изданные Г. В. Церетели еврейские эпиграфические памятники, обнаруженные на территории Грузии и наблюдения над речью грузинских евреев. В последние годы Г. В. Церетели с увлечением занимался исследованием уникальной древнееврейской рукописи, хранящейся в Институте рукописей им. К. С. Кекелидзе АН Грузинской ССР и имеющей важное значение для изучения истории вокализации древнееврейских текстов. Рукопись происходит из деревни Лайлаши (северо-западная Грузия) и условно именуется «Лайлашской библией». Палеографический анализ текста дает основание предложить, что рукопись относится к X в. С точки зрения написания консонантного текста Тбилисская рукопись является одной из лучших среди известных памятников аналогичного характера, а в некотором отношении (в частности, по части употребления т. Н. «знаков, заполняющих строки») стоит даже выше, чем знаменитый кодекс из Алеппо. Г. В. Церетели полагает, что при будущем научно-критическом издании текста «Пятикнижья» Тбилисская рукопись может послужить одним из основных историков.

Г. В. Церетели внес крупный вклад и в изучение языков Древнего Востока. Его труд «Урарские памятники Музея Грузии» (1939) является образцом издания эпиграфических памятников древнеписьменного языка. Он исследовал также отдельные вопросы структуры урартского языка. Детальное изучение структуры этого древнеписьменного языка позволило Г. В. Церетели по-новому осветить вопрос о функциях номинальных и вербальных аффиксов урартского языка и их взаимоотношений и выявить систему спряжения глагола и склонения имен, существенно отличную от принятой в урартоведческой литературе. Урартский язык в структурно-типологическом отношении оказался близким к кавказским, хотя генетические отношения этого языка все еще остаются невыясненными. Труды эти заложили основу изучения клинописных языков в Грузии.

При всей многогранности своей научной деятельности Г. В. Церетели прежде всего был замечательным лингвистом, обогатившим современное языкознание рядом работ теоретического характера. Тут следует прежде всего упомянуть выдвинутую им теорию «аллогенетических отношений» в связи с проблемами ареальной лингвистики (см. «О языковом родстве и языковых союзах», 1968). Многолетние исследования вопросов о взаимоотношениях семитских и хамитских языков, объединяемых в новейших исследованиях под общим наименованием «афразийских», привели ученого к допущению наряду с исконными родственными отношениями между языками и таких отношений приобретенного родства (или сродства), именуемых им «аллогенетическими», которые могут возникнуть между изначально неродственными языками в условиях ареального единства. В этом же аспекте рассматривается им и целый ряд структурно-типологических сходств между картвельскими и индоевропейскими языками, проявляемых в их фонологической и морфологической структуре (см. «О теории сонантов и аблаута в картвельских языках, 1965). Работы Г. В. Церетели по проблематике языковых союзов и теории аллогенетических отношений языков являются новым словом в теоретической лингвистике, а разработанные им оригинальные принципы идентификации и классификации семитских языков составлфют существенный вклад в семитологию и структурно-типологическую лингвистику вообще.

Бессмертная поэма Шота Руставели «Вытязь в барсовой шкуре» всегда занимала особое место в научном творчестве Г. В. Церетели. Велики его заслуги в подготовке критического издания текста поэмы. Будучи главным редактором этого издания, покойный ученый с огромным увлечением и со свойственной ему скрупулезностью исследовал самые различные вопросы этимологического (семантического) анализа, связанные с текстом поэмы. За последнее время он опубликовал ряд исследований, касающихся лексики и поэтики этого произведения. Из этих работ наиболее значимой является последняя монография Г. В. Церетели «Метр и рифма в поэме Руставели «Витязь в барсовой шкуре» (1973), представляющая собой как бы научное завешание замечательного ученого. В ней автор излагает свои открытия в исследовании как поэтики Руставели, так и грузинского стихосложения вообще, имеющие существенное значение для разработки проблем сравнительного стиховедения. Г. В. Церетели устанавливает, что стих Руставели является регулируемым силлабическим и строится на соотношении абсолютной симметрии – 4:4.8 и пропорции «золотого сечения» – 3:5.8 или 5:3.8. Выясняется, что такая силлабическая структура стиха Руставели и грузинского стиха вообще является спецификой стиха общекартвельского, чем картвельская версификационная структура совпадает со структурой общеиндоевропейского стиха, строящегося в основном, как показали последние исследования по сравнительно-исторической индоевропейской метрике, по принципу абсолютной симметрии – 4:4.8.

Мысли, высказанные Г. В. Церетели по поводу картвельской и индоевропейской версификационных структур, могут послужить новым стимулом дальнейшего изучения сравнительно-исторической картвельской и индоевропейской метрики и реконструкции древнейших типов стиха картвельского и индоевропейского, представляющих особый интерес для проблем сравнительного стиховедения и типологической лингвистики. Характерно, что в последнее время, уже под влиянием работ Г. В. Церетели, начались поиски древнеиндоевропейской версификационной структуры, построенной по пропорции «золотого сечения» аналогично картвельской силлабической метрике. Выдвигаемая Г. В. Церетели оригинальная теория грузинского стиха, структура которого совпадает со структурой стиха индоевропейского, ставит новые проблемы в области сравнительной поэтики вообще и исторических взаимоотношений различных культурных ареалов.

Обнаружение Г. В. Церетели в картвельской силлабической метрике пропорции «золотого сечения» существенно и в методологическом аспекте, в плане типологии различных видов искусств. Выясняется, что пропорция «золотого сечения» приложима не только к пространственным искусствам, как это считалось в традиционной теории; такие соотношения не менее значимы и в отношении к искусствам временным.

Примечательно, что недавно вышедший в свет пространственный том «Избранных трудов» выдающегося ученого-лингвиста современности, филолога и историка культуры Романа Якобсона, включающий работы ныне покойного ученого по вопросам стихосложения и общей поэтики, посвящается великому памяти Г. В. Церетели – «человеку, борцу, исследователю». Это, несомненно, международное признание вклада Г. В. Церетели в разработку вопросов общей и грузинской версификации.

За долгие годы преподавательской деятельности Г. В. Церетели воспитал немалое число востоковедов, успешно работающих в различных научных учреждениях страны. Всесторонняя и глубокая эрудиция, первоклассные научные труды, а также незаурядные организаторские способности создали ему заслуженный авторитет в мировой науке. Признанием выдающихся заслуг ученого явилось его избрание почетным членом Королевского Азиатского Общества Великобритании и Ирландии, а также почетным членом Польского Общества Ориенталистов.

В одном из своих выступлений бывший Президент Академии наук СССР М. С. Келдыш заявил: «Академия наук Грузинской республики выросла в очень крупное научное учреждение. Причем надо подчеркнуть, что она имеет ряд школ, которые пользуются мировой известностью, школ мирового значения. Это математическая школа, ведущая свое начало от академика Мухелишвили, школа в области физиологии, вежущая свое начало от Бериашвили, школа востоковедения, возглавляемая членом Академии Церетели».

Весьма своеобразными были стиль и манера работы ученого. Каждую свою новую идею, прежде чем окончательно сформулировать ее, он выносил на обсуждение в кругу своих ближайших учеников и коллег. В таких дискуссиях оттачивалась сама идея, обогащаясь новыми положениями, а их участники проходили великолепную школу ведения научных споров и учились точным методам изложения научных идей.

Подобный метод исследовательской работы обусловил появление множества учеников и единомышленников, впоследствии с успехом продолживших исследования в намеченных ученым направлениях. А направления эти были многочисленны. Георгий Васильевич Церетели не принадлежал к числу тех ученых, которые в течение всей своей жизни работают лишь в одной узкой отрасли знаний и создают несомненно нужные, но при этом менее интересные труды, в которых едва ли чувствуется размах научной мысли и обилие новых идей. Можно смело утверждать, что почти все работы Г. В. Церетели являются новым словом в различных отраслях филологии и лингвистики. Порой он даже не возвращался к сделанному им открытию в определенной отрасли знаний, а переносил все свое внимание на другие вопросы, казавшиеся ему на данном этапе более значительными и интересными, и тут он создавал новое блестящее исследование, ставил новые проблемы, неизменно привлекавшие внимание мировой научной общественности.

Значимость научного наследия Г. В. Церетели определяется не количеством оставленных им трудов, а характером созданных им исследований, каждое из которых является своеобразным открытием и новым словом в соответствующих областях науки.

Г. В. Церетели фактически совмещал в себе специалиста и знатока нескольких научных отраслей. Он был всемирно известным семитологом, несравненным иранистом и картвелологом, блестящим филологом и языковедом, который всегда стоял на уровне новейших достижений мировой филологии и лингвистики и зачастую своими исследованиями сам определял этот уровень.

Жизнь Георгия Васильевича Церетели оборвалась неожиданно в момент наивысшего расцвета его творческих сил, когда он был еще полон новых научных планов. Но и то, что он

создал в науке, навечно останется ярким свидетельством выдающихся достижений отечественной филологической науки.

Т. В. Г а м к р е л и д з е

GEORGE V. TSERETELI

(An overview of his scholarly and public activities)

George V. Tsereteli, an outstanding Georgian scholar and one of the founders of Georgian Oriental studies, an Arabist of world renown and an acknowledged pioneer of Soviet Semitic studies. Was born in the village of Tianeti on October 21, 1904, in the family of Vasili Tsereteli, a well-known public figure and physician.

In his early childhood Tsereteli showed an exceptional gift for languages. On entering the Kutaisi gymnasium, he already knew several foreign languages. This interest in languages eventually brought him to the linguistics department of the faculty of philosophy of Tbilisi University. Here, under the guidance of the well-known Georgian scholars I. A. Javakhishvili, A. G. Shanidze and G. S. Akhvlediani, he prepared for work in the field of linguistics and Oriental studies. In 1928 he was enrolled as a graduate student at the USSR Academy of Sciences in Leningrad. Taking his graduate work under the guidance of such eminent scholars as I. Yu. Krachkovski, P. Kokovtsov and V. Bartold Tsereteli specialized in various branches of Semitic studies. Later, he was invited to join the faculty of the State Institute of Living Oriental Languages as an assistant professor of Arabic.

In 1933 Tsereteli returned to Tbilisi and engaged vigorously in the training of local specialists in various branches of Semitics.

He headed the newly formed Oriental Department at the Institute of Language, History and Material Culture.

In 1942 Tsereteli successfully defended his doctoral thesis and received the title of professor in the year.

In 1944 he was elected a Corresponding member of the Georgian SSR Academy of Sciences and in 1946, a full member. About the same time he was elected a Corresponding member of the USSR Academy of Sciences.

From 1957 to 1967 Tsereteli headed the Department of Social Sciences of the GSSR Academy of Sciences; in 1967-1970 he was Vice-President of the same Academy. He was a life member of the Presidium of the GSSR Academy of Sciences.

In 1968, Tsereteli – by then a world-famous scholar – was elected a member of the All-Union Academy of Sciences for his outstanding contribution to scholarship. This fact was viewed by the scientific and scholarly community as a just recognition of his versatile activities.

Tsereteli's talent for scholarship and organization of research were fully manifested after the 1940's. On his initiative a faculty of Oriental Studies was established at Tbilisi State University, as well as the Institute of Oriental Studies of the GSSR Academy of Sciences. Under Tsereteli's direction, the Institute, which today bears the name of its founder, has become a major world centre of Oriental Studies. Tsereteli also set up the Commission for the Publication of Foreign Sources on Georgia. This

Commission has prepared for publication nearly a hundred works of Arab, Persian, Greek, Armenian, Russian and West-European authors. Over thirty studies, furnished with detailed commentaries, have already come out.

The Commission for the Establishment of an Academic Text of Shota Rustaveli's „The Man in the Panther's Skin” was set up under Tsereteli's direct guidance and active participation. He was a member of the editorial board of the eight-volume „ Explanatory Dictionary of the Georgian Language” and „Georgian Soviet Encyclopaedia”.

The scope of Tsereteli's scholarly interests was immeasurably broad, including Arabic linguistics and folklore, Hebrew and Aramaic studies, ancient languages of the Near East and history of writing systems, Kartvelology, problems of Georgian and comparative versification, and theoretical linguistics. To every one of these branches he made a significant contribution, and his humanities. Special note should be made of Tsereteli's study of the hitherto unknown Arabic dialects of Central Asia, an important page in the history of Arabic philology.

Those dialects constitute an invaluable source of evidence for Arabic comparative dialectology, shedding light on important problems in the history of the Arabic language. As a result of philological analysis of a vast linguistic corpus. Tsereteli established the existence of two independent Arabic dialects, Bukharan and Kashadaryan; Bukharan is close to the Mesopotamian dialect and the Kashkadaryan to the speech of the Bedouins. This research met with universal recognition. Tsereteli's dialectological studies in this direction opened up new prospects for modern Arabic philology. Akademician I. Yu. Krachkovski wrote about these studies: “The discovery and study of Arabic dialects in Central Asia bring fame to our scholarship and to our country, and clearly constitute a breakthrough in world scholarship”. Tsereteli's contribution to the study of Caucasian traditions is also a major one: he published Shamil's letters with excellent historic-philological commentaries.

In his „Arabic Chrestomathy” (1949), compiled for the training of national specialists, Tsereteli introduced for the first time – along with texts on Georgia and the Caucasus – passages from the autograph of Makarios of Antioch (17th century) and of a historical treatise by al-Fariki (12th century). The „Chrestomathy” was followed by the first „Arabic-Georgian Dictionary” (1951), an essential reference work for Georgian Arabists.

To the end of his life, Tsereteli worked on the compilation of a „Classical Arabic Grammar”, which he largely completed. He directed the work of a team of Arabists on the compilation of a large Arabic-Georgian dictionary which – it was envisaged – was to reflect the vocabulary of almost all the major monuments of the classical period. He also prepared for publication „The Journey of Makarios of Antioch” (the Arabic text and a translation with commentaries), which is of major importance for the history of Russia and Georgia.

Tsereteli did not neglect the realm of Arabic literature. For many years he taught a course in Arabic poetry in the faculty of Oriental studies of Tbilisi State University. The subject evoked exceptional interest among students. Immersed as he was in intensive scholarly work, Tsereteli still found time to make a splendid translation of the poetry of Amin Reihani, an outstanding representative of modern Arabic literature; he also edited the translation (done by his students) into Georgian of „The Thousand

and One Nights” (two of the planned eight volumes of this work came out during his lifetime). Tsereteli’s collaboration with A. G. Shanidze in collecting of Khevsurian poetry serves to demonstrate his literary – folkloristik interests; the texts recorded by Tsereteli were published in 1931 in „Georgian Folk Poetry” (vol. I, Khevsurian).

Tsereteli’s work on the decipherment and analysis of the inscriptions discovered at Armazi is considered an event of special significance in Semitic studies. To this problem he devoted two brilliant studies: „The bilingual Inscription from Armazi near Mtskheta” (1941) and „The Armazi Inscription of the period of Mithridates the Iberian” (1962).

The Aramaic inscriptions from Armazi are of special significance not only as a new source for the study of eastern Aramaic writing and its ramifications; they also shed light on a number of cultural-historical problems of Iberia (the classical name for Eastern Georgia). In the studies cited above, apart from discussing the key problems of the state system of Georgia, Tsereteli also gave attention to the origin of the Georgian alphabet. These studies acquire special significance for the history of the Semitic script. While studying the Armazi inscriptions Tsereteli identified a new, hitherto unknown, variety of Aramaic script which, entering scholarship under the name of Armazi Aramaic, gained currency in subsequent publications of Aramaic inscriptions.

Of no less significance for the history of Georgian culture is Tsereteli’s monograph „The ancient Georgian Inscriptions from Palestine” (1960). In this study the author – on the basis of a philological analysis and drawing on vast historical material – suggests that the Palestinian inscriptions date from the fifth century A. D.

Tsereteli’s study „A Greek Inscription from Mtskheta of the Time of Vespasian”(1958) belongs to the same sphere of problems.

This study gives a radically new interpretation of the entire text, the result of Tsereteli’s reading of certain passages of the Greek text in a novel way. Mention should be made here of his studies devoted to Iranian epigraphy (Shapur I and the inscriptions of Kartir from Persepolis) and to Manichaean documents of the same period. The book of Iranian Manichaean deals with the missionary activity of the adherents of mani in Western and Eastern countries aims at the propagation of the Manichaean religion during the lifetime of their teacher. Only separate fragments of that book are extant in the Parthian Pahlavi and Sogdian languages.

An original interpretation of Iranian language texts and new identification of the proper names found in them – accepted by such scholars as W. Henning (who has published these very materials) – brought to light hitherto unknown facts of the cultural life of Georgia in the mid-third century A. D. Tsereteli ascertained that in ca. 260 an adherent of Mani appeared in Iberia to preach the doctrine of his teacher: he „worked wonders” and set up a Manichaean community. This became known to the Iberian king Amazasp. As stated by Kartir in the inscription from Persepolis, in the same period, Kartir himself Magupat and the originator of the Manichaean church in Iran, joined the punitive units sent by Shapur, fought the Christians, Manichaeans, heretics, and heathens, and set up Zoroastrian institutions in countries subject to Shapur, including Iberia and Armenia.

Thus, these documents help reconstruct the religious situation by shedding light on the tension that existed among different faiths in Iberia before Christianity was proclaimed the official religion. In these studies, which demonstrate his exceptional historical and philological erudition, Tsereteli emerges not only as a Semitist and Kartvelologist but also as a brilliant Iranist, able to make use of both Iranian and Indo-European evidence to solve purely Iranian problems.

In the sphere of Semitic philology, the Hebrew epigraphic inscriptions found in the territory of Georgia and published by Tsereteli are noteworthy. The speech of Georgian Jews also came within the scope of his attention. His observations in this area are of considerable interest.

In the last years of his life, Tsereteli studied with considerable interest a Hebrew manuscript preserved at the K. Kekelidze Institute of Manuscripts, Georgian Academy of Sciences. This unique manuscript is of great importance to the study of the vocalization of Hebrew Texts. It was discovered in Lailashi (Lechkhumi), and is conventionally referred to as the Lailashi or Svan Bible (since according to local tradition it was brought from Svaneti). A palaeographic analysis of the text led Tsereteli to the conclusion that the MS dates from the tenth century. In its consonantism the Tbilisi MS is one of the best available to date, and in some respects it is even superior to the Aleppo Codex. Tsereteli believed that the Tbilisi MS could serve as of the basic sources for a new critical edition of the text of the Hebrew Bible.

Tsereteli's contribution to research on the languages of the Ancient Near East is invaluable. His study „The Urartean Inscriptions in the State Museum of Georgia” (1939) is a model example of publication of ancient written documents. A detailed study of the structure of the Urartean language permitted him to view the functions and interdependences of nominal and verbal affixes of Urartean in a new light as well as enabling him to work out the system of conjugation and declension. The result was a point of view that materially differed from the generally accepted one. He pointed out structural-typological similarity between Urartean and the Caucasian languages, thus paving the way for inquiry into their possible genetic connections. Tsereteli's studies in this field gave rise to the study of languages with cuneiform script. Academician Meshchaninov called this study „a point of reference for everyone dealing with the language of ancient Van”.

Tsereteli, a scholar of versatile and broad interests, was a first-rate linguist whose studies of theoretical nature made a significant contribution to modern linguistics. His theory of allo-genetic interrelations deserves prominent mention here. Research into Semitic and Hamitic languages led Tsereteli to the conclusion that, apart from relations of genetic affinity, there exist between languages links due to „secondary relatedness” (his „allo-genetic relations”), links which obtain among unrelated languages under conditions of areal convergence.

From this same angle Tsereteli examined the structural-typological affinity of the Kartvelian and Indo-European languages. His work on problems of language relations and allo-genetic interrelations was an innovative contribution to theoretical linguistics, and his principles for classification of Semitic languages are of major importance not only for Semitic studies but for structural-typological linguistics in general.

Shota Rustaveli's „The Man in the Panther's Skin” held a special place in Tsereteli's scholarly activity. His contribution to establishing the critical text of the poem and its preparation for printing was

invaluable. As the editor-in-chief of the future edition he studied diverse problems related to the text of the poem with his habitual enthusiasm and profundity. Of his published works in this field, his last monograph, „Meter and Rhythm in Vepkhistqaosani” (1973) is especially significant. In this work Tsereteli did not limit himself to the study of Rustaveli’s verse alone; the proposals he makes are equally applicable to both Georgian and comparative versification. Tsereteli demonstrated that Rustaveli’s „shairi” is a regulated syllabic rather than syllabo-tonic verse, as had been believed earlier, and that the shairi is structured according to the principle of absolute proportion (high shairi) and the „golden section” (low shairi). This syllabic structure of the Rustaveli shairi and of Georgian verse in general, proved to be typical of common Kartvelian versification; furthermore, in its inner structure Kartvelian versification coincides with its Indo-European counterpart. As evidenced by recent studies in Indo-European comparative-historical metrics, the Common Indo-European verse is built on the principle of absolute symmetry.

The ideas advanced by Tsereteli in this monograph will undoubtedly stimulate comparative-historical research into Kartvelian and Indo-European metrics and will make possible the reconstruction of their archetypes. This in turn will naturally play a major role in the development of comparative-historical versification and typological linguistics. Notable enough, soon after the decease of the scholar, work was begun on the identification of structures built according to the „golden section” in Indo-European verse. Tsereteli’s original theory that structure of Kartvelian verse coincides with that of Indo-European verse, raises new problems both for comparative poetics and for the interrelation of particular areas.

The existence of the „golden section” as a principle of proportion in Georgian syllabic metrics is significant from the methodological standpoint as well, since it has implications for the typological study of various art forms. The „golden section” turns out to be used not only in spatial art, as was believed in traditional theories; the same proportion proves to be no less significant in art forms of primarily temporal dimension, such as music, poetry, cinematography, etc. Notably enough, in the recently published six-volume Selected works of the outstanding contemporary linguist and cultural historian Roman Jakobson, the volume of his studies in versification and general poetics is dedicated to George V. Tsereteli - „Man, Fighter, Researcher”. This represents an international recognition of Tsereteli’s outstanding contribution to general and Georgian versification.

Throughout his long educational activity, Tsereteli trained many Orientalists who are now successfully carrying on scholarly work at research, educational and other institutions of this country.

Tsereteli’s versatile and profound erudition and the high quality of his published work, coupled with an exceptional talent for organization, learned him and his school well-deserved fame in world scholarship. Tsereteli’s election as an honorary member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Northern Ireland, as well an honorary member of the Society of Polish Orientalists are acknowledgments of his outstanding contribution to scholarship.

In one of his speeches M. Keldysh, former President of the Soviet Academy of Sciences, said: „The Academy of Sciences of Georgian Republic has grown into a major scientific institution. It should be stressed that it has a number of schools known the world over – schools of world importance. These

are: the mathematical school initiated by academician muskhelishvili, a school in physiology originated by Beritashvili, a school of Oriental studies headed by Tsereteli, Member of the Academy”

Tsereteli's style and manner of work were very distinctive. Before giving the final shape to a new idea, he usually presented it to his closest pupils and collaborators for criticism. In the ensuing discussions the idea underwent refinement and was enriched with new suggestions, while the participants of the discussion received splendid schooling in debating scholarly problems. This method of scholarly work was responsible for the emergence of many disciples and like-minded scholars who subsequently carries on research along the lines mapped out by their teacher. And such lines and fields of research were indeed numerous. Tsereteli did not belong to the class of researchers who spend their lives engaged only in one narrow field of scholarship and who write necessary, yet not always highly interesting, works in which one can hardly feel a wide scope of thought or an abundance of new ideas. It is safe to say that all the studies published by Tsereteli represent innovative contributions to their various fields in philology and linguistics.

More often than not Tsereteli would not return to a discovery he had made in some field and duly published, but instead would subsequently transfer his attention to entirely different problems which seemed at the time more important and interesting to him. Here, too, he produced brilliant investigations in which his erudition and statement of fresh problems evoked the admiration of world scholarship.

The eminence of Tsereteli lies not in the number of works he published but the character of his studies, every one of which constituted an original discovery of lasting value for the relevant fields of world scholarship. This was his hallmark as a scholar.

Tsereteli combined in himself a specialist and expert in several academic fields, a fact which enabled him to go deep into each of them with characteristic insight. He was a world-famed Semitist, a matchless Iranist who always stood at the level of the latest achievements of world philology and linguistics, often determining that level with his own investigations.

Academician Tsereteli died at the age 69 as the result of a brief but grave illness, when his mind was still full of new and sweeping scholarly plans. Much of what he had dreamed of remained unfulfilled, but what he did leave behind will always occupy the pride of place in Georgian scholarship.

Thomas V. G a m k r e l i d z e

გიორგი წერეთლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები

- 1904 წ. 21 ოქტომბერს დაიბადა დაბა თიანეთში საზოგადო მოღვაწისა და ექიმის ვასილ წერეთლის ოჯახში.
- 1922 წ. დაამთავრა ქუთაისის ქართული გიმნაზია.
- 1923 წ. შევიდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის ლინგვისტურ განყოფილებაზე.
- 1927 წ. დაამთავრა თბილისის უნივერსიტეტის სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის ლინგვისტური განყოფილება.
- 1928 წ. ირიცხება საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტად ლენინგრადში.
- 1932 წ. იწვევენ არაბული ენის დოცენტად ლენინგრადის ცოცხალ აღმოსავლურ ენათა სახელმწიფო ინსტიტუტში.
- 1933 წ. ბრუნდება თბილისში, სადაც წარმართავს სამეცნიერო კადრების მომზადებას სემიტოლოგიის სხვადასხვა სფეროში.
- 1933-1936 წწ. უფროსი მეცნიერ მუშაკია საქართველოს მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში.
- 1936 წ. სათავეში უდგას ახლად ჩამოყალიბებულ აღმოსავლურ განყოფილებას ენის, ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ინსტიტუტში.
- 1942 წ. დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია და იმავე წელს მიენიჭა პროფესორის წოდება.
- 1944 წ. ირჩევენ საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1945 წ. დაჯილდოვდა მედლით „1941-1945 წწ. დიდ სამამულო ომში შრომითი მამაცობისათვის“.
- 1945 წ. მისი ინიციატივით დაარსდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი.
- 1945 წ. სათავეში ჩაუდგა მის მიერ დაარსებულ სემიტოლოგიის კათედრას.
- 1946 წ. ირჩევენ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.
- 1946 წ. ირჩევენ საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1946 წ. ირჩევენ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.
- 1946 წ. ირჩევენ საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1946 წ. დაჯილდოვდა „საპატიო ნიშნის ორდენით“ საბჭოთა საქართველოს 25 წლისთავზე.
- 1953 წ. დაჯილდოვდა „შრომის წითელი ორდენით“.

- 1957-1967 წწ. ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილებას.
- 1960 წ. მისი ინიციატივით დაარსდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი და მისი უცვლელი დირექტორი იყო გარდაცვალებამდე.
- 1960 წ. აკადემიკოსებთან აკაკი შანიძესა და ირაკლი აბაშიძესთან ერთად იყო სამეცნიერო მივლინებით იერუსალიმში.
- 1961 წ. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით მიენიჭა საქართველოს სსრ მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდება.
- 1963 წ. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს VI მოწვევის დეპუტატია.
- 1964 წ. დაჯილდოვდა „მრომის წითელი დროშის ორდენით“.
- 1966 წ. არჩეულ იქნა დიდი ბრიტანეთის და ირლანდიის სამეფო სააზიო საზოგადოების საპატიო წევრად.
- 1966 წ. არჩეულ იქნა პოლონეთის ორიენტალისტთა საზოგადოების საპატიო წევრად.
- 1967 წ. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს VII მოწვევის დეპუტატი და უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის წევრია.
- 1967-1970 წწ. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტია.
- 1968 წ. ირჩევენ საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.
- 1973 წ. 9 სექტემბერს გარდაიცვალა.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ Г. В. ЦЕРЕТЕЛИ

- 1904 г. 21 октября в Тианети родился в семье известного общепитательного деятеля и врача В. Церетели.
- 1922 г. Окончил Кутаисскую грузинскую гимназию
- 1922 г. Поступил на лингвистическое отделение философского факультета Тбилисского гос. университета
- 1927 г. Окончил лингвистическое отделение философского факультета Тбилисского гос. университета
- 1928 г. был зачислен в аспирантуру АН СССР в Ленинграде
- 1932 г. был приглашен доцентом арабского языка в Ленинградский гос. Институт живых восточных языков
- 1933 г. Вернулся в Тбилиси, где развернул большую работу по воспитанию молодых научных кадров в различных отраслях семитологии
- 1933-1936 гг. Старший научный сотрудник рукописного отдела Музея Грузии
- 1936 г. Возглавил впервые организованный отдел востоковедения в Институте языка, истории и материальной культуры Грузинского филиала АН СССР
- 1942 г. Защитил докторскую диссертацию, в том же году ему было присвоено звание профессора
- 1944 г. Избран членом-корреспондентом Академии наук Грузинской ССР
- 1945 г. Награжден медалью „За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.“.
- 1945 г. По его инициативе был создан факультет востоковедения при Тбилисском гос. университете
- 1945 г. Возглавил кафедру семитологии
- 1946 г. Избран действительным членом Академии наук Грузинской ССР
- 1946 г. Избран членом-корреспондентом Академии наук СССР
- 1946 г. Награжден орденом „Знак почета“ к 25-летию Советской Грузии
- 1953 г. Награжден орденом Трудового Красного Знамени
- 1957-1967 гг. Возглавлял Отделение общественных наук Акад. наук Грузинской ССР
- 1960 г. По его инициативе был создан Институт востоковедения Акад. Наук Груз. ССР бессменным директором которого являлся до своей кончины

- 1960 г. Вместе с академиками А. Г. Шанидзе и И. В. Абашидзе был в научной командировке в Иерусалиме
- 1961 г. Указом Президиума Верховного Совета Грузинской ССР присвоено звание Заслуженного деятеля науки Грузинской ССР
- 1963 г. Избран депутатом Верховного Совета Грузинской ССР VI созыва
- 1964 г. Награжден орденом Трудового Красного Знамени
- 1964 г. Избран почетным членом Королевского Азиатского Общества Великобритании и Ирландии
- 1966 г. Избран почетным членом Польского Общества Ориенталистов
- 1967 г. Избран депутатом Верховного Совета Грузинской ССР VII созыва и членом Президиума Верховного Совета
- 1967-1970 гг. Вице-президент Академии наук Грузинской ССР
- 1968 г. Избран действительным членом Академии наук СССР
- 1973 г. 9 сунтября скончался

1935

1. არაბული ქრესტომათია ლექსიკონითურთ. ტ. 1. ქრესტომათია. თფ., თფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1935, 78 გვ.

Арабская хрестоматия со словарем. Т. 1. Хрестоматия. Тифлис, Изд-во Тифл. Ун-та, 1935г 78 с.

Отзыв: Крачковский И. Ю. Арабистика в СССР за 20 лет. – Труды второй сессии ассоциации арабистов. М.-Л., 1941, с. 17, 29.

2. შამილის წერილები ბარონ ნიკოლაისადმი. - საქ. სახელმწ. მუზეუმის მოამბე, ტ. IX B, (1), 1935-1936, გვ. 103-120.

Письмо Шамиля барону Николаи. – Бюллетень Гос. Музея Грузии, т. IX B (1), 1935-1936, с. 103-120.

1936

3. Письмо Шамиля из Калуги. (Арабский текст с русским переводом и комментариями). – Записки Ин-та востоковедения Акад. наук СССР, т. V, М.-Л., 1936, с. 97-114.

1937

4. შუა აზიის არაბული დიალექტები. (წინასწარი ანგარიში). - ენიმკის მოამბე, ტ. 1, 1937, გვ. 295-307.

Арабские диалекты Средней Азии. (Предварительный отчет). – Известия Ин-та языка, истории и материальной культуры, т. 1, 1937, с. 295-307.

5. Вновь найденные письма Шамиля. (Арабские тексты с русским переводом и комментариями). – Труды первой сессии ассоциации арабистов (14-17 июня 1935 г.), М.-Л., 1937, с. 95-112.

1938

6. “ნესტან-დარეჯანი” შუა აზიის არაბულ ფოლკლორში. - ენიმკის მოამბე, ტ. 3, 1938, გვ. 1-12.

„Нестан-Дареджан“ в среднеазиатском арабском фольклоре. – Известия Ин-та языка, истории и материальной культуры, т. 3, 1938, с. 1-12.

7. „Нестан-Дареджан“ в среднеазиатском арабском фольклоре. – Сборник Руставели. К 750-летию „Вепхисткаосани“. Ред. С. Р. Джанашиа. Тб., 1938, с. 1-15.

Отзывы: Крачковский И. Ю. Арабистика и история народов СССР. – Вестник АН СССР, № 5, 1938, с. 56-57.

Jedlicka J., Petracek K. Die Semitologie in der Georgischen SSR. – Acta Univetsitatis Carolinae. Philologia I. Orientalia Pragensia, I, Praha, 1960, p. 88.

1939

8. საქართველოს მუზეუმის ურარტული ძეგლები. გამოსცა გ. წერეთელმა. რედ. ს. ჯანაშია. თბ., სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა., 1939. 5, 76 გვ. XXXII ფ. ტაბ. - ტექსტი ქართ., რუს. და ინგლ. ენ.

Урартские памятники Музея Грузии. Издал Г. В. Церетели. Ред. С. Н. Джанашия. Тб., Изд-во Груз. Филиала Акад. Наук СССР, 1939. 5, 76 с. XXXII л. Табл. – Текст на груз., рус. и англ. Яз.

Рец.: Мещанинов И. – Вестник древней истории, 1941, № 1, с. 107-116.

Friedrich J. – Archiv fur Orientforschung, XIII, 1940, 4-5, p. 237-238.

9. Материалы по изучению арабских диалектов Средней Азии. – Записки Ин-та востоковедения АН СССР, т. VII, 1939, с. 254-283.

1940

10. მცხეთის ახლად აღმოჩენილი ებრაული წარწერა. – ენიმკის მოამბე, ტ. 5-6, 1940, გვ. 419-425.

Новооткрытая еврейская надпись из Мцхета. – Известия Ин-та языка, истории и материальной культуры, т. 5-6, 1949, с. 419-425.

1941

11. არმაზის ახალი წარწერები არამეული დამწერლობით. - საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის პირველი სესია. 1941 წ. 27 თებ. – 2 მარტი. მუშაობის გეგმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1941, გვ 4.

Новые надписи арамейским письмом из Армази. - Первая сессия Академии наук Грузинской ССР. 27 февр. – 2 марта 1941 г. План работы. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941, с. 4.

12. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета-Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941. 72 с., 2 л. Илл.

რეცენზიები და გამომხატურებები:

Рецензии и отзывы:

აბაევი ვ. არმაზის ბილინგვის გარშემო. - საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 5, №8, 1944, გვ 821-829.

შანიძე ა. - მნათობი, 1942, №9, გვ. 135-145.

Абаев В. И. Вокруг Армазской билингвы. – Сообщения Акад. Наук Груз. ССР, т. 5, №8, 1944, с.821-829.

Шанидзе А. – Мнатоби, 1942, №9, с. 135-154.

Фрейман А. А. Несколько замечаний к „Армазской билингве“. Г. В. Церетели. – Известия АН СССР, Отд. Языка и литературы, т. 5, вып. 2, 1946, с. 157-164.

Altheim F.-Geschichte der Hunnen. B. I. Berlin, 1959, p. 265; B. II, Berlin, 1960, p. 178.

Bailey H. W. – journal of the royal Asiatic Society, 1943, с. 1-4.

Diringer D.-The Alphabet. A Key to the History of Mankind, 2nd ed., New York, 1953, p. 260.

Frey P. N. Archaeologica orientalia in memoriam Ernst Herzfeld, Locust Valley, N. Y., 1952.

Grelot K.-Semitica, VII< Paris, 1958.

Henning W.-Mitteliranisch. Handbuch der Orientalistik hrsg. Von B. Spuler, Vierter Band, Erster Abschnitt. Linguistik, Leiden-Koln, 1958, s. 38.

Metzger B. M.-Journal of Near Eastern Studies, Chicago, vol. XV, N. Y. 1956, p. 18-26.

Minorsky V.-Journal of the Royal Asiatic Society, 1943, p. 83.

Nyberg H. S.-Eranos. Acta Philologica Suedana, XLIV, 1946, p. 228-243.

13. К характеристике языка среднеазиатских арабов. (Предварительное соошшение на Второй сессии ассоциации арабистов. 19-23 октября 1937 г. М. Л.). – Труды Ин-та востоковедения Академии наук СССР, иып. XXXVI, М.-Л., 1941, с. 133-148.

Отзывы: Крачковский И. Ю. Арабистика в СССР за 20 лет. – Труды второй сессии ассоциации арабистов, Б.-Л., 1941, с. 29.

Крачковский И. Ю. Арабистика и история народов СССР. – Вестник АН СССР, №5, 1938, с. 56-57.

Крачковский И. Ю. Очерки по истории русской арабистики. Б.-Л., Изд-во АН СССР, 1960, 298 с.

1942

14. არმაზის ბილინგვა.-ენიმკის მოამბე, ტ. 13, 1942, გვ. 1-48. - პარალ. ტექსტი ინგლ. ენ. გვ. 49-83., 4 ფ. ტაბლ.

Армазская билингва.- Известия Ин-Та языкаб истории и материальной культуры, т. 13 , 1942, с. 1-48. – парал. Текст на англ. Яз. С. 49-83, 4 л. Табл.

15. არმაზის ბილინგვა. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი სადისერტაციო შრომის თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1942, 4 გვ.

Армазская билингва. Тезисы диссертационной работы на соискание ученой степени доктора филологических наук. Тб., Изд-во Тбил. Гос. Ун-та, 1942. 4 с.

1943

16. dirasatu I-wata iki I-'arabiyati min kawkaz as-similiyya. Al-Balag.

Изучение арабских документов с Северного Кавказа. Ал-Балаг.

1944

17. დმანისის მონეტის გამო.-ლიტერატურული ძიებანი, ტ. 2, 1944 (კანზე 1945), გვ. 167-172.

Об одной монете из Дманиси.- Литературные разыскания, т. 2, 1944, (На обл. 1945), с. 167-172.

1945

18. ემინ რეიჰანი. (ცხოვრება და შემოქმედება). - მნათობი, 1945, №6, გვ. 73-77.

Эмин Рейхани. (Жизнь и деятельность). – Бнатоби, 1945, №6, с. 73-77.

1947

19. ზმნის ზოგიერთი ძირითადი ფორმის წარმოებისათვის ბუხარის არაბულ დიალექტში. - თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 30-31, 1947, გვ. 461-470.

К образованию некоторых основных форм глагола в бухарском арабском диалекте. – труды Тбил. Ун-та, т. 30-31в, 1947, с. 461-470.

20. სემიტური ენები და მათი მნიშვნელობა ქართული კულტურის ისტორიის შესწავლისათვის. - თბილისის სახელმწ. უნ-ტის სამეცნიერო სესიები №1. (2-4 მარტი 1946 წ.). მოხსენებათა კრებული. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1947, გვ. 15-52.

Семитические языки и их значение для изучения истории грузинской культуры. – Тбилисский государственный университет. Научные сессии. №1. (2-4 марта 1946 г.). Сборник докладов. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1947, с. 15-52.

Отзывы: Крачковский И. Ю. Очерки по истории русской арабистики. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1950, 298 с.

О Г. В. Церетели: с. 263-264.

Крачковский И. Ю. Семитология в университетах СССР. – Вопросы языкознания, №4, 1955, с. 83-88.

О Г. В. Церетели: с. 86-87.

Jtdlicka J. Petracek K. Die Semitologie in der Georgischen SSR. – Acta Universitatis Carolinae. Philologia I, Orientalia Pragensia, I, Praha, 1960, p. 84.

1948

21. არმაზის სასაზღვრო წარწერა. - საქ. სსრ. მეცნ. აკად. საზოგადოებრივ მეცნიერებათა გან-ბის სამეც. სესია, მიძღვნილი აკად. ს. ჯანაშიას ხსოვნისადმი (10-11 დეკ., 1948 წ.). მოხსენებათა თეზისები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1948, გვ 9.

Сасанидская надпись из Армази. – научная сессия Отделения общественных наук Акад. Наук Груз. ССР. Сессия, посвященная памяти акад. С. Н. Джанашиа (10-11 дек. 1948 г.). Тезисы докладов. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1948, с. 9.

22. Армазское письмо и проблема происхождения грузинского алфавита. I-II. – Эпиграфика Востока, сб. II, 1948, с. 90-101; Сб. III, 1949, с. 59-71.

23. Эпиграфические находки в Мцхета – древней столице Грузии. – В кн.: Общее собрание Академии наук СССР, посвященное тридцатилетию Великой Октябрьской социалистической революции. Доклады. 23 окт. – 2 нояб. 1947 г. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1948, с. 357-366; Вестник древней истории, 1948, №2, с. 50-57.

Рец.: Altheim F. Literatur und Gesellschaft im ausgehenden Altertum, II, Halle, 1950, s. 40-57.

Altheim F., Stiehl R. Das erste Auftreten der Hunnen. Baden-Baden, 1953, s. 56.

Altheim F., fynker H., Stiehl R. Inschriften aus Gruzinen, Annuaire de l'Institut de philology et slaves, Bruxelles, Melanges Henri Gregoire, IX, 1949, s. 1-25.

1949

24. არაბული ქრესტომათია. რედ. ს. ჯ ი ქ ი ა, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1949. 16+107 გვ.

Арабская хрестоматия. Ред. С. С. Джтктя. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1949. 16+107 с.

Отзыв: Крачковский И. Ю. Очерки по истории русской арабистики. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1950, с. 214, 235, 238, 252, 253, 263, 264.

25. “საქართველოს ძველი ეთნო-და ტოპონიმიკის ზოგიერთი გაურკვეველი შემთხვევების“ გამო. - საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 10 №6, 1949, გვ. 377-384.

По поводу „некоторых неразъясненных случаев древней иностранной этно- и топонимики Грузии“. – Сообщения Акад. Наук Груз. ССР, т. 10, №6, 1949, с. 377-384.

1950

26. Путь к расцвету. (О статье И. В. Сталина „Относительно марксизма в языкознании“, опубликованной на страницах газ. „Правда“ 20 июня, 1950 г.). – Правда, 1950, 4 июля, с. 4.

1951

27. არაბულ-ქართული ლექსიკონი. რედ. ს. ჯიქია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1951, XV, 298 გვ.

Арабско-грузинский словарь. Ред. С. С. Джикия. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1951, XV, 298 с.

1952

28. არაბულ-ქართული წარწერა მაჩხანიდან (ნაშრომი. გ. ჩუბინაშვილი VIII-IX საუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრულ ძეგლთა ერთი რიგის დათარიღებისათვის). - საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 13, №7, 1952, გვ. 443-444.

Арабско-грузинская надпись из Мачхани (в работе Чубинишвили Г.: К датировке одного ряда грузинских архитектурных памятников VIII-IX вв.). – Сообщения Акад. Наук Груз. ССР, т. 13, №7, 1952, с. 443-444.

29. Грузинское письмо. БСЭ, 2-е изд., Т. 13, с. 106-107; БСЭ, 3-е изд., т. 7, 1972, с. 395.

30. Дамма. БСЭ, 2-е изд., т. 13, 1952, с. 330.

31. Иберийские языки. – БСЭ, 2-е изд., т. 17, 1952, с. 250.
32. Изафет. БСЭ, 2-е изд., т. 17, 1952, с. 352.
33. Языковедческая работа в Советской Грузии. – Вопросы языкознания, 1952, №2, с. 138-150.

Соавторы: А. С. Чикобава и В. М. Беридзе.

1953

34. ურარტული ენის ურთიერთობის საკითხისათვის იბერიულ-კავკასიური ჯგუფის ენებთან. - საქ. სსრ მეცნ. აკად. ენათმეცნიერების ინ-ტის IV(X) სამეც. სესია 1953 წ. 12 და 13 ივნისს. მოხსენების თეზისები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1953, გვ. 14-16.

К вопросу об отношении урартского языка и иберийско-кавказской группы языков. – Академия наук Груз. ССР. IV(X) научная сессия Ин-та языкознания. 12-13 июня 1953 г. Тезисы докладов. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1953, с. 37-39

35. წინასიტყვაობა. - წგ-ში: ლეკიაშვილი ა. არაბული ზმნის ფორმათა პარადიგმები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953, გვ. 009-011. - პარალ. ტექსტი რუს. ენ. გვ. 013-015.

Предисловие. – В кн.: Лекиашвили А. С. Парадигмы глагольных форм литературного арабского языка. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1953, с. 009-011. – Парал. Текст на рус. Яз., с. 013-015.

36. Бейрут – город контрастов. – Заря Востока, 1953, 28 янв., с. 3.

37. Карийский язык. Карийское письмо. – БСЭ, 2-у изд. Т. 20, 1953, с. 201.

38. Квадратное письмо. – БСЭ, 2-у изд. Т. 20, 1953, с. 438.

39. Кесра. – БСЭ, 2-у изд. Т. 20, 1953, с. 567.

40. Коконцов П. К. БСЭ, т. 21, 1953, с. 562.

41. Коссейский язык. – БСЭ, 2-у изд., т. 23, 1953, с. 119.

42. Корш Ф. Е. – БСЭ, 2-е изд. Т. 23, 1953, с. 81.

43. Ценный вклад в советскую науку о языке. (Рец. На кн.: А. С. Чикобава. „Введение в языкознание“. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1952. На груз. Яз.). – Заря Востока, 1953, 29 янв., с. 2.

44. Al-arabiyya fi l-gumhuriyyat al gurgiya, Nikma, 1953.

Арабский язык в Грузинской ССР. Химка, 1953.

45. Арабские диалекты в Средней Азии. Доклады Советской делегации на XXIII Международном конгрессе востоковедов. Секция семитологов. М., Изд-во АН СССР, 1954. 37 с. – Парал. Текст на англ. Яз.

Отзыв.: Birkeland H. Stress Patterns in Arabic. Avhandlingar utgitt av det Norske Videnskaps – Akademi i Oslo, II, Hist. – Filos. Klasse, 1954, №3.

46. К изучению языка среднеазиатских арабов. Образцы речи кашкадарьинских арабов. – Труды Ин-та языкознания АН Груз. ССР (Сер. Вост. Яз.), вып. 1, 1954, с. 251-271.

47. Лидийский язык. Лидийское письмо. – БСЭ, 2-е изд., т. 25, 1954, с. 113.

48. Лидийский язык. Лидийское письмо. – БСЭ, 2-е изд., т. 25, 1954, с. 123.

49. Мальтийский язык. – БСЭ, 2-е изд. Т. 26, 1954, с. 178.

50. Мандейский язык. Мандейское письмо. – БСЭ, 2-е изд. Т. 26, 1954, с. 203.

51. Митанни. Митаннийский язык. – БСЭ, 2-е изд. Т. 27, 1954, с. 598.

52. სიტყვა იუბილეზე. (კ. კეკელიძის დაბადების 75 წლისთავზე). - ლიტერატურული მიგნებანი, ტ. IX, 1955, გვ. 447-448. - კრ-ში: დიდი ქართველი მეცნიერი აკად. კ. კეკელიძე. კრებული შეადგინა და გამოსაცემად მოამზადა ს. ყუბანიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1965, გვ. 47-48.

Слово на юбилее. (К 75-летию со дня рождения акад. К. С. Кекелидзе). – Литературные разыскания, т. IX, 1955, с. 447-448; В сб.: Крупнейший грузинский ученый, акад. К. С. Кекелидзе. Сборник составил и подготовил к изданию С. Кубанеишвили. Тб., „Мецниереба“, 1965, с. 47-48.

53. Предисловие. – В кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский. Избранные сочинения. Т. 1. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1955, с. 9-13.

Соавтор: В. И. Беляев.

54. Dirasat al-‘arabiyya fi l-gumhuriyyat al-gurgiya. – At-Tarik, 1955, n, 2, 2-4.

Изучение арабского языка в Грузинской ССР. – At-Tarik, 1955, n, 2, p. 2-4.

55. Арабские диалекты Средней Азии. Т. 1. Бухарский арабский диалект. Ред. С. С. Джикия. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1956. 344 с.; 4 л. Портр.

გამოხმაურება: ქართველ ლინგვისტ-სემიტოლოგის შრომები. - თბილისი, 1958, 18 მარტი, გვ. 2.

Отзыв: Труды грузинского лингвиста-семитолога. – Тбилиси, 1958, 18 марта, с. 2.

Отзывы: Cohen D. – Journal Asiatique, 1957, p. 221-223.

Istvanovits M. Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae. T. VII, Fas. 1-2, Recensionces, 1958, p. 232.

Petracek K. – Archiv Orientalni 25.-1957, 4, p. 690-691.

56. Изучение культуры народов стран Ближнего и Среднего Востока. – Молодой сталинец, 1957, 29 янв., с. 3.

57. По Сирии и Ливану. (О впечатлениях поездки по странам Арабского Востока). – заря Востока, 1956, 29 апр., с. 3-4.

58. Dirasat al-‘arabiyya fi l-ittihad as-sufyati, Magallat al-magma’ al-‘ilmi l-‘arabi, Dimask, XXXI, 1956, №4, 20 p.

Изучение арабского языка в Советском Союзе. Дамаск, XXXI, 1956, №4, 20 с.

59. Dirasat ar-rawabit bayna s-sa’bayn al-‘arabi wa l-gurgi. – Al-Gadid, 1956, 3, №4.

Изучение связей между арабским и грузинским народами. – adid, 1956, 3, №4.

1957

60. Предисловие.- В кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский. Избранные сочинения, т. 4, Б.-Л., Изд-во АН СССР, 1957, с. 3-8.

61. Речь тов. Г. В. Церетели на похоронах Аветика Исаакяна. – Коммунист (Ереван), 1957, 23 окт., с. 3.

62. Состояние и задачи востоковедения в Грузинской ССР. Тезисы доклада. – В кн.: Первая Всесоюзная конференция востоковедов. Тезисы докладов и сообщений. Ташкент, Изд-во Акад. Наук УзССР, 1957, с. 27-28.

Соавтор.: С. С. Джикия.

1958

63. ამბ. ნ. აგიაშვილის ფელეტონის გამო. - ლიტერატურული გაზეთი, 1958, 19 დეკ., გვ. 2-4. - ხელმოწერა: რუსულ-ქართული ლექსიკონის სარედაქციო კოლეგიის წევრები: გ.

ახვლედიანი, ქ. დათიკაშვილი, ს. ვაჩნაძე, ვ. თოფურია, ქ. ლომთათიძე, ნ. ლოლონბიძე, ა. ჩიქობავა და გ. წერეთელი.

По поводу фельетона тов. Н. Агниашвили. – Литературиლი გაზეტი, 1958, 19 დეკ., ს. 2-4.-
Подписи: Члены редколлегии русско-грузинского словаря: Г. Ахвледиани, К. Датикашвили, С. Вачнадзе, В. Топуриа, К. Ломтатидзе, Н. Гогоберидзе, А. Чикобава и Г. Церетели.

64. დიდი ინტერესი აღმოსავლეთის კულტურისადმი. - კომუნისტი, 1958, 18 თებ., გვ.2.

Большой интерес к восточной культуре. – Комунисти, 1958, 18 февр., с. 2.

65. მცხეთის ბერძნული წარწერა ვერპასიანეს ხანისა. რედ. ს. ჯიქია.თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958, 20 გვ., 3 ფ. ტაბლ.

გამოხმაურებები: გრიგოლაშვილი გ. ქართველი ენათმეცნიერის ნაშრომი. - თბილისი, 1959, 21 იანვ., გვ.3.

ქ ართველ აღმოსავლეთმცოდნეთა შრომები. - ახალგაზრდა კომუნისტი, 1959, 14 თებ., გვ 3.

Греческая надпись из Мцхета эпохи Веспасиана. Ред. С. С. Джикия. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1958. 20 с., 3 л. Табл.

Отзывы: Григолашвили Г. Труды грузинского языковеда. – Тбилиси, 1958, 21 янв., с. 3.

Труды грузинских востоковедов. – Ахалгазრდა комунисти, 1959, 14 февр., с. 3.

66. წინასიტყვაობა. - წგ-ში: წერეთელი კ. თანამედროვე ასურელის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1958, გვ. 5-9.

Предисловие. – В кн.: Церетели К. Г. Хрестоматия современного ассирийского языка со словарем. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1958, с. V-IX.

67. О грузинском алфавитею – „Советский Союз“, Рангун, 1958, №5, с. 31-32 с портр. (На бирманском языке).

68. Состояние и задачи востоковедения в Грузинской ССР. – В кн.: Материалы первой Всесоюзной научной конференции востоковедов в Г. Ташкенте 4-11 иЮня 1957. Ташкент, АН Уз-ССР, 1958, с. 77-85.

1959

69. აღმოსავლეთმცოდნეობა საქართველოში. - თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 73, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, I, 1959, გვ. 1-15.

თანაავტორი: ს. ჯიქია.

Востоковедение в Грузии.- Труды Тбил. Ун-та, е. 73, серия востоковедения, I, 1959, с. 1-15.

Соавтор.: С. С. Джикия.

70. ნაპოვნნი საუნჯენი. (ა. ცამციშვილი. ხელოვნების ქართველი მოღვაწენი უცხოეთში. თბ., საქ. პოლიტ. და მეცნ. ცოდნის გამავრცელებელი საზ-ბა, 1959, 48 გვ. რეც.). - კომუნისტი, 1960, 7 იანვ., გვ. 3.

Обнаруженные сокровища. (А. Цамцишвили. Грузинские деятели искусства за рубежом. Тб., 1959. 48 с. Рец.). – Комунисти, 1960, 7 янв., с. 3.

71. უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან. რედ. ალ. ბარამიძე. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960. 94 გვ., 16 გვ. ტაბ. - ტექსტი პარალ. ქართ., რუს. და ინგლ. ენებზე.

რეც.: მეგრელიძე ი. უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან. - მნათობი, 1960, №12, გვ. 183-186.

ჯაყელი მ. (მამულაშვილი მ.). „უძველესი ქართული წარწერები“. - თბილისი, 1960, 26 აგვ., გვ. 3.

Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Ред. Ал. Барамидзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1960. 93 с.; 16 л. Илл. – Текст парал. На груз., рус. И англ. Яз.

Рец.: მეგრელიძე ი. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. – მნათობი, 1960, №12, с. 183-186.

Джакели М. (Мамулашвили М.). „Древнейшие грузинские надписи“. – Тбилиси, 1960, 26 авг., с. 3.

Басилашвили Г. – Вечерный Тбилиси, 1960, 26 окт., с. 3.

Wardi Dr. Ch. Christian News from Israel, vol. XI, №4, December, 1960, p. 25-26.

Segert S. Zeitschrift fur die Alttestamentliche Wissenschaft, Band 73, Heft 1 [Neue Folge, Band 32], Berlin, 1961, p. 126-127.

72. შოთა რუსთაველი ჯვარის მონასტერში. ახალი დიდი მონაპოვარი რუსთველოლოგიაში. - კომუნისტი, 1960, 22 ნოემბ., გვ.3; ლიტერატურული გაზეთი, 1960, 23 ნოემბ., გვ. 2; სახალხო განათლება, 1960, 23 ნოემბ., გვ. 2; ახალგაზრდა კომუნისტი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 4; თბილისი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 2; საბჭოთა აჭარა, 1960, 25 ნოემბ., გვ. 3; საბჭოთა ოსეთი, 1960, 25 ნოემბ., გვ. 3; საბჭოთა ხელოვნება, 1960, №12, გვ. 3-8;

თანაავტორები: ი. აბაშიძე, ა. შანიძე.

Шота Руставели в Иерусалимском Крестовом монастыре. Новое большое приобретение в руствелологии – Комунисти, 1960, 22 ноября, с. 3; Литератури გაზეთი, 1960, 23 ноября, с. 2; Сахалხო განათლება, 1960, 23 ноября, с.2; Ахалгаზრდა комунисти, 1960, 22 ноября, с.4; Тбилиси, 1960, 22 ноября, с.2; Сабчрта Ачара, 1960, 25 ноября, с.3; Сабчота Осети, 1960, 25 ноября, с. 3; Сабчота

ხელვინება, 1960, №12, ს. 3-8; ზარა ოსტოკა, 1960, 22 ნოაბრა, ს. 3; ოლოდოი სტალინეც, 1960, 22 ნოაბრა, ს. 3.

სოაბტორი: ი. აბაშიდზე, ა. შანიდზე.

73. გრეჩესკაია ნადპისი ეპოხი ოესპასიანა იზ ოცხეტა. (ო ნა სკალნოი ნადპისი, ობნარუჟ. ო 1867 გ.). – ოესტნიკ დრეწნიი ისტორიი, 1960, №2, ს. 123-133 ს ტაბლ.

74. ნა „ტუ-104“ ო დრეწნიი ოირ... (კ იტოგამ ნაუჩ. ექსპედიციი ო იერუსალიმ დია პოისკოვ ოესტა პოგრებენია შ. რუსტაველი). ბესედა ს აკად. ნაუკ გრუზ. სსრ გ. ო. ცერეტელი. – ზარა ოსტოკა, 1960, 22 ნოაბრა, ს. 3.

1961

75. აღმოსავლეთმცოდნეობა. – წგ-ში: მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 40 წლის მანძილზე. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961, გვ. 585-595.

თანაავტორი: ს. ჯიქია.

ოსტოკოვედენიე. – ო ნკ.: ნაუკა ო ოსოვეტსკოი გრუზიი ზა 40 ლეტ. ტბ., იზდ-ო აკად. ნაუკ გრუზ. სსრ, 1961, ს. 585-595.

სოაბტორი: ს. ს. დჟიკია.

76. განვამტკიცოთ მეცნიერების კონტაქტი და ურთიერთმოქმედება ტექნიკასთან, წარმოებასთან. (სიტყვა მეცნიერ მუშაკთა რესპუბლიკურ თათბირზე). – კომუნისტი, 1961, 2 ივლ., გვ.2;

უკრეპიტ კონტაქტ ი ოზაიმოდეიწთვიე ნაუკი ს ტეხნიკოი ი პროიზდოვწთვომ. (ოსტუპლენიე ნა რესპუბლიკანსკომ სოვეშანიი ნაუჩნოვ რაბოტნიკოვ). – კომუნისტი, 1961, 2 იულია, ს. 2; ზარა ოსტოკა, 1961, 2 იულია, ს. 2.

77. ოტ რედაქციი. – ო ნკ.: პერედნეაზიატსკიი სბორნიკ. ოოპროსო ხეტლოგიი ი ხურრიტოლოგიი. ო., იზდ-ო ოსტოჩნოი ლიტერატურე, 1961, ს. 3-4.

სოაბტორი: ი. ო. დჟაკონოვ.

78. სლოაბი სერდცა. (პრივეტსთვიე ო სვიაზი ს ნაჩალომ ნოვოგო უჩებნოგო გოდა). – ოჩიტელსკაია გაზეტა, 1961, 1 სენტ., ს.2.

1962

79. ვეფხისტყაოსნის ტექსტის მეცნიერული გამოცემისათვის. – მნათობი, 1962, №2, გვ. 125-138.

კ ნაუჩნოუ იზდანიუ ტექსტა „ოიწია ზა ტიგროვოი შკურე“. – მნათობი, 1962, №2, ს. 125-138.

80. Армазская надпись эпохи Митридата Иверийского. – Труды двадцать пятого Международного конгресса востоковедов. Москва, 9-16 авг., 1960, т. 1. Общая часть. Заседание секций I-V. М., 1962, с. 374-378.

1963

81. Восток, язык, современность. (Координационное совещание востоковедческих учреждений республик Закавказья). – Заря Востока, 1963, 16 ноября, с.4.

1964

82. ქართული ბაკალავრიატის უცნობი პოეტური ვერსია. - თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 108. აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 4, 1964, გვ. 45-56.

Неизвестная поэтическая версия грузинского „Балавариани“. – Труды Тбил. Ун-та, т. 108. Серия востоковедения, 4, 1964, с. 45-56.

83. Из истории польского востоковедения. (К 60-летию со дня рождения акад. А. А. Зайончковского). – Мацне (Отд-ние общественных наук Акаж. Наук Груз. ССР), 1964, №6, с. 156-160.

Соавтор: С. С. Джикия.

84. Редакция и предисловие. – В кн.: Крачковский И. Ю. История географической литературы арабов. 1964. Каир (на араб. Яз.).

1965

85. რეიჰანი ემინ. განმკურნე მე, ხევის ქალღმერთო! (ლექსი. თარგმ. არაბ. გ. წერეთლისა). - კრ-ში: არმაღანი. აღმოსავლური მწერლობის ნიმუშები. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1965, გვ. 192-194.

Рейхани Эмин. Исцели меня, богиня долины. (стих. Пер. С араб. Г. Церетели). – В сб.: Армагани: Образцы восточной письменности. Тб., „Сабчота сакартველო“, 1955, с. 192-194.

86. სონატებისა და აბლაუტის თეორიის გამო ქართველურ ენებში. (წინასიტყვაობა). - წგ-ში^ გამყრელიძე თ და მაჭავარიანი გ. სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში. საერთოქართველური სტრუქტურის ტიპოლოგია თბ., „მეცნიერება“, 1965, გვ. 09-029. - პარალ. ტექსტი რუს. ენ. გვ. 031-051.

О теории сонантов и аблаута в картвельских языках. (Предисловие). – В кн.: Гамкрелидзе Т. В., Мачавариანი Г. И. Система сонантов и аблаут в картвельских языках. (Типология

ობშეკარტველსკოი სტრუქტურის). ტბ., „მეცნიერება“, 1965, ს. 031-051. – Текст парал. На груз. Яз. С. 09-026.

87 .(О подготовке к юбилею Ш. Руставели. В 1966 году исполняется 800 лет со дня рождения). – Вечерней Тбилиси, 1965, 12 февр., с. 4.

88. Предмет исследования – Византия. (Всесоюзная сессия отделения истории Акад СССР и отделения общественных наук. Акад. Наук Груз. ССР. Интервью с участниками: Г. В. Церетели, Б. Рыбаковым и С. Г. Каухчишвили). – Вечерний Тбилиси, 1965, 16 дек., с. 4 с портр.

1966

89. „ვეფხისტყაოსნის“ კრიტიკულ-მეცნიერული ტექსტის გამოცემისათვის მოხსენება საქართველოს სსრ მეცნ. აკადემიის საერთო კრების საიუბილეო სესიაზე, მიძღვნილი შ. რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავისადმი. 1966 წ. 28 სექტემბერი. - მაცნე (საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ.-რივ მეცნ. გან-ბა), 1966, №5, გვ. 189-194.

К научно-критическому изданию текста Вепхисткаосани. Доклад на юбилейной сессии общего собрания АН Груз. ССР, посвященной 800-летию со дня рождения Ш. Руставели. – Мацне (отделение общественных наук Акад. Наук Груз. ССР), 1966, №5, с. 189-194.

90. Наука смотрит в завтра. (К XXIII съезду КПСС). – заря Востока, 1966, 29 марта, с. 4.

1967

91. „ათას ერთი ღამის“ გამო. - წგ-ში: ათას ერთი ღამე. რვა ტომად. ტ. 1. არაბულად თარგმნა და განმარტებანი დაურთო ნ. ფურცელაძემ. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1967, გვ. V-XVI.

По поводу «Тысячи и одной ночи». – В кн.: Тысяча и одна ночь. В восьми томах. Е. 1. Пер. И комментариями снабдила Н. Пурцеладзе. Тб., «Сабчота Сакартвелო», 1967, с. V.

92. ახალ წარმატებათა გზით. (დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 50 წლისთავის გამო). - დროშა, 1967, №11, გვ. 10, სურ-ით.

К новым успехам. (К 50-летию Великой Октябрьской Социалистической революции). Дроша, 1967, №11, с. 10, с. Илл.

93. გაფართოვდა მეცნიერული კონტაქტები. (გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის დეკადა თბილისში). - კომუნისტი, 1967, 3 დეკ., გვ. 3.

Расширились научные контакты. (Дни культуры ГДР в Тбилиси). – Комунисти, 1967, 3 дек., с. 3.

94. „ვეფხისტყაოსნის“ „სევდისა მუფარახი“. –წგ-ში: ორიონი. აკაკი შანიძეს. საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი დაბადების 80 წლისთავისადმი. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1967, გვ. 318-326.

„sevdisa muraxi“ в «Вепхисткаосани». – В сб.: Орион. Акакию Шанидзе. Сборник, посвященный 80-летию А. Г. Шанидзе. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1967, пм. 318-326.

95. Наука об обществе для общества. (О развитии обществ. Наук в Груз. ССР). – заря Востока, 1967, 26 дек., с.3.

96. Watikatani ‘an hayat Dawud basa, Yusuf ‘Izz ed-Din, Davud basa wa nihayat al-mamalik fi I-‘Yrak. Baghdad, 1967.

«Два документа о жизни Дауна-Паши». Юсуф Изз эд-Дин-Дауд-паша и конец царства в Ираке. Баград, 1967.

1968

97. მძიმე დანაკლისი. (გივი მაჭავარიანის გარდაცვალების გამო). - კომუნისტი, 1968, 3 სექტ., გვ. 4.

Тяжелая утрата. (По поводу смерти Гиви Мачавариани). – Комунисти, 1968, 3 сент., с. 4.

98. (სიტყვა საქართველოს კომკავშირის XXVII ყრილობაზე). - ახალგაზრდა კომუნისტი, 1968, 2 მარტი, გვ. 2-3.

(Речь на XXVII съезде комсомола Грузии). – Ахалгазრда комунисти, 1968, 2 марта, 2-3.

99. О языковом родстве и языковых союзах. (Доклад на сессии Отд-ния литературы и языка АН СССР, 19 окт., 1967 г.). – Вопросы языкознания, 1968, №3, с. 3-18.

1969

100. „ათას ერთი ღამის“ გამო. - წგ-ში: ათას ერთი ღამე. რვა ტომად. ტ. 1. არაბულიდან თარგმნა და განმარტებანი დაურთო ნ. ფურცელაძემ. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1969, გვ. 3-14.

По поводу «Тысячи и одной ночи». – КН.: Тысяча и одна ночь. В восьми томах. Т. 1. Пер. И комментариями снабдила Н. Пурцеладзе. Тб., «сабчота Сакартвелო», 1960, с. 3-14.

101. მეცნიერთა საერთო წლიური... (ინტერვიუ საბჭოთა კავშირის მეცნ. აკა. ენისა და ლიტ-ის გან-ბის საერთო წლიური კრების მონაწილე აკად. გ. წერეთელთან. საუბარი ჩაიწერა ვ. ქვენტმა). - ახალგაზრდა კომუნისტი, 1969, 17 მაისი, გვ. 3.

Общее годовичное собрание ученых... (Интервью с участником общего годовичного собрания Отделения языка и литературы АН СССР акад. Г. В. Церетели. Беседу записала В. Жгенти). – Ахалгазрда комунисти, 1969, 17 мая, с. 3.

102. მოსეს ხუთი წიგნის თბილისური ებრაული ხელნაწერი. - კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია. ტ. 1. თბ., „მეცნიერება“, 1969, გვ. 21-39. 13 ფ. ტაბ. - რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენ.

О Тбилисской рукописи древнееврейского пятикнижия. – В сб.: Восточная филология. Е. 1. Тб., «Мецниереба», 1969, с. 21-39. 13 л. Табл. – Резюме на рус. И англ. Яз.

103. შაპურის წარწერის ‘Y’ pp TR’.- კრ-ში: თბილისის უნივერსიტეტი გიორგი ახვლედიანს. საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი გიორგი ახვლედიანის დაბადების 80 წლისთავისადმი. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1969, გვ. 327-337.

‘Y’ pp TR’” надписи Шапура. – В сб.: Тбилисский университет Георгию Ахвледiani. Юбилейный сборник, посвященный Георгию Саридановичу Ахвледiani в связи с 80-летием со дня рождения, Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1969, с. 327-337.

104. წინასიტყვაობა. - წგ-ში: კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის არაბულ, თურქულ და სპარსულ ხელნაწერთა კატალოგი. (K კოლექცია). შემდეგ.: აბულაძე, ც. გვარამია, რ. მამაცაშვილი. მ. თბ., „მეცნიერება“, 1969, გვ. 5-8.

Предисловие. – В кн.: Каталог арабских, тюрских, персидских рукописей Ин-та рукописей им. К. С. Кекелидзе. (Коллекция К.). Сост.: Ц. А. Абуладзе, Р. В. Гварамия и М. Г. Мамацшвили. Тб., «мецниереба», 1969, с. V-VIII.

105. ძიების გზით. (საქართველოს მეცნიერების ლენინური დღეები მოსკოვში). - კომუნისტი, 1969, 16 სექტ., გვ.3.

Стезей поиска. (Ленинские дни грузинской науки в Москве). –Комунисти, 1969, 16 сент., с.3.

106. Ред. на кн.: Г. А. Климов. Этимологический словарь картвельских языков. М., 1964. - კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია (Восточная филология), ტ. 1. თბ., „მეცნიერება“, 1969, გვ. 252-254.

1970

107. The influence of the Tajik language on the vocalism of Central Asian Arabic dialects, BSOAS, vol. XXXIII, Part I, London, p. 167-170.

108. The Verbal Particle m/mi in Bukhara Arabic, Folia Orientalia, t. XII, Krakow, p. 29.

109. Zur Frage der Beziehungen zwischen den semitischen und hamitischen Sprachen, Mitteilunen des Instituts fur Orientforschung, Band XVI, Heft 2, Berlin, S. 271 f.

110. Sarsoxan, Vis o Ramin az Faxraddin As'ad Gorgani. Tashih Magali Todua, Aleksandr Gvaxaria, Tehran, 1349, 1970 s. sizdah – fanzdar (30-50).

Предисловие. «Вис и Рамин». Фахреддин Асад Горгани Издание Магали Тодуа и Александра Гвахария. Тегеран.

1971

111. მოხსენება საქართველოს სსრ შრომა-გასწორების კოდექსის პროექტის შესახებ საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე მოწვევის მეორე სესიაზე. - კომუნისტი, 1971, 11 დეკ., გვ. 2.

Доклад о проекте Исправительно-трудового кодекса Грузинской ССР на второй сессии Верховного Совета Грузинской ССР восьмого созыва. – Комунисти, 1971, 11 дек., с. 2.

1972

112. ბალახში და ბადახში ვეფხისტყაოსანში. - კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია II. თბ., „მეცნიერება“, 1972, გვ. 35-40.

Балахши и бадахши в Вепхистკაосани. – В сб.: Восточная филология, II, Тб., «მეცნიერება», 1972, с. 35-40.

113. მეტრი და რითმი ვეფხისტყაოსანში. -საბჭოთა ხელოვნება? 1972? №2, გვ. 33-56. - რეზიუმე რუს. ენ. გვ. 114.

გამოხმაურება: გაწერილია ავ. ქართული ვერსიფიკაცია და რუსთაველის ლექსი. - ლიტერატურული საქართველო, 1972, 14 აპრ. გვ. 3-4.

Метр и ритм в поэме Руставели «Вытязь в тигровой шкуре». – Сабчота ხელოვნება, 1972, №2, с. 33-56. – Резюме на рус. Яз., с. 114.

Отзыв: Гацерелия Ак. Грузинская версификация и стих Руставели. – Литერатури საქართველო, 1972, 14 აპრ., с. 3-4.

114. По поводу этимологии некоторых топонимических терминов (Статья П. М. Мурадяна «Винительные формы в именительном по данным топонимики Армении» опубликована в журнале – «Вестник общественных наук Акад. Наук Арм. ССР», 1971, №4). - მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1972, №1 გვ.146-147. (Мацне. Серия языка и литературы, 1972, №1, с. 146-147

1973

115. გიორგი ახვლედიანის ხსოვნას. - მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1973, №3, გვ. 192; ლიტერატურული საქართველო, 1973, 13 ივლ., გვ.6

Памяти Георгия Ахвледиани. – Мацне. Серия языка и литературы, 1973, №3, с. 192ж
Литერатуриლი საკარტველო, 1973, 13 ივლისი, ს. 6.

116. მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში. რითმათა სიმფონია და სიტყვათა მარცვლოვანი განაწილების ცხრილები. გამოსაცემად მოამზადეს გ. წერეთელმა, გ. კარტოზიამ, ც. კიკვიძემ, ს. ცაიშვილმა. რედ. გ. წერეთელი. თბ., „მეცნიერება“, 1973, 445 გვ.

გამოხმაურება: ახალი ნაშრომი „ვეფხისტყაოსნის“ პოეტიკაზე. – კომუნისტი, 1973, 14 სექტ., გვ.3.

Метр и рифма в поэме Руставели «Витязь в тигровой шкуре». К изд. Подгот. Г. Церетели, Г. Картозия, Ц. Киквидзе, С. Цаишвили. Ред. Г. Церетели. Тб., «მეცნიერება», 1973. 445 ს.

Отзыв: Новая работа о поэтике «Вытязя в тигровой шкуре». – Комунисти, 1973, 14 сент., с. 3.

117. სერგი ჯიქიას ცხოვრება და მოღვაწეობა. – კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია, 3, თბ., „მეცნიერება“, 1973, გვ. 7-13.

Жизнь и деятельность с. С. Джикия. – В сб.: Восточная филология, 3, Тб., «მეცნიერება», 1973, с. 7-13.

118. უკვდავი მკვლევარი. (აკად. გ. ჩუბინიშვილის ხსოვნას). – მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1973, №1, გვ. 192; კომუნისტი, 1973, 18 იანვ., გვ. 3.

Бессмертный исследователь. (Памятки акад. Георгия Чубинашвили). Мацне. Серия языка и литературы, 1973, №1, с. 192; Комунисти, 1973, 18 янв., с. 3.

119. შაპურის წარწერის $Kru\ TWR'(R')$ – კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია, 3, „მეცნიერება“, 1973, გვ. 47-56.

$Kru\ TWR'$ надписи Шапура. – В сб.: Восточная филология, 3, Тб., «მეცნიერება», 1973, с. 47-56.

119a. Рец. На кн.: A. F/ L/ Beeston, Written Arabic. An approach to the Basic Structures, Cambridge, 1968. – Восточная филология, 3, 1973, с. 331-334.

1974

120. Метр и ритм в поэме Руставели и вопросы сравнительной версификации. – В сб.: Контекст. 1973. Литературно-теоритические исследования. М., «Наука», 1974, с. 114-137.

121. The Achaemenid State and World Civilization. Hommage universal, vol. I. Edition Bibliothéque Pahlavi, Teheran – Liege, 1974, pp. 102-105.

1975

122. არაბული დამწერლობა. - ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 1. 1975, გვ. 525.
Арабская письменность. – Грузинская Советская Энциклопедия, т. 1. 1975, с. 525.
123. არაბული ენა. - ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 1. 1975, გვ. 525-526.
Арабский язык. – Грузинская Советская Энциклопедия, т. 1. 1975, с. 525-526.
124. არაბული /ენის/ ქრესტომათია. რედ. ს. ჯიქია. მე-2 გამოც. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1975, 124 გვ.
Арабская хрестоматия. Ред. С. С. Джикия. 2-е изд. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1975. 124 с.
125. 'I'nnTR" dar katibeye Sahpuhr. "Nameye Moasseseye". Asiya, Zamestan. 1353, (1975) doureye taze, somarey, 1, s. 1-15.
126. 'I'nnTR" надписи Шапура. – Bulletin of the Asia Institute, New Series, No. 1, 1975, p. 1-15.

1980

127. პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა. - წგ-ში: წერეთელი კ. თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ. მე-2 გამოცემა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1980, გვ. 5-10.
Предисловие к первому изданию. – В кн.: Хрестоматия современного ассирийского языка со словарем. 2-е издание. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1980, с. 5-10.

გამოუქვეყნებელი შრომები

(ინახება გ. წერეთლის სახ. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტში)

НЕОПОБЛИКОВАННЫЕ РАБОТЫ

(Хранятся в Институте Востоковедения им. Г. В. Церетели)

128. ზგერათა ცვლილებები არაბულში. გვ 20.

Изменение звуков в арабском. 20 с.

129. ებრაული ტექსტები. (ქართველ ებრაელთა ბიბლიის წაკითხვის საველე ჩანაწერები).

რვეული 1. 1929 წ. საჩხერე. 7 ფურც.

რვეული 2. 1929 15/IX. ქუთაისი. 10 ფ.

რვეული 3. 1929 წ. ქუთაისი. 8 ფ.

რვეული 4. 1929 წ. 7 ფ.

რვეული 5. 1929 წ. 11/IX, საჩხერე, 3 გვ.

Еврейские тексты. (Материалы по изучению традиции чтения грузинскими евреями библейских текстов. (Полевые записи).

Тетрадь 1. 1929. Сачхере. 7 л.

Тетрадь 2. 1929 15/IX. Кутаиси. 10 л.

Тетрадь 3. 1929 г. Кутаиси. 8 л.

Тетрадь 4. 1929 г. 7 л.

Тетрадь 5. 1929 г. 11/IX. Сачхере. 3 л.

130. ზმნის უღლებისა და სახელის ბრუნების სისტემა ურარტულში და საკითხი მისი ურთიერთობისა იბერიულ-კავკასიური ჯგუფის ენებთან. 81 გვ.

Система спряжения глагола и склонения имени существительного в урартском языке и его отношение к языкам иберийско-кавказской группы. 81 с.

131. ივერია. მესამე საუკუნის (ა. წ.) ირანული წყაროები. (მონოგრაფია).

Иверия в иранских источниках третьего века (н. э.). (монография).

132. მახვილის საკითხი თანამედროვე არაბულში. 17 გვ.

Ударение в современном арабском. 17с.

133. ნომინალური წინადადებების ზოგიერთი თავისებურება სალიტერატურო არაბულში. 27გვ.

Некоторые особенности номинального предложения в литературном арабском. 27 с.

134. პრინციპები არაბულ-ქართული ლექსიკონის შედგენისა. 12 გვ.

Принципы составления арабско-грузинского словаря. 12 с.

135. რთული წინადადება სალიტერატურო არაბულში. 10 გვ.

Сложное предложение в литературном арабском. 20 с.

136. სალიტერატურო არაბული ენის გრამატიკა. ნაწ. 1. 52 გვ.

Грамматика литературного арабского языка. Ч. 1, 51 с.

137. „საქართველოს ირანულ სახელწოდებათა ისტორიისათვის.

К истории иранских названий «Сакартвело».

138. სახელთა ბრუნების საკითხი ურარტულში.

Вопрос склонения имен в урартском языке.

139. სახელთა ბრუნებისათვის სალიტერატურო არაბულში. 34 გვ.

Склонение имен в литературном арабском. 34 с.

140. სემიტურ ენათა დამახასიათებელი ნიშნების შესახებ. 41 გვ.

О характерных чертах семитского языка. 41 с.

141. უახლესი თეორიები სემიტთა პირვანდელი სამშობლოს შესახებ. 33 გვ.

Новейшие теории о прародине семитов. 33 с.

142. ძველი ებრაულის ქრესტომათია. 46 გვ.

Древнееврейская хрестоматия. 46 с.

143. შუა აზიის არაბული დიალექტების ლექსიკისათვის. 11 გვ.

К вопросу о лексике среднеазиатских арабских диалектов. 11 с.

144. Введение. (სალიტერატურო არაბული ენის გრამატიკისათვის). 20 გვ.

Введение. (К грамматике литературного арабского языка). 20 с.

146. К вопросу об отношении урартского языка к иберийско-кавказской группе языков. 3 с.

Тезисы.

147. К образованию глагольных форм и системы склонения в урартском.
148. Новейшие теории о прародине семитов. (Аннотация). 1 с.
149. Новейшие теории о прародине семитов. (Аннотация). 2 с.
150. Семитские языки и вопросы современной диахронической лингвистики и сравнительной типологии. 46 с.
151. Система консонантизма в арабском. 24 с.

წიგნების, პერიოდული და გრძელდებიანი გამოცემების რედაქტორი

РЕДАКТОР КНИГ, ПЕРИОДИЧЕСКИХ И ПРОДОЛЖАЮЩИХСЯ ИЗДАНИЙ

1941

152. გორგიჯანიძე ფ. ქართულ-სპარსული ლექსიკონი. გამოსცა ვ. ფუთურიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1941, XIX, 68 გვ.

Горгиджанидзе П. Грузинско-арабско-персидский словарь. Издал В. С. Путуридзе. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941, XIX, 68 с.

153. გურჯისტანის ვილაიეთის დიდი დავთარი. თურქული ტექსტი გამოსცა, თარგმანი, გამოკვლევა და კომენტარები დაურთო ს. ჯიქიამ. წ. 2. თარგმანი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1941, XV, 503 გვ.

Пространный реестр Гюрджистанского вилайета. Турецкий текст издал. Перевел, исследованиями и комментариями снабдил С. С. Джикия. Кн. 2. Перевод. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941, XV503 с.

1946

154. Крачковская В. А. Изранцы мавзолея Пир-Хусейна. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1946, 169 с.

1947

155. გურჯისტანის ვილაიეთის დიდი დავთარი. თურქული ტექსტი გამოსცა, თარგმანი, გამოკვლევა და კომენტარები დაურთო ც. ჯიქიამ. წგ. 1. ტექსტი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1947, XX, 17, 516 გვ. 16 ფ. ტაბ.

Пространный реестр Гюрджистанского вилайета. Турецкий текст издал, перевел, исследованиями и комментариями снабдил С. С. Джикия. Кн. 1. Тексты. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1947, XX, 17, 516 с. 16 л. Табл.

1950

156. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი. ტ. 1-8. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1950-1964. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Толковый словарь грузинского языка. Т. 1-8. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1950-1964. – Член ред. Коллегии.

1953

157. ლეკიაშვილი ა. არაბული ზმნის ფორმათა პარადიგმები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953, 111 გვ.

Лекиашвили А. С. Парадигмы глагольных форм литературного арабского языка. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1953, 111 с.

1954

158. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის შრომები. აღმოსავლურ ენათა სერია. ტ. 1-3. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1954-1960.

ტ. 1. 1954. 332 გვ.

ტ. 2. 1957. 242 გვ.

ტ. 3. 1960. 269 გვ.

Труды Ин-та языкознания. Серия восточных языков. Т. 1-3. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1954-1960.

Т. 1. 1954. 332 с.

Т. 2. 1957. 242 с.

Т. 3. 1960. 269 с.

1955

159. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. 1. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1955, 469 с. Илл. – Соредатор: В. И. Беляев

1956

160. რუსულ-ქართული ლექსიკონი, ტ. 1-3. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1956-1959.

ტ. 1. (А-М), 1956, XV, 800 გვ.

ტ. 2. (Н-П), 1958, IV, 830 გვ.

ტ. 3. (P-Я), 1959, IV, 822 გვ.

სარედ. კოლეგიის წევრი.

Русско-грузинский словарь. Т. 1-3. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1956-1959.

Т. 1. (А-М), 1956, XV, 800 с.

Т. 2. (Н-П), 1958, IV, 830 с.

Т. 3. (P-Я), 1959, IV, 822 с.

Член. Ред. Коллегии.

161. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. II. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1956. 702 с. – Член ред. Коллегии.

162. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. III. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1956. 470 с. – Член ред. Коллегии.

1957

163. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. IV. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1957. 919 с. С илл

1958

164. გურჯისტანის ვილაიეთის დიდი დავთარი. წ. 3. გამოკვლევა. 1. ხელნაწერის აღწერილობა. 2. შენიშვნები ტექსტის გეოგრაფიისა და ტოპონიმისათვის. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958. 016, 660 გვ.

Пространный реестр Гурджистанского вилайета. Кн. 3. Исследование. 1. Описание рукописи. 2. Заметки по географии и топонимике текста. Тб., Изд-во Акад наук Груз. ССР, 1958. 016, 660 с.

165. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება. ტ. 9-10. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა. 1958. 495 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკად. ენათმეცნიერების ინ-ტი). -სარედ. კოლეგიის წევრი.

Иберийско-кавказское языкознание. Т. 9-10. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1958. 495 с. (Ин-т языкознания Акад. Наук Груз. ССР). – Член ред. Коллегии.

166. წერეთელი კ. თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1958. 406 გვ.

Церетели К. Хрестоматия современного ассирийского языка со словарем. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1958. 406 с.

167. წერეთელი კ. ნარკვევი თანამედროვე ასურული დიალექტების შედარებითი ფონეტიკისა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958. 255 გვ.

Церетели К. Очерк сравнительной фонетики современных ассирийских диалектов. Тб., Изд-во Акад наук Груз. ССР, 1958. 255 с.

168. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. V. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1958. 526 с. – Член ред. Коллегии.

1959

169. გამყრელიძე თ. სიბილანტთა შესატყვისობანი და ქართველურ ენათა უძველესი სტრუქტურის ზოგი საკითხი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1959. 88 გვ.

Гамкрелидзе Т. В. Сибилянты соответствия и некоторые вопросы древнейшей структуры картвельских языков. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1959. 88 с.

170. თბილისის უნივერსიტეტის შრომები: ტ. 73, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 1, 1959; ტ. 91, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 2, 1960; ტ. 99, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 3, 1962; ტ. 108, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 4, 1964; ტ. 116, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 5, 1965; ტ. 118, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 6, 1967; ტ. 121, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, 7, 1967; ტ. B1 (138) ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1971; ტ. B2 (140), ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1971; ტ. B3 (142), ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1972; ტ. B4 (143), ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1972, ტ. B5 (148), ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1972; ტ. 6-7 (151-152), ჰუმანიტარული მეცნიერებანი, 1974. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Труды Тбилисского университета: Т. 73, серия востоковедения, 1, 1959; Т. 91, серия востоковедения, 2, 1960; Т. 99, серия востоковедения, 3, 1962; Т. 108, серия востоковедения, 4, 1964; Т. 116, серия востоковедения, 5, 1965; Т. 118, серия востоковедения, 6, 1967; Т. 121, серия востоковедения, 7, 1967; Т. B1 (138); гуманитарные науки, 1971; Т. B2 (140), гуманитарные науки, 1971; Т. B3 (142), гуманитарные науки, 1972; Т. B4 (143), гуманитарные науки, 1972; Т. B5 (148), гуманитарные науки, 1972; Т. 6-7 (151-152), гуманитарные науки, 1974: - Член ред. Коллегии.

171. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება. ტ. II. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა. (საქ. სსრ მეცნ. აკად. ენათმეცნიერების ინ-ტი). - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Иберийско-кавказское языкознание. Т. II. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1959. (Ин-т языкознания Акад. Наук Груз. ССР). – Член ред. Коллегии.

1960

172. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების მოამბე. 1960-1962, №1-3; 1963, №1-6. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Вестник Отделения общественных наук Академии наук Грузинской ССР. 1960-1962, №1-3; 1963, №1-6. – Член ред. Коллегии.

173. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. VI. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1960. 740 с. – Член. Ред. Коллегии.

1961

174. აბაშიძე ი. პალესტინის დღიური. თბ., „ლიტ. გაზეთი“ გამოცემა, 1961, 61 გვ., 19 გვ. ფოტო.

Абашидзе И. Палестинский дневник. Тб., Издание «Литератури газети», 1961. 61 с., 19 л. Фото.

175. გრიგოლ აკანელი. მოისართა ტომის ისტორია. სომხური ტექსტი ქართული თარგმანით და კომენტარით გამოსცა ნ. შოშიაშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961. 220 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Грегорий Аканский. История народа стрельцов. Армянский текст с грузинским переводом и комментариями издал Н. Шошиашвили. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1961. 220 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

176. არიანე ფლავიუს. მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო. თარგმანი, გამოკვლევა, კომენტარები და რუკა ნ. კეჭყაძისა. თბ., საქ სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961. 132 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Арриан Флавий. Путешествие по берегам Черного моря. Греческий текст с грузинским переводом, комментариями издала и картой снабдила Н. Кечакмадзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1961. 132 с. (Академия наук Грузинской ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

177. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 1. ტექსტები ქართული თარგმანითურთ გამოსცეს და განმარტებები დაერთეს ალ. გამყრელიძემ და ს. ყაუხჩიშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. გამ-ბა, 1961, 310 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгика. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 1. Тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил А. Г. Гамкрелидзе и С. Г. Каухчишвили. Тб., Издво АН Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т истории им И. Джавахишвили). Гл. Редактор.

178. მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 40 წლის მანძილზე. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961. 595 გვ. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Наука в советской Грузии за 40 лет. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР. 1961. 595 с. – Член ред. Коллегии.

179. სპარსული ისტორიული საბუთები საქართველოს წიგნთსაცავებში. წ. 1. ნაკვ. 1. გამოსცა ვლ. ფუტურიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961. 98 გვ. 34 ტაბლ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Персидские исторические документы в книгохранилищах Грузии. Кн. 1. Вып. 1. Издал В. С. Путуридзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1961. 98 с. 34 табл. (Академия наук Груз. ССР. – Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

180. Переднеазиатский сборник. Вопросы хеттологии и хуритологии. М., Изд-во Восточной лит-ры, 1961. 605. – Соредактор.: И. М. Дьяконов.

1962

181. გიულდენშტედტის მოგზაურობა საქართველოში. ტ. 1. გერმანული ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო გ. გელაშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1962. 356 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Путешествие Гюльденштедта по Грузии. Т. 1. Немецкий текст с грузинским переводом издал и исследованием снабдил Г. Гелашвили. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1962. 356 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

182. ვისრამიანი. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს, გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთეს ალ. გვახარიამ და მ. თოდუამ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1962, 763 გვ.

Высрамиани. Текст подгот. К печати, исслед., и словарем снабдили А. А. Гвахария и М. А. Тодуя. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1962. 763 с.

183. სპარსული ისტორიული საბუთები საქართველოს წიგნთსაცავებში. წ. 1. ნაკვ. 2. გამოსცა ვ. ფუტურიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1962. 102 გვ. 34 ტაბ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Персидские исторические документы в книгохранилищах Грузии. Кн. 1. Вып. 2. Издал. В. С. Путуридзе. Тб., Изд-во Акад. Груз. ССР, 1962. 102 с. 34 табл. (Академия наук Груз. ССР Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

184. ცინცაძე ი. ძველი რუსული მასალები (XI-XVI სს.) საქართველოს ისტორიისათვის. თბ., სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1962. 105 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Цинцадзе И. Древнерусские материалы по истории Грузии (XI-XVI вв.). Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1962. 104 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

185. ჯანაშია ლ. ნ. ლაზარ ფარპეცის ცნობები საქართველოს შესახებ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1962. 284 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Джанашия Л. Н. Сведения Лазара Фарпеци о Грузии. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1962. 282 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т истории им И. Джавахишвили). – Гл. Редактор.

186. Академия наук Грузинской ССР. Сост.: С. В. Дурмишидзе и Д. Л. Пурцеладзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1962. 71 с. – Текст парал. На рус. И франц. Яз.

1963

187. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 5. ტექსტები ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და განმარტებები დაურთო ს. ყაუხჩიშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1963. 331 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгика. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 5. Греческие тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил С. Г. Каухчишвили. Тб., Изд-во АН Груз. ССР. 1963. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т истории им. И. Джавахишвили). – Гл. Редактор.

188. ლეკიაშვილი ა. სახელთა სქესისა და რიცხვის წარმოება სემიტურ ენებში. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1963, 212 გვ. -რეზიუმე ინგლ. ენ.

Лекиашвили Ал. С. Образование форм рода и числа имен в семитских языках. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1963. 212 с. – Резюме на англ. Яз.

1964

189. გიულდენშტედტის მოგზაურობა საქართველოში. ტ. 2. გერმანული ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო გ. გელაშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1964. 420 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Путешествие Гюльденштедта по Грузии. Т. 2. Немецкий текст с грузинским переводом издал и исследованием снабдил Г. Гелашвили. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1964. 420 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редaktor.

190. ვისრამიანი. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს, გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთეს ალ. გვახარიამ და მ. თოდუამ. თბ., „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1964. XX, 400 გვ.

Высрамиани. Текст подгот. к печати, исслед. и словарем снабдили А. А. Гвахврия и М. А. Тодуа. Тб., «литература და ხელოვნება», 1964. XX, 400 с.

191. იაკუთის ცნობები საქართველოს კავკასიის შესახებ. ნაკვ. 1. არაბული ტექსტი ქართული თარგმანითა და შესავლით გამოსცა ე. სიხარულიძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1964. 029, 184 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Йакута о Грузии и Кавказе. Вып. 1. Арабский текст с грузинским переводом и введением издала Э. Т. Сихарулидзе. Тб., «Мецниереба», 1964. 029, 184 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). –Гл. Редактор.

192. იბრაჰიმ ფეჩევის ცნობები საქართველოსა და კავკასიის შესახებ. ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა, შესავალი და შენიშვნები დაურთო ს. ჯიქიამ. თბ., „მეცნიერება“, 1964. 137 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Ибрахима Печеви о Грузии и Кавказе. Турецкий текст с грузинским переводом издал, введением и примечаниями снабдил С. С. Джикия. Тб., «мецниереба», 1964. 137 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

193. მაცნე. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების ორგანო. 1964-1970, №1-6. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Мацне (Вестник). Орган Отделения общественных наук Акад. Наук Груз. ССР. 1964-1970, №1-6. – Член ред. Коллегии.

1965

194. ალ-ბუსტანი. X საუკუნის სინური ხელნაწერის მიხედვით. არსებული ტექსტი ქართული თარგმანითა და გამოკვლევით გამოსცა რ. გვარამიამ. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 216 გვ. (კ.კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინ-ტი).

Ал-Бустан. По синайской рукописи X века. Арабский текст с грузинским переводом и исследованием издала Р. В. Гварамия. Тб., «Мецниереба», 1965. 216 с. (Ин-т рукописей им. К. С. Кекелидзе).

195. გამყრელიძე თ. და მაჭავარიანი გ. სონანტა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში. (საერთო-ქართველური სტრუქტურის ტიპოლოგია. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 512 გვ. - რეზიუმე რუს. ენ.

Гамкрелидзе Т. В. И Мачавариани Г. И. Система сонантов и аблаут в картвельских языках. (Типология общекартвельской структуры). Тб., «Мецниереба», 1965, 512 с. – Резюме на рус. Яз.

196. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 2. ტექსტები ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და განმარტებანი დაურთო ს. ყაუხჩიშვილმა. მეორე შევსებული გამოცემა. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 336 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгика. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 2. Греческие тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил С. Г. Каухчишвили. 2-е доп. Изд. Тб., «Мецниереба», 1965. 336 с. (Академия наук Груз. ССР Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т востоковедения). – Гл. Редактор.

197. იოანე დრასხანაკერტელი. სომხეთის ისტორია. (786-925 წწ.). სომხური ტექსტი ქართული თარგმანით, გამოკვლევითა და საძიებლებით გამოსცა ე. ცაგარეიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 317 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა უცხოური წყაროების კომისია. კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Иоани Драсханакертский. История Армении. (786-925 гг.). Армянский текст с грузинским переводом, исследованием и указателями издала Е. В. Цагарейшвили. Тб., «Мецниереба», 1965. 317 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т рукописей им. К. С. Кекелидзе). –Гл. Редактор.

198. კახიანი ც. დმანისის არაბული წარწერები. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 73 გვ. LI გვ. ტაბლ. - რეზიუმე რუს. ენ.

Кахиани Ц. Арабские надписи из Дманиси. Тб., «Мецниереба», 1965. 73 с. LI л. Табл. – Резюме на рус. Яз.

199. Церетели К. Материалы по арамейской диалектологии. Т. 1. Урмийский диалект. Вып. I. Тб., «Мецниереба»Б 1965. XXI, 148 с.

1966

200. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 6. ტექსტები ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და განმარტებები დაურთო ს. ყაუხჩიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1966. 312 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгиკა. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 6. Греческие тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил С. Г. Каухчишвили. Тб., «Мецниереба», 1966. 312 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т востоковедения). – Гл. Редактор.

201. დიონ კასიოსის ცნობები საქართველოს შესახებ. ბერძნული ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და შესავალი და კომენტარები დაურთო ნ. ლომოურმა. თბ., „მეცნიერება“, 1966. 174 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Диона Кассия о Грузии. Греческий текст с грузинским переводом издал, введением и комментариями снабдил Н. Ломоури. Тб., «Мецниереба», 1966. 174 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). –Гл. Редактор.

202. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. (საიუბილეო გამოცემა). თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1966. 303 გვ. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Ставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. (Юбилейный сборник). Тб., «сабчота Сакартвело», 1966. 303 с. – Член ред. Колегии.

203. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. (ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს გ. წერეთელმა, ს. ცაიშვილმა, გ. კარტოზიამ). თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1966. 319 გვ. ილ-ით.

თანარედაქტორი ი. აბაშიძე.

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. [Текст к изд. Подгот. Г. Церетели, С. Цаишвили и Г. Картозия]. Тб., «Сабчота Сакартвело», 319 с. С илл. – Соредактор: И. Абашидзе.

204. ჰასან რუმლუს ცნობები საქართველოს შესახებ. სპარსული ტექსტები ქართული თარგმანითა და შესავლით გამოსცა ვ. ფუთურიძემ. შენიშვნები დაურთო რ. კიკნაძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1966. 29+74 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი

Сведения Хасана Румлу о Грузии. Персидский текст с грузинским переводом и введением издал В. С. Путуридзе. Примечаниями снабдил Р. К. Кикнадзе. Тб., «Мецниереба», 1966. 29+74 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

205. Ахвледиани В. Г. Фонитический трактат Авиценны. (Абу ибн Сина). Текст, перевод, исследование. Тб., «Мецниереба», 1966. 86 с. +031.

1967

206. „ათას ერთი ღამე“. რვა ტომად. არაბულიდან თარგმნა და განმარტებები I, II და V ტომს დაურთო ნ. ფურცელაძემ, III და IV ტომს თ. მარგველაშვილმა. თბ., „საბჭოთა საქართველო“.

ტ. 1, 1969. 378 გვ. ღამე 1-45.

ტ. 2, 1970. 488 გვ. ღამე 46-169.

ტ. 3, 1974. 397 გვ. ღამე 170-327.

ტ. 4, 1977. 538 გვ. ღამე 328-536.

ტ. 5, 1981. 455 გვ. ღამე 537-698.

Тысяча и одна ночь. В восьми томах. Перев. И коммент. Снабдили I, II и V тома Н. Пурцеладзе, III и IV тома Т. Маргвелашвили. Тб., «Сабчота Сакартвелო».

Т. 1. 1969. 378 с. Ночь 1-45.

Т. 2. 1970. 488 с. Ночь 46-169.

Т. 3. 1974. 397 с. Ночь 170-327.

Т. 4. 1977. 538 с. Ночь 328-536.

Т. 5. 1981. 455 с. Ночь 537-698.

207. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 7. ტექსტები ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და განმარტებები დაურთო ს. ყაუხჩიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1967. 314 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгика. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 7. Греческие тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил С. Г. Каухчишвили Тб., «Мецниереба», 1967. 314 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т востоковедения). – Гл. Редактор.

208. მიქელაძე თ. ქსენოფონტის „ანაბასისი“. (ცნობები ქართველი ტომების შესახებ). თბ., „მეცნიერება“, 1967. 154 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Микеладзе Т. «Анабасис» Ксенофонта. (Сведения о грузинских племенах). Тб., «Мецниереба», 1967. 154 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

1968

209. გამყრელიძე თ. დეზაფრიკატიზაცია სვანურში. „გადაწერის წესები“ დიაქრონიულ ფონოლოგიაში. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1968. 42 გვ. - რეზიუმე რუს. ენ.

Гамкрелидзе Т. В. Дезаффрикатизация в сванском. «Правила переписывания» в диахронической фонологии. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1968. 42 с. – Резюме на рус. Яз.

210. ეპისტოლეთა წიგნი. სომხური ტექსტი ქართული თარგმანით, გამოკვლევითა და კომენტარებით გამოსცა ზ. ალექსიძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1968. 297 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი

Книга посланий. Армянский текст с грузинским переводом, исследованием и комментариями издал Алексидзе З. Н. Тб., «Мецниереба», 1968. 298 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

211. წერეთელი კ. თანამედროვე ასურული ენის გრამატიკა. (სახელმძღვანელო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისათვის) თბ., „განათლება“, 1968. 398 გვ.

Церетели К. Грамматика современного ассирийского языка. (Учебник для студентов Тбил. Ун-та). Тб., «Ганатлеба», 1968. 398 с.

1969

212. ალექსი იევლევის 1650-1652 წწ. იმერეთის სამეფოში ელჩობის საანგარიშო აღწერილობა. („მუხლობრივი აღწერილობა“). რუსული ტექსტი, ხელნაწერების მიმოხილვით და ქართული თარგმანით გამოსაცემად მოამზადა ი. ცინცაძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1969. 186 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Статейный список посольства в Имеретию 1650-1952 гг., составленный Алексеем Иевлевым. Русский текст с грузинским переводом, обзорением рукописей подготовил к изданию И. З. Цинцадзе. Тб., «Мецниереба», 1969. 186 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

213. აღმოსავლური ფილოლოგია. სტატიების კრებული. ა. შანიძისა და გ. ახვლედიანის დაბადების 80 წლისთავზე. თბ., „მეცნიერება“, 1969. 287 გვ; 27 ფ. ილ. - მთავარი რედაქტორი.

Восточная филология. Сборник статей. К 80-летию со дня рождения А. Г. Шанидзе и Г. С. Ахвледiani. Тб., «Мецниереба», 1969. 287 с., 27 л. Илл. – Гл. Редактор.

214. ისქანდერ მუნშის ცნობები საქართველოს შესახებ. სპარსული ტექსტი ქართული თარგმანითა და შესავლითურთ გამოსცა ვ. ფუთურიძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1969. 176+119 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Искандера Мунши о Грузии. Персидские текст с грузинским переводом и предисловием издал В. С. Путиридзе. Тб., «Мецниереба», 1969ю 176+119 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии).- Гл. Редактор.

215. კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის არაბულ, თურქულ და სპარსულ ხელნაწერთა კატალოგი (k კოლექცია). შემდ.: ც. აბულაძე, რ. გვარამია, მ. მამაცაშვილი. თბ., „მეცნიერება“, 1969. 201 გვ. - მთავარი რედაქტორი.

Каталог арабских, тюркских и персидских рукописей Ин-та рукописей К. С. Кекелидзе. (Коллекция К.). Состав: Ц. Л. Абуладзе, Р. В. Гварамия, М. Г. Мамацашвили. Тб., «Мецниереба», 1969. 201 с. – Гл. Редактор.

1970

216. აპოლონიოს როდოსელი. არგონავტიკა. ბერძნული ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა, შესავალი, კომენტარები და საძიებელი დაურთო ა. ურუშაძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1970. 396 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Аполлоний Родосский. Аргонавтика. Греческий текст с грузинским переводом издал, введением, комментариями и указателями снабдил А. Урушадзе. Тб., «Мецниереба», 1970. 396 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

217. გეორგიკა. ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ. ტ. 8. ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და განმარტებები დაურთო ს. ყაუხჩიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1970. 356 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტი). - მთავარი რედაქტორი.

Георгика. Сведения византийских писателей о Грузии. Т. 8. Греческие тексты с грузинским переводом издал и примечаниями снабдил С. Г. Каухчишвили. Тб., «Мецниереба», 1970. 356 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии. Ин-т востоковедения). – Гл. Редактор.

218. კილაძე ნ. ალ-ღაზალი და მისი „თაჰაფუთ ალ-ფალასიფა“. ტარგმანი კომენტარებითურთ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1970. 238 გვ. - რეზიუმე რუს. ენ.

Киладзе Н. Ал-Газали и его «Тахафут ал-фаласифа». Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1970. 238 с. – Резюме на рус. Яз.

219. ლეკიაშვილი ა. ბრუნვათა სისტემა სემიტურ ენებში. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1970. 128 გვ.

Лекиашвили Ал. Падежная система в семитских языках. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1970. 128 с.

220. ტოლოჩანოვის იმერეთში ელჩობის მუხლობრივი აღწერილობა, 1650-1652 წწ. რუსული ტექსტი ქართული თარგმანით და ხელნაწერების მიმოხილვით გამოსაცემად მოამზადა ი. ცინცაძემ... თბ., „მეცნიერება“, 1970. 276 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Статейный список посла Толочанова в Имеретию. 1650-1652 гг. Русский текст с грузинским переводом, обзором рукописей подготовил к изданию И. З. Цинцадзе. Тб., «Мецниереба», 1970.

1971

221. ევლია ჩელების „მოგზაურობის წიგნი“. ნაკვ. 1. ქართული თარგმანი. თურქულიდან თარგმნა, კომენტარები და გამოკვლევა დაურთო გ. ფუთურიძემ. N., „მეცნიერება“, 1971. 452 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

«Книга путешествия» Эвлии Челеби. Вып. 1. Грузинский перевод. Перевод с турецкого, исследованием и комментариями снабдил Г. В. Путуридзе. Тб., «Мецниереба», 1971. 452 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

222. მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა აკადემიის ორგანო. 1971-1973 წწ. №1-4. - სარედ. კოლეგიის წევრი.

Мацне. (Вестник). Серия языка и литературы. Академия наук Грузинской ССР. Отделение общественных наук. 1971-1973 гг. №1-4. – Член ред. Коллегии.

223. მაჯდ-ოს-სალტანე. ქალაქ თბილისის აღწერა. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, თარგმანი და კომენტარები დაურთო მ. მამაცაშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1971. 116 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Маджд-ос-Салтанэ. Описание города Тбилиси. Подготовка к изданию, перевод и комментариями М. Г. Мамацашвили. Тб., «Мецниереба», 1971. 116 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

224. ჯალალიანცი ესაი ჰასან. ავღანთა ქვეყნის მოკლე ისტორია. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, ტარგმნა და კომენტარები დაურთო კ. კუციამ. თბ., „მეცნიერება“, 1971. 92 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Джалалянц Эсай Хасан. – Краткая история страны Авган. Подготовка к изданию, перевод и комментарии К. К. Куция. Тб., «Мецниереба», 1971. 92 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

225. Вопросы языкознания. М., «Наука», 1971 г. №№ 1-6. – 1973 г. №№ 1-6.- Член редакционной коллегии.

226. აღმოსავლური ფილოლოგია. II. (ეძღვნება ვლადიმერ ფუთურძის ხსოვნას. 1893-1966). თბ., „მეცნიერება“, 1972. 280 გვ. - მთავარი რედაქტორი.

Восточная филология. II. (Сборник статей). (Посвящается памяти Владимира Путуридзе. 1893-1966). Тб., «Мецниереба». 1972. 280 с. – Гл. Редактор.

227. ამონიოსის „სინა-რაითის წმინდა მამათა მოსრვის“ არაბულ-ქართული ვერსიები. IX-XI, XIII და XVII სს. ხელნაწერების მიხედვით. ტექსტები გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო რ. გვარამიამ. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 142 გვ. - ტექსტი ქართ., რუს. და არაბ. ენ.

Арабско-грузинские версии повести Аммония «Убиение св. Отцов в Синае и Раифе». По рукописям IX-XI, XIII и XVII вв. Текст и исследованием издала Р. В. Гварвмия. Тб., «Мецниереба», 1973. 142 с. – Текст на груз., рус. И араб. Яз

228. აღმოსავლური ფილოლოგია. III. (სტატიების კრებული). (ეძღვნება ს. ჯიქიას დაბადების 75 წლისთავს). თბ., „მეცნიერება“, 1973. 352 გვ. - მთავარი რედაქტორი.

Восточная филология. III (Сборник статей). (К 75-летию со дня рождения Сергея Семеновича Джикия). Тб., «Мецниереба», 1973. 352 с. – Гл. Редактор.

229. ევლია ჩელების „მოგზაურობის წიგნი“. ნაკვ. 2. გამოკვლევა, კომენტარები. თურქულიდან თარგმნა, კომენტარები და გამოკვლევა დაურთო გ. ფუთურიძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 264 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

«Книга путешествия» Эвлии Челеби. Вып. 2. Исследованием и комментариями снабдил Г. В. Путуридзе. Тб., «Мецниереба», 1973. 264 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

230. ლუზინიანის ს. ოსმალეთის პორტას წინააღმდეგ ალი ბეის აჯანყების ისტორია. ინგლისურ ტექსტს შესავალი წაუძღვარა, ქართული თარგმანი და შენიშვნები დაურთო ბ. სილაგაძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 448 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Лузиниан С. История восстания Али Бея против Оттоманской Порты. Английский текст введением, грузинским переводом и комментариями снабдил Б. С. Силагадзе. Тб., «Мецниереба», 1973. 448 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

231. მასალები მე-17 საუკუნის საქართველოს ისტორიისათვის (საქართველოს აღწერილობა, შედგენილი პავლე ალექსოელის მიერ). ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევა და კომენტარები დაურთო ნ. ასათიანმა. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 104 გვ. (საქ. სსრ

მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Материалы по истории Грузии XVII века. (Описание Грузии, составленное Павлом Алеппским). Подготовка к изданию, исследование и комментарии Н. Ш. Асатиани. Тб., «Мецниереба», 1973. 104 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

232. მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში. რითმათა სიმფონია და სიტყვათა მარცვლოვანი განაწილების ცხრილები. გამოსაცემად მოამზადეს გ. წერეთელმა, გ. კარტოზიამ, ც. კიკვიძემ, ს. ცაიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 445 გვ.

Метр и рифма в поэме Руставели «Витязь в барсовой шкуре». К изд. Подгот. Г. Церетели, Г. Картозия, Ц. Киквидзе, С. Цаишвили. Еи., «Мецниереба», 1973. 445 с.

233. ტაციტუსის ცნობები საქართველოს შესახებ. ლათინური ტექსტი ქართული თარგმანით, შესავალი ნარკვევითა და კომენტარებითურთ გამოსცა ალ. გამყრელიძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 144 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთარავი რედაქტორი.

Сведения Тацина о Грузии. Латинский текст с грузинским переводом издал, введением и комментариями снабдил А. Г. Гамкрелидзе. Тб., «Мецниереба», 1973. 144 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

1974

234. არაქელ დავრიჟეცის ცნობები საქართველოს შესახებ. თარგმანი, შესავალი და კომენტარები კ. კუციასი. თბ., „მეცნიერება“, 1974. 78 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Аракела Даврижеци о Грузии. Перевод, предисловие и комментарии К. К. Куция. Тб., «Мецниереба». 78 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

235. ლასტივერტეცი არისტაკეს. ისტორია. ქართული თარგმანი გამოკვლევით, კომენტარებითა და საძიებლებით გამოსცა ე. ცაგარეიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1974. 216 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Ластивертци Аристакэс. История. Грузинский перевод с исследованием, комментариями и указателями изд. Е. В. Цагарейшвили. Тб., «Мецниереба», 1974. 216 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

236. ჯუვეინის ცნობები საქართველოს შესახებ. სპარსულ ტექსტს შესავალი წაუშმღვარა, ქართული თარგმანი და შენიშვნები დაურთო რ. კიკნაძემ. თბ., „მეცნიერება“, 1974. 136 გვ. (საქ.

სსრ მეცნ. აკადემია. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია). - მთავარი რედაქტორი.

Сведения Джузейни о Грузии. Персидский текст с грузинским переводом издал, введением и примечаниями снабдил Р. К. Кикнадзе. Тб., «Мецниереба», 1974. 136 с. (Академия наук Груз. ССР. Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии). – Гл. Редактор.

1976

237. ეზეკიელის წიგნის ძველი ქართული ვერსიები. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთო თ. ცქიტიშვილმა. თ., „მეცნიერება“, 1976. 380 გვ. - თანარედაქტორი: ს. ცაიშვილი.

Древнегрузинские версии кн. Иезекииля. Подготовка к изданию, исследование и словарь Т. Цкитишвили. Тб., «Мецниереба», 1976. 380 с. – Соредактор: С. Цаишвили.

ЛИТЕРАТУРА О Г. В. ЦЕРЕТЕЛИ

1938

238. Крачковский И. Ю. Арабистика и история народов СССР. – Вестник АН СССР, 1938, №5, с. 56-57.

1940

239. Friedrich J. (Ред. На кн.: Урартские памятники Музея Грузии. Издал Г. В. Церетели. Тб., Изд-во Груз. Филиала Акад. Наук СССР, 1939. Текст на груз., рус. И англ. Яз.). – Archiv fur Orientforschung, XIII, 1940, 4-5, p. 237-238.

1941

240. Крачковский И. Ю. Арабистика в СССР за 20 лет. – Труды второй сессии ассоциации арабистов. М.-Л., 1937. М.-Л., 1941.

О Г. В. Церетели с. 17, 29.

241. Мещанинов И. (Ред. На кн.: Урартские памятники Музея Грузии. Издал Г. В. Церетели. Тб., Изд-во Груз. Филиала Акад. Наук СССР, 1939. Текст на груз., рус. И англ. Яз.). – Вестник древней истории. 1941. №1, с. 107-116.

1942

242. შანიძე ა. გ. წერეთელი - „არმაზის ბილინგვა“. (თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1942. რეც.). - მნათობი, 1942, №9, გვ. 135-145.

Шанидзе А. Церетели Г. В. – «Армазская билингва». (Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1942. Рец.). – Мნათობი, 1942, №9, с. 135-145.

243. Интересная научная работа. (Докторская диссертация Г. В. Церетели). – Заря Востока, 1942, 21 апр., с. 2.

244. ძველი საქართველოს ღირსშესანიშნავი ძეგლი. (ნაშრომისათვის „არმაზის ბილინგვა“. გ. წერეთლისათვის ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხის მინიჭების შესახებ). - კომუნისტი, 1943, 16 თებ., გვ. 2.

Замечательный памятник древней Грузии (О присуждении Г. В. Церетели степени доктора филологических наук за труд «Армазская билингва»). – Комунисти, 1943, 16 февр., с. 2.

245. Bailey H. W. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941), - Journal of the Royal Asiatic Society, 1943, p. 1-4.

246. Minorsky V. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941), - Journal of the Royal Asiatic Society, 1943, p. 83.

247. Tod M. N. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941), - Journal of Roman Studies, XXXIII, 1943, p. 82-86.

248. აბაევი ვ. არმაზის ბილინგვის გარშემო. - საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 5. №8, 1944, გვ 821-829.

Абаев В. И. Вокруг Армазской билингвы. – Сообщения Акад. Наук Груз. ССР, т. 5, №8, 1944, с. 821-829.

249. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საერთო კრება. აკადემიკოსთა და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტთა არჩევნები. (საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად არჩეულნი არიან: გ. წერეთელი და სხვ.). - კომუნისტი, 1944, 25 თებ., გვ. 4.

Общее собрание Академии наук Грузинской ССР. Выборы академиков и членов-корреспондентов. (Членами-корреспондентами АН ГССР избраны: Г. В. Церетели и др.). – Комунисти, 1944, 25 февр., с. 4.

250. ბარამიძე ალ. ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. 1. მე-2 შვესებული და გადამუშავებული გამოცემა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1945. 422 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 218, 236, 264, 344, 345.

Барамидзе Ал. Г. Очерки по истории грузинской литературы. 1. 2-е доп. И перераб. Изд. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1945, 422 с.

О Г. В. Церетели: с. 218, 236, 264, 344, 345.

1946

251. ახვლედიანი გ. და ფანჭვიძე ვლ. ენათმეცნიერება. - წიგ-ში; მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 25 წლის მანძილზე. III. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1946.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 53, 88.

Ахвледиани Г. И Панчвидзе В. Языкознание. – В кн.: Наука в Советской Грузии за 25 лет. III. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1946.

О Г. В. Церетели: с. 53, 88.

252. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა გ. ვ. წერეთლის „საპატო ნიშნის“ ორდენით დაჯილდოების შესახებ. - კომუნისტი, 1946, 3 მარტი, გვ. 2; Заря Востока, 1946, 1 марта, с. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР. О награждении Г. В. Церетели орденом «Знак Почета». – Комунисти, 1946, 3 марта, с. 2; Заря Востока, 1946, 1 марта, с. 2.

253. ი. ვეკუა და გ. წერეთელი - სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტები. - კომუნისტი, 1946, 11 დეკ., გვ. 1.

И. Н. Векуа и Г. В. Церетели – Члены-корреспонденты Акад. Наук СССР. – Комунисти, 1946, 11 дек., с. 1.

254. Фрейман А. А. Несколько замечаний к «Армазской билингве» Г. В. Церетели. (Рец.). – Известия Акад. Наук. Отделение языка и литературы, т. 5, вып. 2, 1946, с. 157-164.

255. Nyberg H. S. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета-Армази. Тб., 1941). – Eranos. Acta Philologica Suedana, XLIV, 1946, p. 228-243.

1947

256. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრთა არჩევნები. (საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრებად არცეულნი არიან: ი. გრიშაშვილი, ე. თაყაიშვილი, ბ. კუფტინი, გ. წერეთელი, ი. ვეკუა, ვ. კუპრამე, ი. ქუთათელაძე, ვ. გულისაშვილი, ა. ალადაშვილი, ნ. ყიფშიძე, მ. წინამძღვრიშვილი, რ. აგლაძე). - კომუნისტი, 1947, 1 იანვ., გვ. 1.

Выборы действительных членов Академии наук Грузинской ССР. (Действительными членами АН ГССР избраны: И. Г. Гришашвили, Е. С. Такайшвили, Б. А. Куфтин, Г. В. Церетели, И. Н. Векуа, В. Д. Купрадзе, И. Г. Кутателадзе, В. З. Гулисашвили, А. С. Аладашвили, Н. А. Кипшидзе, М. Д. Цинамдзгвришвили, Р. И. Агладзе). – Комунисти, 1947, 1 янв., с. 1; Заря Востока, 1947, 1 янв., с. 1.

1949

257. Altheim F., Junker H., Stiehl R. (Рец. На кн.: Эпиграфические находки в Мцхета. Древней столице Грузии. – Вестник Древней Истории, II, (XXIV), 1948, с. 50-57). – *Inschriften aus Gruzien. Annuaire de l'Institut de philology et slaves, Bruxelles, Melanges Henri Grgegoire, IX, 1949, p. 1-25.*

1950

258. Крачковский И. Ю. Очерки по истории русской арабистики. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1950. 298 с.

О Г. В. Церетели: с. 214, 235, 238, 252-53, 263-64.

259. Altheim F. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Эпиграфические находки в Мцхета, древней столице Грузии. – Вестник Древней Истории II (XXIV), 1948). – *Literatur und Gesellschaft im ausgehenden Altertum, II, Halle, 1950, 1950, s. 40-57.*

1952

260. Frey R. N. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941). – *Archaeologica orientalia in memoriam Ernst Herzfeld. Locust Valley, N. Y., 1952.*

1953

261. Altheim F., Stiehl R. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Эпиграфические находки в Мцхета, древней столице Грузии. – Вестник Древней Истории, 1948, II). – *Das erste Auftreten der Hunnen, Baden-Baden. 1953, с. 56.*

262. Diringer D., (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941). – *The Alphabet. A Key to the History of Mankind, 2-nd ed., New York, 1953, p. 260.*

1954

263. Birkeland H. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Арабские диалекты в Средней Азии. М., Изд-во АН СССР, 1954). – Stress Patterns in Arabic, Avhandlinger utgitt av, det Norske Videnskaps-Akademi I Oslo, II, Hist. – Filos. Klasse, 1954.

1955

264. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. 1. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1955. 469 с.

О Г. В. Церетели: с. 271.

265. Крачковский И. Ю. Семитология в университетах СССР. – Вопросы языкознания, №4, 1955, с. 83-88.

О. Г. В. Церетели: с. 86-87.

1956

266. პროფესორ გ. ვ. წერეთლის ლექცია ბეირუთში. - კომუნისტი, 1956, 4 აპრ., გვ. 4; Известия, 1956, 1 апр., с. 4.

Лекция проф. Г. В. Церетели в Бейруте. – Комунисти, 1956, 4 апр., с. 4; Известия, 1956, 1 апр., с. 4.

267. Metzger V. M. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., 1941). – Journal of Near Eastern Studies, Chicago, Vol. XV, N.-Y., 1956, p. 18-26.

1957

268. ფაღვა კ. აღმოსავლეთმცოდნეობის განვითარება. - წგ-ში: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 40 წლისთავზე. საიუბილეო კრებული. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1957.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 182-185.

Пагава К. Развитие востоковедения. – В кн.: Тбилисский государственный университет. К 40-летию Великой Октябрьской Социалистической революции. Юбилейный сборник. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1957.

О Г. В. Церетели: с. 182-185.

269. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. IV. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1957. 919 с.

О Г. В. Церетели: с. 704.

270. Изучение культуры народов стран Ближнего и Среднего Востока. (О книге Г. В. Церетели «Арабские диалекты Средней Азии». Тб., Изд-во АН ГССР, 1956). – Молодой сталинец, 1957, 29 янв., с. 3.

271. Cohen D. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Арабские диалекты Средней Азии. I. Бухарский арабский диалект. Тб., 1956). – Journal Asiatique, 1957, t. CCXLV, 1957, n. 2, p. 221-223.

272. Petracek K. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Арабские диалекты Средней Азии. I. Бухарский арабский диалект. Тб., 1956). – Archiv Orientalni 25-1957, 4, p. 690-691.

1958

273. ბარამიძე ალ. შოთა რუსთაველი. მონოგრაფიული ნარკვევი. საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამბა, 1958. 398 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 51, 367.

Барамидзе А. Г. Шота Руставели. Монографический очерк. Тб., Изд-во АН ГССР, 1958. 398 с.

О Г. В. Церетели: с. 51, 367.

274. ქართველი ლინგვისტ-სემიტოლოგის შრომები. (გ. წერეთლის შრომების პირველი ტომის «Арабские диалекты Средней Азии» М., Изд-во АН СССР, 1956. გამოსვლის გამო). - თბილისი, 1958, 7 მარტი, გვ. 2.

Труды грузинского лингвиста-семитолога. (Овыходе в свет первого тома трудов Г. В. Церетели «Арабские диалекты Средней Азии. М., Изд-во АН СССР, 1956). – Тбилиси, 1958, 7 марта, с. 2.

275. Авдиев В. И. Советская наука о Древнем Востоке за 40 лет. М., Изд-во Восточной литературы, 1958. 102 с.

О Г. В. Церетели: с. 39.

276. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. V. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1958. 526 с.

О Г. В. Церетели: с. 149, 164, 166, 175, 183, 417, 425.

277. Церетели Георгий Васильевич. БСЭ, 2-е изд., Т. 51, 1958, с. 305.

278. Grelot K. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., 1941). – *Semitica*, VII, Paris, 1958.

279. Henning W. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета – Армази. Тб., 1941). – *Mitteliranisch. Handbuch der Orientalistik. Hrsg. Von B. Spuler, Vierter Band, Erster Abschnitt. Linguistik*, Leiden-Koln, 1958, p. 38.

280. Istvanovits M. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Арабские диалекты Средней Азии. I. Бухарский арабский диалект, Тб., 1956). – *Acta ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae*, t. 7, Fasc. 1-2. Recensiones, 1958, p. 232.

1959

281. არაბული ენის შესწავლა ქართველი მეცნიერების მიერ. (გ. წერეთელი, ა. ლეკიაშვილი, თ. მარგველაშვილი და ვ. ახვლედიანი). – თბილისი, 1959, 27 იანვ., გვ. 3; ახალგაზრდა კომუნისტი, 1959, 27 იანვ., გვ. 3.

Изучение арабского языка грузинскими учеными. (Г. Церетели, А. Лекиашвили, Т. Маргвелашвили и В. Ахвледiani). – Тбилиси, 1959, 27 янв., с. 3; Ахалгазрда комунисти, 1959, 27 янв., с. 3.

282. გრიგოლაშვილი გ. ქართველი ენათმეცნიერის ნაშრომი. (გ. წერეთელი. „მცხეთის ბერძნული წარწერა ვერსაპსიანეს ხანისა“. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958). – თბილისი, 1959, 21 იანვ., გვ. 3.

Григолишвили Г. Труды грузинского языковеда. (Г. В. Церетели. Греческая надпись из Мцхета эпохи Веспасиана. Ред. С. С. Джикия. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1958). – Тбилиси, 1959, 21 янв., с. 3.

283. ქართველ აღმოსავლეთმცოდნეთა შრომები. (გ. წერეთელი. „მცხეთის ბერძნული წარწერა ვერსაპსიანეს ხანისა“. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958). – ახალგაზრდა კომუნისტი, 1959, 14 თებ., გვ. 3.

Труды грузинских востоковедов. (Г. В. Церетели. Греческая надпись из Мцхета эпохи Веспасиана. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1958). – Ахалгазрда комунисти, 1959, 14 февр., с. 3.

284. Шарбатов Г. III. Арабистика в СССР (1917-1959). М., Изд-во восточной лит-ры, 1959. 128 с.

О Г. В. Церетели: с. 18, 32, 34, 37, 40, 46-49, 56, 59, 67, 69, 78, 79.

285. იერუსალიმის ქვათა ღაღადი... რუსთაველის ნაკვალევზე (ქართველ მოღვაწეთა გ. წერეთლის ა. შანიძის, ი. აბაშიძის იერუსალიმში გამგზავრების გამო). - კომუნისტი, 1960, 21 ოქტ., გვ. 6.

Зовущие камни Иерусалима... По следам Руставели. (К поездке в Иерусалим грузинских деятелей: Г. Церетели, а. Шанидзе, И. Абашидзе). – Комунисти, 1960, 21 окт., с. 6.

286. მეგრელიძე ი. უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან. (გ. წერეთელი. უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960, რეც.). - მნათობი, 1960, №12, გვ. 183-186.

Мегрелидзе И. В. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. (Г. В. Церетели. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Тб., Изд-во АН ГССР, 1960. Рец.). – Мнатоби, 1960, №12 с. 183-186.

287. რუსთაველის ნაკვალევზე. ქართველ მოღვაწეთა ჯგუფი (ი. აბაშიძის, ა. შანიძის და გ. წერეთლის შემადგენლობით) იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში. - კომუნისტი, 1960, 4 ნოემბ., გვ. 1.

По следам Руставели. (Группа грузинских деятелей в сщстве И. Абашидзе, Г. Церетели, А. Шанидзе в Крестовом монастыре Иерусалима). – Комунисти, 1960, 4 ноября, с. 1.

288. რუსთაველის ნაკვალევზე. (იერუსალიმში გაგზავნილ ქართველ ოღვაწეთა გ. წერეთლის, ა. შანიძის, ი. აბაშიძის ექსპედიციაში მუშაობის შესახებ). - კომუნისტი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 3.

По следам Руставели. (О работе экспедиции грузинских деятелей в составе Г. Церетели, А. Шанидзе, И. Абашидзе и Иерусалим). – Комунисти, 1960, 22 ноября, с. 3.

289. ჯაყელი მ. (მამულაშვილი მ.). „უძველესი ქართული წარწერები“. (გ. წერეთელი. უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960. რეც.). - თბილისი, 1960, 26 აგვ., გვ. 3.

Джакели М. (Мамулашвили М.). «Древнейшие грузинские надписи». (Г. В. Церетели. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Тб., Изд-во АН ГССР. 1960. Рец.). – Тბილისი, 1960, 26 авг., с. 3.

290. Басилашвили Г. Древнейшие грузинские надписи из Палестины». (Г. В. Церетели. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Тб., Изд-во АН ГССР. 1960. Рец.). – Вечерний Тბილისი, 1960, 26 окт., с. 3.

291. Крачковский Игнатий Юлианович. Избранные сочинения. Т. VI. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1960. 740 с.

О Г. В. Церетели: с. 429, 451, 585, 608, 611.

292. крачковский И. Ю. Очерки по истории русской арабистики. М.-Л., Изд-во АН СССР, 1960. 298 с.

О Г. В. Церетели: с. 238, 252, 253.

293. Церетели Георгия Васильевич. – МСЭ. Изд. 3-е. Т. 10. 1960, столб. 24 с.

294. Altheim F. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета-Армази. Тб., Изд-во Акад. Наук Груз. ССР, 1941). – *Geschichte der Hunnen*. В. I. 1959, p. 265. В. II, Berlin, 1960, p. 178.

295. Jedlicka J. Petracek K. Die Semitologie in der Georgischen SSR (Г. В. Церетели. Семитические языки и их значение для изучения истории грузинской культуры. Тбилисский гос. Университет. Научные сессии. №1. (2-4 марта 1946 г.). сборник докладов. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1947. Рец., на груз. Яз.). – *Acta Universitatis Carolinae. Philologia I. Orientalia Pragensia*, I. Praha, 1960, p. 88.

296. Jedlicka J., Petracek K. (Рец. На кн.: «Нестан-дареджан» в среднеазиатском арабском фольклоре. – Сборник Руставели. К 750-летию «Вепхисткаосани». Ред. С. Н. Джанашия. Тб., 1938. На груз. Яз.). – *Acta Universitatis Carolinae. Philologia I. Orientalia Pragensia*, I. Praha, 1960, p. 88.

297. Wardi Dr. Ch. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Тб., Изд-во АН ГССР. 1960.). – *Christian News from Israel*, vol. XI; n. 4, December, 1960, p. 25-26.

1961

298. აბაშიძე ი. პალესტინის დღიური. (ქართველ მოღვაწეთა გ. წერეთლის, ა. შანიძის და ი. აბაშიძის იერუსალიმში მოგზაურობის შესახებ). თბ., ლიტერატურული გაზეთის გამოცემა, 1961. 61 გვ. 19 გვ. ფოტო.

Абашидзе И. Палестинский дневник. (К поездке в Иерусалим грузинских деятелей: Г. В. Церетели, А. Г. Шанидзе и И. В. Абашидзе). – Тб., издание «Литератури газети», 1961. 61 с. 19 л. Фото.

299. (გ. წერეთლის საჯარო ლექცია „რუსთაველის პორტრეტი ჯვარის მონასტერში“ 1961 წლის 5 აპრილს ა. ს. პუშკინის სახ. პედაგოგიურ ინ-ტში). - თბილისი, 1961, 3 აპრ., გვ. 4.

(Публичная лекция Г. В. Церетели 5 апреля 1961 г. В Педагогическом ин-те им. А. С. Пушкина на тему «Портрет Руставели в Крестовом монастыре»). – Тбилиси, 1961, 3 апр., с. 4.

300. ვარდი ხ. საფლავის ძეგლში. გამოძახილი იერუსალიმიდან. (იერუსალიმის ჟურნალში დაიბეჭდა სტატია შოთა რუსთაველის საფლავის ძეგლის შესახებ ი. აბაშიძის, გ. წერეთლის და ა. შანიძის მიერ). - კომუნისტი, 1961, 29 მარტი, გვ. 4.

Варди Х. В поисках могилы. Отклик из Иерусалима. (Статья, напечатанная в Иерусалимском журнале о поисках могилы Руставели И. Абашидзе, Г. Церетели, А. Шанидзе). – Комунисти, 1961, 29 марта, с. 4.

301. მჭედლიშვილი ჯ. მეცნიერებები (ა. შანიძე და გ. წერეთელი) სტუდენტთა ქალაქში. – სახალხო განათლება, 1961, 12 აპრ., გვ. 4.

Мчедlishვილი Дж. Ученые (А. Г. Шанидзе и Г. В. Церетели) в студгородке. – Сахалხო განათლება, 1961, 12 აპრ., с. 4.

302. პლოტკინი გრ. პოეტის სურათი. (ლექსი). ი. აბაშიძეს, ა. შანიძეს, გ. წერეთელს. თარგმ. გ. კალანდაძისა. – ლიტერატურული გაზეთი, 1961, 6 იანვ., გვ. 1: Вечерний Тбилиси, 1961, 7 янв., с. 3.

Плоткин Г. Портрет певца. (Стих). Ираклию Абашидзе, Акакию Шанидзе, Георгию Церетели. Перевел с украинского Борис Палийчук. – Литერатуриლი გაზეთი, 1961, 6 янვ., с. 1; Вечерний Тбилиси, 1961, 7 янв., с. 3.

303. Встреча с академиком Г. В. Церетели (колхозников и рабочих совхозов Самгори). – Вечерний Тбилиси, 1961, 25 февр., с. 3.

304. Публикационная лекция академика Г. В. Церетели (в Академии наук Грузинской ССР о поездке в Иерусалим в поисках могилы Руставели). – Вечерний Тбилиси, 1961, 12 янв., с. 4.

305. Segert S. (Рец. На кн.: Г. В. Церетели. Древнейшие грузинские надписи из Палестины. Тб., (на груз., рус., англ. Яз.). – Zeitschrift fur die Alttestamentliche Wissenschaft, Band 73, Heft 1 [Neue Folge, Band 32]. Berlin, 1961, p. 126-127.

1962

306. თარხნიშვილი ბ. მეცნიერები მშობლიურ სოფელში. (ა. ბიწაძე, გ. წერეთელი, თ. წერეთელი და სხვ. მეცნიერები სოფ. ცხრუკვეთში). – სახალხო განათლება, 1962, 18 ივლ., გვ. 4.

Тархнишвили В. Ученые в родном селе. (А. Бицадзе, Г. Церетели, Т. Церетели и др. Ученые в селе Цхრუკвети). – Сахалხო განათლება, 1962, 18 ივლ., с. 4.

307. Абашидзе И. В. Палестинской дневник. (Экспедиция по розыску портрета Ш. Руставели. 1960). Пер. С груз. Б. Гасса и М. Заверина. Тб., «Заря Востока», 1962, 63 с. С илл.

308. Встреча с земляками. (О встрече А. Бицадзе, Г. Церетели и др. С жителями села Цхრუკветი Чиатурского района). – Заря Востока, 1962, 27 июля, с. 3.

309. ხალხის კანდიდატები. (ბოლნისის რაიონის სოფ. გომარეთის №138 საარჩევნო ოლქში საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატების კანდიდატად დაასახელეს საქართველოს სსრ მეცნ. აკად. აკადემიკოსი გიორგი ვასილის ძე წერეთელი). - კომუნისტი, 1963, 22 თებ., გვ. 2. Заря Востока, 1963, 28 февраля, с. 3.

Кандидаты народа. (Академик Академии наук Груз. ССР Г. В. Церетели выдвинут кандидатом в депутаты Верхнего Совета Груз. ССР по Гомаретскому избирательному округу №138 Болнисского района). – Комунисти, 1963, 22 февр., с. 2; Заря Востока, 1963, 28 февр., с. 3.

310. ჯანაშვილი ფ. რუსთაველის გამოცხადება. (ლექსი). გ. წერეთელს, ა. შანიძეს, ი. აბაშიძეს. - გორი, 1963, 5 მარტი, გვ. 3.

Джанашвили П. Явление Руставели. (стих). Посвящ. Г. В. Церетели, А. Г. Шанидзе и И. В. Абашидзе. – Гори, 1963, 5 марта, с. 3.

311. Вторая жизнь старинных надписей. Труды выдающегося востоковеда (Г. В. Церетели). – Вечерняя Тбилиси, 1963, 3 июня, с. 3.

312. Нуцубидзе Ш. И. Петр Ивен и античное философское наследие. (Проблемы ареопагитики). Ред. Л. М. Меликсет-Бек. Тб., «Литература и искусство», 1963. 489.

О. Г. В. Церетели: с. 457-460, 467, 477.

313. საბჭოთა მეცნიერის წარჩინება. გიორგი წერეთელი - დიდი ბრიტანეთისა და ირლანდიის სამეფო სააზიო სამეცნიერო საზოგადოების საპატიო წევრი. - კომუნისტი, 1964, 5 მარტი, გვ. 3.

Признание заслуг советского ученого. Г. В. Церетели – почетный член Королевсконо азиатского общества Великобритании и Ирландии. – Комунисти, 1964, 5 марта, с. 3.

314. «В знак признания ваших заслуг». Академик Г. В. Церетели – почетный член Королевского азиатского общества Великобритании и Ирландии. – Заря Востока, 1964, 5 марта, с. 1; Вечерний Тбилиси, 1964, 6 марта, с. 1.

315. კახიანი ც. დმანისის არაბული წარწერები. თბ., „მეცნიერება“, 1965. 73 გვ. 26 ფ. ტაბლ. გ. ვ. წერეთლის შესახებ: გვ. 1-3, 14, 19.

Кахиани Ц. Арабские надписи из Дманиси. Тб., «Мецниереба», 1965. 73 с. 26 л. Табл.

О Г. В. Церетели: с.: 1-3, 14, 19.

316. ქუთათელი ა. ის გიზიდავდათ. (ლექსი). აკაკი შანიძეს, გიორგი წერეთელს და ირაკლი აბაშიძეს. - მნათობი, 1965, №11, გვ. 5.

Кутатели А. Он влек вас (Стих). Посвящ. А. Шанидзе, Г. Церетели и И. Абашидзе. – Мнатоби, 1965, №11, с. 5.

317. Харазов В. Лео Штерн: Будем крепить научные связи. (Между грузинскими и немецкими учеными). – Вечерний Тбилиси, 1965, 26 июня, с. 4 с портр.

1966

318. არაქელოვი ერ. შოთამ თქვა... (ლექსი). ი. აბაშიძეს, ა. შანიძეს და გ. წერეთელს. - კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1966, 17 სექტ., გვ. 3; ქარელის კოლმეურნე, 1966, 27 სექტ., გვ. 2; გამარჯვება (გორი), 1966, 5 ივლ., გვ. 3.

Аракелов Е. Шота сказал... (Стих). А. Шанидзе, И. Абашидзе и Г. Церетели. – Комунизмис гантиადი (Чохатаური), 1966, 17 сент., с. 3; Карелис колмеурне, 1966, 27 сент., с. 2; Гамарджвеба (Гори), 1966, 5 июля, с. 3.

319. ბაბურიანი მ. „ვთარგმნი შოთას უბადლო პოემას“. (სირიელი პოეტის ნ. ხალილის საუბარი აკად. გ. წერეთელთან). - ლიტერატურული საქართველო, 1966, 10 იანვ., გვ. 4.

Бабурян М. «Перевожу несравненную поэму Шота». (Беседа сирийского поэта Н. Халилия с акад. Г. Церетели). – Литературиლი Сакартველო, 1966, 10 июня, с. 4.

320. ბარამიძე ალ. შოთა რუსთაველი და მისი პოემა. თბ., „მეცნიერება“, 1966, 527 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ.: 8, 46-47, 49-50, 62, 71, 259, 492.

Барамидзе Ал. Шота Руставели и его поэма. Тб., «Мецნიереба», 1966, 527 с.

О. Г. В. Церетели: с.: 8, 46-47, 49-50, 62, 71, 259, 492.

321. Гвелесиани С. Открытие, совершенное в поисках рукописи. (Об исследовании арабских диалектов Г. Церетели). – Вечерний Тбилиси, 1966, 28 окт., с. 3.

1967

322. ახვლედიანი ვ. გამოჩენილი მეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე. - თბილისი, 1967, 15 მარტი, გვ. 2.

Ахвледiani В. Известный ученый, общественный деятель. – Тбилиси, 1967, 15 марта, с. 2.

323. (საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს მე-7 მოწვევის დეპუტატობის კანდიდატი აკად. გიორგი ვასილის ძე წერეთელი). - კომუნისტი, 1967, 9 თებ., გვ. 1.

(Акад. Г. В. Церетели – кандидат в депутаты 7-го созыва Верховного Совета Груз. ССР). – Комунисти, 1967, 9 февр., с. 1.

324. (სურათზე: 1932 წელი. ლენინგრადი. ქართველ ასპირანტთა ერთი ჯგუფი: ს. ჯიქია, ი. ვაკუა, გ. წერეთელი, შ. ძიძიგური და სხვ.). - ლენინელი (საქ. პოლიტექნ. ინ-ტი), 1967, 20 ნოემბ., გვ. 2.

На снимке: 1932 год. Ленинград. Группа грузинских аспирантов: С. С. Джикия, И. И. Векуа, Г. В. Церетели, Ш. В. Дзидзигური и др.). – Ленинели (Груз. Политехн. Ин-т), 1967, 20 ноябр., с. 2.

325. ტიხონოვი ნ. ალ-კაგრის ღამე. (აკად. გ. წერეთელი და არაბისტიკა. მისი ლექცია ბეირუთში). თარგმნა ჯ. თითმერამ. - ცისკარი, 1967, №8, გვ. 94-101.

Тихонов Н. Ночь Аль-Кафра. (Акад. Г. В. Церетели и арабистика. Его лекция в Бейруте). – Перевод Дж. Титмерия. – Цискари, 1967, №8, с. 94-101.

326. ქართველი მეცნიერი (გ. წერეთელი) პოლონეთის ორიენტალისტთა საზოგადოების წევრია. - კომუნისტი, 1967, 29 აპრ., გვ. 4.

Грузинский ученый (Г. В. Церетели) – член Польского общества ориенталистов. – Комунисти, 1967, 29 апр., с. 4.

327. გვლესიანი ს. Над рукописями... (Очерк об акад. Г. В. Церетели). – Вечерний Тбилиси, 1967, 28 марта, с. 2.

328. Советское языкознание за 50 лет. (1917-1967). М., «Наука», 1967. 428 с.

О Г. В. Церетели: с.: 314, 327, 328, 393, 394, 399.

1968

329. აბაშიძე ი. ქართველ მეცნიერთა წარმატება. (გ. მოწენიძისა და გ. წერეთლის საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრებად არჩევის გამო. მილოცვა). - ლიტერატურული საქართველო, 1968, 5 დეკ., გვ. 2.

Абашидзе И. Успехи грузинских ученых. (По поводу избрания Г. С. Дзоценидзе и Г. В. Церетели действительными членами Академии наук СССР. Поздравление). – Литერатуриლი Сакарთველო, 1968, 5 дек., с. 2.

330. აღმოსავლეთმცოდნეობა. - წგ-ში: თბილისის უნივერსიტეტი 1918-1968, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1968.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 366-370.

Востоковедение. – В кн.: Тбилисский университет. 1918-1968. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1968.

О Г. В. Церетели: с. 366-370.

331. გამსახურდია კ. ორი ბრწყინვალე მეცნიერის გამარჯვება. (მილოცვა საკავშირო აკადემიის წევრებად გ. ძოწენიძისა და გ. წერეთლის არჩევის გამო). - ლიტერატურული საქართველო, 1968, 5 დეკ., გვ. 2.

Гамсахурдия К. Победа двух блестящих ученых. (Поздравление Г. Дзоценидзе и Г. Церетели в связи с избранием их членами АН СССР). – Литератури Сакарთველო, 1968, 5 дек., с. 2.

332. ფუთურიძე გ. აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი. - თბილისის უნივერსიტეტი, 1968, 13 სექტ., გვ. 2.

Путуридзе Г. Факультет востоковедения. – Тбилиსის უნივერსიტეტი, 1968, 13 სექტ., ს. 2.

333. ჩხეიძე ლ. დიდი მოაზროვნე. - თბილისი, 1968, 31 დეკ., გვ. 2.

Чхеидзе Л. Большой мыслитель. – Тбилиსი, 1968, 31 დეკ., ს. 2.

334. ახვლედიანი გ. Признание заслуг. (Г. В. Церетели избран действительным членом Академии наук Союза ССР). – Заря Востока, 1968, 29 ноября, с. 2.

335. Комахидзе Н. В. Востоковедение в Грузии за пятьдесят лет. – Народы Азии и Африки, 1968, №1, с. 235-237.

336. Цвет советской науки. Итоги выборов в Академию наук СССР (Г. С. Дзоценидзе и Г. В. Церетели). – Заря Востока, 1968, 29 ноября, с. 2.

1969

337. ზოგოლუბოვი მ. დიდი ტრადიცია გრძელდება. (ლენინგრადის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტისა და ქართველი მეცნიერების გ. წერეთლის, ს. ჯიქიას, დ. კობიძის და სხვ. ურთიერთობის შესახებ). - თბილისი, 1969, 18 ოქტ., გვ. 3.

Боголюбов М. Большая традиция продолжается. (Сотрудничество факультета востоковедения Ленинградского университета и грузинских ученых Г. В. Церетели, С. С. Джикия, Д. И. Кобидзе и др.). – Тбилиსი, 1969, 18 окт., с. 3.

338. ქართველ მეცნიერთა წარმატება. (გ. ძოწენიძის და გ. წერეთლის საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსებად არჩევის გამო). - თბილისის უნივერსიტეტი, 1969, 1 იანვ., გვ. 3.

Успехи грузинских ученых. (По поводу избрания Г. С. Дзоценидзе и Г. В. Церетели действительными членами Академии наук СССР). – Тбилиსის უნივერსიტეტი, 1969, 1 იანვ., ს. 3.

339. Высокая оценка. (Доклад акад. Г. В. Церетели «Изучение языков в Институте востоковедения Академии наук Грузии» на годичном общем собрании Отделения литературы и языка АН СССР). – Заря Востока, 1969, 17 апр., с. 3.

340. Гвелесиани С. Вклад в филологию. (Академик АН Груз. ССР Георгий Васильевич Церетели действительный член АН СССР). – Вечерний Тбилиси, 1969, 4 февр., с. 3.

341. Дзидзигури Ш. Крупнейший ученый-арабист. – Литературная Грузия, 1969, №1, с. 182-184, с портр.

1970

342. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები. ტ. 1. საქართველო უძველესი დროიდან ახალი წელთაღრიცხვის IV საუკუნემდე. რედ. გ. მელიქიშვილი. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1970. 814 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ.: 45, 69, 75, 346, 520, 566, 770, 772-774.

Очерки истории Грузии. Т. 1. Грузия с древнейших времен до IV века нашей эры. Г. А. Меликишвили. Тб., «Сабчота Сакартвелო», 1970. 814 с.

О Г. В. Церетели: с.: 45, 69, 75, 346, 520, 566, 770, 772-774.

343. Гвелесиани С. Не молкнут веших слов колокола. (Об акад. Г. В. Церетели). Очерк. – Лит. Грузия, 1970, №8, с. 83-92.

344. Луцкая Н. Большой грузинский ученый. – Московские новости (Анба Моску), 1970, 10 окт. На арабском языке.

1971

345. აბაშიძე ი. მშვენება ჩვენი მეცნიერებისა. – სოფლის ცხოვრება, 1971, 14 მაისი, გვ. 6, სურ-ით.

Абашидзе И. Краса нашей науки. – Соплис цховреба, 1971, 14 мая, с. 6, с портр.

346. აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი. წგ-ში: ირაკლი აბაშიძე. სიტყვები, გზები, სახეები. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1971, გვ. 170-171.

Академик Георгий Церетели. – В кн.: Иракий Абашидзе. Слова, дороги, образы. Тб., «Сабчота Сакартвелო», 1971, с. 170-171.

347. ბარაშიძე ალ. ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. ტ. 5. თბ., „მეცნიერება“, 1971, 398 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 65, 133, 159, 164, 178, 295, 313, 362.

Барамидзе Ал. Очерки по истории грузинской литературы. Т. 5. Тб., «Мецниереба», 1971, 398 с.

О Г. В. Церетели: 65, 133, 159, 164, 178, 295, 313, 362.

348. Бобохидзе К. Щедрость таланта. (О книге Н. С. Тихонова «Шесть колон» в книге упомянут академик Г. Церетели, прочитавший в Бейруте лекцию на арабском языке.). – Вечерний Тбилиси, 1972, 18 сент., с. 3.

349. Гвелесиани С. Не молкнут вещих слов колокола. – В кн.: Гвелесиани С. Жизнь в науке. Штрихи к портретам. Тб., «Мецниереба», 1971, с. 19-64.

350. Дзидзигури Ш. Сокровищница грузинского языка. (Гос. Премия ГССР составителям «Толкового словаря грузинского языка», среди них Г. В. Церетели и др.). – Заря Востока, 1971, 11 июля, с. 4.

351. Кикодзе А. Рукописи, найденные в Иране. (Участие Г. В. Церетели в издании «Висрамиани»). – Вечерний Тбилиси, 1971, 10 мая, с. 3.

352. Почта профессора Г. В. Церетели. – Заря Востока, 1971, 2 июня, с. 3.

353. Тихонов Н. С. Ночь Аль-Кадра. (Рассказ). – В кн.: Тихонов Н. С. Шесть колон. М., «Художественная литература», 1971, с. 7-19.

354. Чикобава А. Толковый словарь грузинского языка. (Интервью с А. Чикобава о словаре и его составителях: Г. В. Церетели, В. Т. Топуриа, К. В. Ломтатидзе и др.). – Вечерний Тбилиси, 1971, 26 мая, с. 2.

1972

355. „ვეფხისტყაოსნის“ ლექსთწყობის საკითხები. (აკად. გ. წერეთლის მოხსენების „მეტრი და რითმი ვეფხისტყაოსანში“ განხილვა საქ. მწერალთა კავშირსა და „ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის“ გაერთიანებულ სხდომაზე). - ლიტერატურული საქართველო, 1972, 19 მაისი, გვ. 2; 26 მაისი, გვ. 2.

Вопросы стихосложения «Витязя в тигровой шкуре». (Разбор доклада акад. Г. В. Церетели «Метр и ритм в «Витязе в тигровой шкуре» на объединенном собрании Союза писателей Грузии и Комиссии по установлению академического текста поэмы Руставели). – Литературиლი Сакартველო, 1972, 19 мая, с. 2; 26 мая, с. 2.

356. კეთილშობილური გადაწყვეტილება. (გ. წერეთლისა და ს. ჯიქიას გადაწყვეტილება კათედრა ჩააბარონ მათ მიერ აღზრდილ მეცნიერებს). - თბილისის უნივერსიტეტი, 1972, 15 დეკ., გვ. 1.

Благородное решение. (Решение Г. В. Церетели и С. С. Джикия передать кафедру своим ученикам). – Тბილისის უნივერსიტეტი, 1972, 15 დეკ., с. 1.

357. სახელმწიფო პრემიები გადაეცათ. (საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემიის პირველი ლაურეატები ვ. კუპრაძე, ა. ჩიქობავა, გ. წერეთელი, თ. დავითაია, ვ. მახალდიანი და სხვ.). - კომუნისტი, 1972, 26 თებ., გვ. 1.

Вручение Государственных премий (первым лауреатам Государственной премии Грузинской ССР В. Д. Купрадзе, А. С. Чикобава, Г. В. Церетели, Т. Ф. Давитая, В. В. Махалдиани и др.). – Комунисти, 1972, 26 февр., с. 1.

358. Векуа И. Н. Наука в Советской Грузии. – В кн.: Наука Союза ССР. М., «Наука», 1972. 427 с.

О Г. В. Церетели: с. 225, 227.

1973

359. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები. ტ. II. საქართველო IV-X საუკუნეებში. რედ. შ. მესხია. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1973. 670 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ.: 138, 139, 238, 239, 240, 241, 389.

Очерки истории Грузии. Т. II. Грузия в IV-X веках. Ред. Ш. Месхия. Тб., «Сабч. Сакартвело», 1973. 670 с.

О Г. В. Церетели: с. 138, 139, 238, 239, 240, 241, 389.

1974

360. გიორგი ვასილის ძე წერეთელი. - მეცნიერება და ტექნიკა, 1974, №5, გვ. 26.

Георгий Васильевич Церетели. – Мецნიереба და техника, 1974, №5, с. 26.

361. ვეფხისტყაოსნის აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში. (გ. წერეთლის მონაწილეობა). მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1974, №3, გვ. 197-208.

В комиссии по установлению академического текста «Витязя в тигровой шкуре». (Участие Г. В. Церетели). – Мацне, Серия языка и литературы, 1974, №3, с. 197-208.

362. Академия наук СССР и развитие грузинской науки. 1924-1974. Тб., «Мецნიереба», 1974. 211 с.

О Г. В. Церетели: с. 202, 203, 204, 207.

363. Тихонов Н. «Ночь Аль-Кадра». (Отрывок). О лекции акад. Г. В. Церетели, прочитанной на арабском языке в Бейруте). – Вечерний Тбилиси, 1974, 21 окт., с. 3.

364. ბარამიძე ალ. ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. VI. თბ., „მეცნიერება“, 1975. 395 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 56, 57, 60, 71, 74, 76, 78, 151, 152, 154, 157, 273, 326, 328, 331, 365, 372.

Барамидзе Ал. Очерки по истории грузинской литературы. VI. Тб., «Мецниереба», 1975. 395 с.

О Г. В. Церетели: с. 56, 57, 60, 71, 74, 76, 78, 151, 152, 154, 157, 273, 326, 328, 331, 365, 372.

365. Милибанд С. Д. Биобиблиографический словарь советских востоковедов. М., «Наука», 1975. 732 с.

О Г. В. Церетели: с. 194, 201, 282, 287, 588-590, 643, 679, 680, 684, 685.

366. Церетели К. Жизнь, отданная науке. – Лит. Грузия, 1975, №, с. 81-83, с портр.

1976

367. აღმოსავლური ფილოლოგია. 4. ეძღვნება აკადემიკოს გიორგი წერეთლის ხსოვნას. 1904-1973. თბ., „მეცნიერება“, 1976. 300 გვ.

შინაარსი: აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი. გვ. 7-19. - ხელმოწერა: სარედაქციო კოლეგია. О. Н. Трубачев. Акад. Г. В. Церетели. С. 20-21; მ. ნედოსპასოვა. აკად. გ. წერეთლის გამოქვეყნებული შრომები. გვ. 22-30.

Восточная филология. 4. (Посвящается памяти акад. Георгия Васильевича Церетели. 1904-1973). Тб., «Мецниереба», 1976. 300 с.

Содержание: Акад. Г. В. Церетели, с. 7-19. – Подпись: Редакционная коллегия. О. Н. Трубачев. Акад. Г. В. Церетели. С. 20-21; М. Недоспасова. Опубликованные работы акад. Г. В. Церетели. С. 22-30.

368. რუსთაველი მსოფლიო ლიტერატურაში. ტ. 1. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. 474 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 342, 404, 450, 458.

Руставели в мировой литературе. Т. I. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1976. 474 с.

О Г. В. Церетели: с. 342, 404, 450, 458.

369. ფუთურიძე გ. აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი 30 წლის მანძილზე. - თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 180, აღმოსავლეთმცოდნეობა, 1976, გვ. 99-105. რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ. 100, 103.

Путиридзе Г. В. Факультету востоковедения Тбилисского университета 30 лет. – Труды Тбил. Ун-та, т. 180, Востоковедение, 1976, с. 99-105. Резюме на рус. И англ. Яз.

О Г. В. Церетели: с. 100, 103.

370. Гвелесиანი С. И. Востоковед Георгий Церетели. (Жизнь и деятельность. Ред. К. Г. Церетели). Тб., «Мерани», 1976, 100 с. 4 л. Илл.

371. Церетели К. Г. Памяти академика Георгия Васильевича Церетели. – В кн.: Семитские языки. Сборник статей. Вып. 3. М., «Наука», 1976, с. 274-275.

1977

372. აკადემიკოს გ. წერეთლის ხსოვნას მიეძღვნა. (თბილისში ჩატარებული სემიტოლოგთა მე-3 საკავშირო კონფერენცია. 12 დეკემბერი). - თბილისი, 1977, 15 დეკ., გვ. 3.

Посвящается памяти акад. Г. В. Церетели. (3-я Всесоюзная конференция семитологов в Тбилиси 12 декабря). – Тбилиси, 1977, 15 дек., с. 3.

373. მეცნიერების მაღალი მწვერვალები. - წგ-ში: ცაიშვილი ს. ლიტერატურული წერილები. თბ., „მერანი“, 1977, გვ. 257-266.

Вершины науки. – В кн.: Цаишвили С. Литературные статьи. Тб., «Мерани», 1977, с. 257-266.

374. ნედოსპასოვა მ. დიდი მეცნიერი, დიდი მოქალაქე. (ო კნიგე ს. გველესიანი. Востоковед Георгий Церетели. Тб., «Мерани». 1976). - სოფლის ცხოვრება, 1977, 20 აპრ., გვ. 3; Заря Востока, 1977, 25 июня, с. 4.

Недоспасова М. О большом ученом и человеке. (О книге С. Гвелесиани. Востоковед Георгий Церетели. Тб., «Мерани», 1976). – Соплис цховреба, 1977, 20 апр., с. 3; Заря Востока, 1977, 25 июня, с. 4.

375. სემიტოლოგთა საკავშირო კონფერენცია (მიძღვნილი აკად. გ. წერეთლის ხსოვნისადმი). - თბილისის უნივერსიტეტი, 1977, 16 დეკ., გვ. 1.

Всесоюзная конференция семитологов (посвященная памяти акад. Г. В. Церетели). – Тбилисис университети, 1977, 16 дек., с. 1.

376. სტურუა და წიგნი გიორგი წერეთელზე. მეცნიერის გახსენება. (რეც. წგ-ზე. С. გველესიანი. Востоковед Георгий Церетели. Тб., «Мерани». 1976). - კომუნისტი, 1977, 1 დეკ., გვ. 4.

Стуруа Д. Книга о Г. В. Церетели. Памяти академика. (Рец. На кн.: С. Гвелесиани. Востоковед Георгий Церетели. Тб., «Мерани», 1976). – Комунисти, 1977, 1 дек., с. 4.

377. Милибанд С. Д. Биобиблиографический словарь советских востоковедов. М., «Наука», 1977. 766 с.

О Г. В. Церетели: с. 194, 201, 282, 287, 288-590, 643, 679, 680, 684, 685.

378. Тезисы докладов III Всесоюзной конференции семитологов, посвященной памяти акад. Г. В. Церетели. Академия наук Грузинской ССР. Институт востоковедения им. Акад. Г. В. Церетели. Тб., «Мецниереба», 1977. 132 с.

379. Чабанов М. Грузинские учебные и востоковедение. (О Г. В. Церетели). – Вечерний Тбилиси, 1977, 21 дек., с. 2.

1978

380. ბარამიძე ალ. ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. VII. თბ., „მეცნიერება“, 1978. 363 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ.: 6, 7, 12, 38, 77, 123, 124, 136, 301, 302, 305.

Барамидзе Ал. Очерки и исследования из истории грузинской литературы, VII. Тб., «Мецниереба», 1978. 363 с.

381. რუსთაველი მსოფლიო ლიტერატურაში. ტ. II. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1978. 462 გვ.

გ. წერეთლის შესახებ: გვ.: 240, 304, 337, 338, 363, 419, 436.

Руставели в мировой литературе. Т. II. Тб., Изд-во Тбил. Ун-та, 1978. 462 с.

О Г. В. Церетели: с. 240, 304, 337, 338, 363, 419, 436.

382. სტურა დ. სლოვო ო სოვრემნიკე. (ს. გვლესიანი. ოსტოკოვედოვ გეორგი ცერეტელი. ტბ., «მერანი», 1976. რეც.). – ლიტ. გრუზია, 1978, №10-11, ს. 257-258.

383. ცერეტელი გეორგი ვასილევიჩ. – ბსა. ტრეტე იზდანიე, ტ. 28, 1978, ს. 537.

1979

384. წერეთელი გიორგი ვასილის ძე. – წგ-ში: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია. პერსონალური შემადგენლობა. 1941-1978. შემდგენელი ე. სარაჯიშვილი. თბ., „მეცნიერება“, 1979, გვ. 28.

Церетели Георгий Васильевич. – В кн.: Персональный состав Академии наук Грузинской ССР. (1941-1978). Сос. Е. Сараджишвили. Тб., «Мецниереба», 1979, с. 28.

385. შანიძე აკაკი. თხზულებანი თორმეტ ტომად. ტ. II. ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები. თბ., „მეცნიერება“, 1981, 544 გვ.

გიორგი წერეთლის შესახებ: გვ.: 435, 520.

Шанидзе Акакий. Сочинения в двенадцати томах. Т. II. Вопросы структуры и истории грузинского языка. Тб., «Мецნიერება», 1981. 544 с.

О Г. В. Церетели: с. 435, 520.

386. Академия наук Грузинской ССР. Тб., «Мецნიერება», 1981. 415 с.

О Г. В. Церетели: с. 12, 360, 361, 362, 363, 367, 368.

387. Гамк्रेлидзе Т. В. Институт востоковедения имени акад. Г. В. Церетели Академии наук Грузинской ССР. – Народы Азии и Африки, 1981, №3, с. 142-151.

О Г. В. Церетели: с. 142-143.

საიუბილეო თარიღები

ЮБИЛЕЙНЫЕ ДАТЫ

დაბადების 55 წლისთავი

55 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

388. Церетели К. Выдающийся исследователь-востоковед. – Молодой сталинец, 1959, 22 окт., с. 4.

დაბადების 60 წლისთავი

60 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

389. ბიწაძე ლ. ჩვენი სახელოვანი თანამემამულე. - ჭიათურის მაღაროელი, 1964, 13 დეკ.

Бицадзе Л. Наш выдающийся соотечественник. – Чиатурис магароеლი, 1964, 13 дек.

390. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის გ. წერეთლის შრომის წითელი დროშის ორდენით დაჯილდოების შესახებ. - კომუნისტი, 1964, 5 დეკ., გვ. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о награждении члена-корреспондента Академии наук СССР Г. В. Церетели щрденом Трудового Красного Знамени. – Комунисти, 1964, 5 дек., с. 1; Заря Востока, 1964, 5 дек., с. 1.

391. გამოჩენილი მეცნიერი. - ლიტერატურული საქართველო, 1964, 11 დეკ., გვ. 3. - ხელმოწერა: საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობა.

Выдающийся ученый. – Литератури Сакартвело, 1964, 11 дек., с. 3. – Подпись: Правление Союза писателей Грузии.

დაბადების 70 წლისთავი

70 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

392. აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი. (წერილები). თბ., „განათლება“, 1975. 39 გვ. 1 ფ. პორტრ. ავტ.: თ. გამყრელიძე, ს. ყაუხჩიშვილი, კ. წერეთელი, ს. ცაიშვილი, ვ. ახვლედიანი, ა. ლეკიაშვილი.

Академик Георгий Васильевич Церетели. (Статьи). Тб., «Ганатлеба», 1975. 39 с. 1 л. Портр. – Авт.: Т. Гамкрелидзе, С. Каухчишвили, К. Церетели, С. Цаишвили, В. Ахвледiani, А. Лекиашвили.

393. გამყრელიძე თ. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი. - კომუნისტი, 1974, 22 ოქტ., გვ. 3.

Гамкрелидзе Т. Выдающийся грузинский ученый. – Комунисти, 1974, 22 окт., с. 3.

394. ლეკიაშვილი ა. გამოჩენილი მეცნიერი. - თბილისის უნივერსიტეტი, 1974, 18 ოქტ., გვ. 3, სურ-ით.

Лекиашвили А. Выдающийся ученый. – Тбилисис университети, 1974, 18 окт., с. 3, с портр.

395. ლელაშვილი მ. დიდი მამულიშვილის ხსოვნას. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტის ახალგაზრდა მეცნიერ-თანამშრომელთა III სამეცნ. კონფერენცია). - ახალგაზრდა კომუნისტი, 1974, 29 ოქტ., გვ. 4.

Лелашвили М. Память пламенного патриота. (III конференция молодых научных работников Института востоковедения Акад. Наук Груз. ССР). – Ахалгазрда комунисти, 1974, 29 окт., с. 4.

396. მიეძღვნა აკად. გ. წერეთლის დაბადების 70 წლისთავს. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-ტის სამეცნიერო სესია. 1974 წ. 28-29 ოქტომბერი). - მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1975, №1, გვ. 178-182.

К 70-летию со дня рождения акад. Г. В. Церетели. (Научная сессия в Институте востоковедения. 1974 г. 28-29 щктябрь). – Известия. Серия языка и литературы, 1975, №1, с. 178-182.

397. რამიშვილი ლ. მიეძღვნა აკად. გ. წერეთლის ხსოვნას (თბილისის უნ-ტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის სტუდენტთა სამეცნიერო სესია). - თბილისის უნივერსიტეტი, 1974, 22 ნოემბ., გვ. 4.

Рамишвили Л. Посвящается памяти Г. В. Церетели. (Научная сессия студентов филологического факультета Тбилисского университета). – Тбилисис университети, 1974, 22 ноября, с. 4.

398. ყაუხჩიშვილი ს. გამოჩენილი მეცნიერი. - თბილისი, 1974, 19 ოქტ., გვ. 3.

Каухчишвили С. Выдающийся ученый. – Тбилиси, 1974, 19 окт., с. 3.

399. ცაიშვილი ს. დიდი მეცნიერის ღვაწლი. - ლიტერატურული საქართველო, 1974, 6 ნოემბ., გვ. 4.

Цаишвили С. Заслуги большого ученого. – Литератури Сакартველო, 1974, 6 ноября, с. 4.

400. Ахвледиани В. Жизнь, посвященная науке. – Вечерний Тбилиси, 1974, 21 окт., с. 3.

401. Церетели К. Выдающийся ученый – Востоковед. – Заря Востока, 1974, 20 окт., с. 3.

დაბადების 75 წლისთავი

75 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

402. გამყრელიძე თ. წარუშლელი კვალი. - კომუნისტი, 1979, 25 ოქტ., გვ. 3. სამშობლო. 1979, №24, ნოემბერი, გვ. 3.

Гамкრелидзе Т. Неизгладимый след. – Комунисти, 1979, 25 окт., с. 3., Самшობლო, 1979, №24, ноябрь, с. 3.

403. მარგველაშვილი თ. დაუვიწყარი სახელი. - თბილისი. 1979, 2 ნოემბ., გვ. 3.

Маргвелашвили Т. Незабываемое имя. – Тбилиси, 1979, 2 ноябрь., с. 3.

404. სიხარულიძე ზ. ფუძემდებელი. - წიგნის სამყარო, 1979, №21, 14 ნოემბ., გვ. 8.

Сихарулидзе З. Основоположник. – Цигნის სამყარო, 1979, №21, 14 ноябрь, с. 8.

405. ახვლედიანი В. Создатель грузинской школы востоковедов. – Вечерний Тбилиси, 1979, 29 окт., с. 3.

406. Имени выдающегося ученого. (Третья объединенная сессия кафедр арабской филологии и семитологии Московского, Ленинградского и Тбилисского университета, посвященная 75-летию со дня рождения академика Г. В. Церетели). – Вечерная Тбилиси, 1980, 29 мая, с. 1.

407. Церетели К. У истиков. – Заря Востока, 1979, 25 окт., с. 3 с портр.

СМЕРТЬ И ПОХОРОНЫ

408. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისაგან, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსაგან. ცნობა გამოჩენილი საბჭოთა მეცნიერის, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრის, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრის, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის წევრის, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის დირექტორის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატის, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორის გიორგი ვასილის ძე წერეთლის გარდაცვალების გამო. - კომუნისტი, 1973, 11 სექტ., გვ. 1. თბილისი, 1973, 11 სექტ., გვ. 1; საბჭოთა აჭარა, 1973, 12 სექტ., გვ. 1. - ხელმოწერა: საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო.

От Центрального Комитета Компании Грузии, Президиума Верховного Совета Грузинской ССР и Совета Министров Грузинской ССР. Извещение о кончине выдающегося советского ученого, действительного члена Академии наук СССР, действительного члена Академии наук Грузинской ССР, члена Президиума Академии наук Грузинской ССР, директора Ин-та востоковедения Академии наук Грузинской ССР, депутата Верховного Совета Грузинской ССР, Заслуженного деятеля науки, профессора Тбилисского государственного университета Г. В. Цкрктки. – Комунисти, 1973, 11 сент., с. 1; Тбилиси, 1973, 11 сент., с. 1; Сабчота Ачара, 1973, 12 сент., с. 1. – Подписи: Центральный Комитет Компании Грузии, Президиум Верховного Совета Грузинской ССР и Совет Министров Грузинской ССР.

409. საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტისა და მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს აღმასკომისაგან. (ცნობა აკად. გ. ვ. წერეთლის გარდაცვალების გამო). - თბილისი, 1973, 12 სექტ., გვ. 1.

От Тбилисского породского комитета КП Грузин и исполкома Тбилисского городского Совета депутатов трудящихся. (Извещение о кончине акад. Г. В. Церетели). – Тбилиси, 1973, 12 сент., с. 1; Вечерний Тбилиси, 1973, 12 сент., с. 1.

410. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოში. (ცნობა აკადემიკოს გ. ვ. წერეთლის დაკრძალვის მომწყობი კომისიის შექმნის შესახებ). - კომუნისტი, 1973, 11 სექტ., გვ. 1; თბილისი, 1973, 11 სექტ., გვ. 1.

В Совете Министров Грузинской ССР. (Извещение о создании комиссии по организации похорон акад. Г. В. Церетели). – Заря Востока, 11 сент., с. 4.

411. სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრის აკად. გ. ვ. წერეთლის დაკრძალვის მომწყოში კომისიისაგან. - კომუნისტი, 1973, 12 სექტ., გვ. 4.

От комиссии по организации похорон действительного члена Академии наук СССР Г. В. Церетели. – Комунисти, 1973, 11 сент., с. 4; Заря Востока, 1973, 12 сент., с. 4.

412. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმი და საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილება. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. (სამგლოვიარო განცხადებები). - კომუნისტი, 1973, 11 სექტ., გვ. 4.

Президиум и Отделение общественных наук Академии наук Грузинской ССР. Тбилисский государственный университет. (Извещение о кончине акад. Г. В. Церетели). – Комунисти, 1973, 11 сент., с. 4; Заря Востока, 1973, 11 сент. С. 4.

413. საქართველოს სსრ უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების სამინისტროს, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის, ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის სპეციალური სამეცნიერო რედაქციის (სამგლოვიარო განცხადებები). - კომუნისტი, 1973, 13 სექტ., გვ. 4.

Министерство высшего и среднего специального образования Грузинской ССР, Институт востоковедения Академии наук Грузинской ССР, Специальная научная редакция Грузинской Советской Энциклопедии. (Извещение о кончине акад. Г. В. Церетели). – Комунисти, 1973, 13 сент., с. 4; Заря Востока, 1973, 12 сент., с. 4.

414. აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი. (ნეკროლოგი. 1904-1973 წწ.). - კომუნისტი, 1973, 13 სექტ., გვ. 3; ახალგაზრდა კომუნისტი, 1973, 15 სექტ., გვ. 3; ლიტერატურული საქართველო, 1973, 14 სექტ., გვ. 2; - ხელმოწერა: ბ. გიგიბერია, პ. გილაშვილი, ა. ინაური, შ. კიკნაძე...

Академик Георгий Церетели. (Некролог. 1904-1973 гг.). – Комунисти, 1973, 13 сент., с. 3; Ахалгазრда комунисти, 1973, 15 сент., с. 3; Литератури Сакартველო, 1973, 14 сент., с. 2; Заря Востока, 1973, 13 сент., с. 3; Молодежь Грузии, 1973, 13 сент., с. 1. – Подписи: Б. Гигибериа, П. Гиладшвили, А. Инаури, Ш. Кикнадзе...

415. აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი. (ნეკროლოგი). - თბილისის უნივერსიტეტი, 1973, 14 სექტ., გვ. 3. - ხელმოწერა: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

Академик Георгий Церетели. (Некролог). – Тбилисис университетი, 1973, 14 сент., с. 3. – Подпись: Тбилисский госудаственный университет.

416. გიორგი ვასილის ძე წერეთელი (ნეკროლოგი). - საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 72, №1, 1973, გვ. 250-251. - პარალ. ტექსტი რუს. ენ.

Георгий Васильевич Церетели (Некролог). – Сообщения Акад. Наук Груз. ССР, т. 72, №1, 1973, с. 250-251. – Парал. Текст на груз. Яз.

417. სასიქადულო მამულიშვილი. აკადემიკოსი გიორგი წერეთელი (ნეკროლოგი). - სამშობლო, 1973, №17, სექტემბერი, გვ. 3.

Гордость родины. Академик Георгий Церетели. (Некролог). – Самшобло, 1973, №17, сунთაბრ, ს. 3.

418. Академик Георгий Васильевич Церетели. (Извещение о смерти). – Правда, 1973, 13 сент., с. 6. – Подписи: Президиум Академии наук СССР; Президиум Академии наук Грузинской ССР; Отделение литературы и языка Академии наук СССР; Отделение общественных наук Академии наук Грузинской ССР; Институт востоковедения Академии наук грузинской ССР; Тбилисский государственный университет, редакция журнала «Вопросы языкознания».

419. Академик Георгий Васильевич Церетели. (Некролог). – Вопросы языкознания, 1974, №1, с. 149-150 с портр. – Подпись: Редколлегия.

420. Академик Георгий Васильевич Церетели. (Некролог). – Известия, 1973, 13 сент., с. 6. – Подписи: Президиум АН СССР, Президиум АН Грузинской ССР, Отделение литературы и языка АН СССР, Отделение общественных наук АН Грузинской ССР. Институт востоковедения АН Грузинской ССР. Тбилисский государственный университет, редакция журнала «Вопросы языкознания».

421. Академик Георгий Васильевич Церетели. (Некролог). – Известия АН СССР. Серия лит. И языка, 1974, т. 33, вып. 2, с. 189-190 с портр. – Подпись: Ин-т востоковедения АН Грузинской ССР.

422. Георгий Васильевич Церетели. (Некролог). – Вестник АН СССР, 1973, №12, с. 90 с портр. – Подписи: Президиум АН СССР, Президиум АН ГССР, Отделение литературы и языка АН СССР, Отделение общественных наук АН Грузинской ССР. Институт востоковедения АН Грузинской ССР. Тбилисский государственный университет. Редакция журнала «Вопросы языкознания»

423. აბაშიძე ი. დიდი მეცნიერი. - დროშა, 1973, №11, გვ. 10

Абашидзе И. Большой ученый. – Дроша, 1973, №11, с. 10.

424. ბარამიძე ალ. მსოფლიო მამუტაბის მეცნიერი. - მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1973, №4, გვ. 210-211; Вечерний Тбилиси, 1973, 13 сент., с. 4.

Барамидзе А. Ученый мирового масштаба. – Мацне. Серия языка и литературы, 1973, №4, с. 210-211; Вечерний Тбилиси, 1973, 13 сент., с. 4.

425. გაბაშვილი ვ. ჩვენი დიდი მასწავლებელი. - თბილისი. 1973, 13 სექტ., გვ. 3.

Габашвили В. Наш большой учитель. – Тбилиси, 1973, 13 сент., с. 3.

426. გამყრელიძე თ. გორგი წერეთლის ხსოვნას. - მნათობი, 1973, №10, გვ. 182.

Гамкрелидзе Т. Памяти Г. В. Церетели. – Мнатоби, 1973, №106 с. 182.

427. ვაი, რა ბოძი წაიქცა... - ჭიათურის მადაროელი, 1973, 15 სექტ., გვ. 3. სურ-ით.

Увы, пал столп... – Чиатурис магароеლი, 1973, 15 сент., с. 3 с портр.

428. მელიქიშვილი გ. აკადემიკოს გიორგი წერეთლის ხსოვნას. - მაცნე. ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიის და ხელოვნების ისტორიის სერია, 1973, №3, გვ. 249-251.

Меликишвили Г. А. Памяти академика Г. В. Церетели. – Мацне. Серия истории, археологии, этнографии и истории искусств, 1973, №3, с. 249-251.

429. ყაუხჩიშვილი ს. უბადლო მეცნიერი. - ლიტერატურული საქართველო, 1973, 14 სექტ., გვ. 2.

Каухчишвили С. Несравненный ученый. – Литератури Сакартвело, 1973, 14 სენტ., с. 2.

430. ჩხიკვიშვილი დ. ქართველი მეცნიერების სიამაყე. - თბილისი, 1973, 13 სექტ., გვ. 3.

Чхиквишвили Д. Гордость грузинской науки. – Тбилиси, 1973, 13 სენტ., с. 3.

431. ცაიშვილი ს. დიდი მეცნიერი, მამულიშვილი. - ლიტერატურული საქართველო, 1973, 14 სექტ., გვ. 2.

Цаишвили С. Большой ученый, патриот. – Литератури Сакартвело, 1973, 14 სექტ., с. 2.

432. ჯიქია ს. მეგობრის ხსოვნას. - მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1973, №4, გვ. 211-212.

Джикия С. Памяти друга. – Мацне. Серия языка и литературы, 1973, №4, с. 211-212.

433. აბაშიძე ი. Слово о друге. – Вечерний Тбилиси, 1973, 13 სენტ., с. 4.

434. Джикия С. Создатель научной школы. – Вечерний Тбилиси, 1973, 13 სენტ., с. 4.

435. Трубачев О. Корифей науки. – Молодежь Грузии, 1973, 18 სენტ., с. 4.

436. Церетели К. Гражданин, патриот. – Молодежь Грузии, 1973, 18 სენტ., с. 4.

437. Церетели К. Памяти Георгия Васильевича Церетели. – Народы Азии и Африки, 1974, №1, с. 241-243 с портр.

438. Чхиквишвили Д. Выдающийся ученый, исследователь. – Молодежь Грузии, 1973, 18 სენტ., с. 4.

- „ათას ერთი ღამის“ გამო. - წგ-ში: ათას ერთი ღამე. რვა ტომად. ტ. I. 91, 100
- ამხ. ნ. აგიაშვილის ფელეტონის გამო 63
- არაბულ-ქართული ლექსიკონი 27
- არაბულ-ქართული წარწერა მაჩხანიდან 28
- არაბული დამწერლობა 122
- არაბული ენა 123
- არაბული (ენის) ქრესტომათია 124
- არაბული ქრესტომათია 1, 24
- არმაზის ახალი წარწერები არამეული დამწერლობით 11
- არმაზის ბილინგვა 14, 15
- არმაზის სასანური წარწერა 21
- აღმოსავლეთმცოდნეობა. - წგ-ში: მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 40 წლის მანძილზე 75
- აღმოსავლეთმცოდნეობა საქართველოში 69
- ახალ წარმატებათა გზით 92
- ბალახში და ბადახში ვეფხისტყაოსანში. - კრ-ში: აღმოსავლური ფილოლოგია II. 112
- ბგერათა ცვლილებები არაბულში 128
- განვამტკიცოთ მეცნიერების კონტაქტი და ურთიერთმოქმედება ტექნიკასთან, წარმოებასთან 76
- გაფართოვდა მეცნიერული კონტაქტები 93
- გიორგი ახვლედიანის ხსოვნას 115
- დიდი ინტერესი აღმოსავლეთის კულტურისადმი 64
- დმანისის მონეტის გამო 17
- ებრაული ტექსტები. (ქართველ ებრაელთა ბიბლიის წაკითხვის საველე ჩანაწერები) 129
- „ვეფხისტყაოსნის“ კრიტიკულ-მეცნიერული ტექსტის გამოცემისათვის 89
- „ვეფხისტყაოსნის“ „სევდისა მუფარახი“. - წგ-ში: ორიონი 94
- ვეფხისტყაოსნის ტექსტის მეცნიერული გამოცემისათვის 79

ზმნის ზოგიერთი ძირითადი ფორმის წარმოებისათვის ბუხარის არაბულ დიალექტში 19

ზმნის უღლებისა და სახელის ბრუნების სისტემა ურარტულში და საკითხი მისი ურთიერთობისა იბერიულ-კავკასიური ჯგეფის ენებთან 130

ივერია. მესამე საუკუნის (ა. წ.) ირანული წყაროები. (მონოგრაფია) 131

მახვილის საკითხი თანამედროვე არაბულში 132

მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში. რითმათა სიმფონია და სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები 116

მეტრი და რითმი ვეფხისტყაოსანში 113

მეცნიერებათა საერთო წლიური. (ინტერვიუ) 101

მოსეს ხუთი წიგნის თბილისური ებრაული ხელნაწერი 102

მოხსენება საქართველოს სსრ შრომა-გასწორების კოდექსის პროექტის შესახებ საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს მეშვიდე მოწვევის მეორე სესიაზე 111

მცხეთის ახლად აღმოჩენილი ებრაული წარწერა 10

მცხეთის ბერძნული წარწერა ვერპასიანეს ხანისა 65

მძიმე დანაკლისი 97

ნაპოვნის საუნჯენი 70

„ნესტან-დარეჯანი“ შუა აზიის არაბულ ფოლკლორში 6

ნომინალური წინადადების ზოგიერთი თავისებურება სალიტერატურო არაბულში 133

პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა. - წგ-ში: წერეთელი კ. თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ 127

პრინციპი არაბულ-ქართული ლექსიკონის შედგენისა 134

რეიჰანი ემინ 18, 85

რთული წინადადება სალიტერატურო არაბულში 135

სალიტერატურო არაბული ენის გრამატიკა. ნაწ. 1. 136

„საქართველოს“ ირანული სახელწოდებათა ისტორიისათვის 137

საქართველოს მუზეუმის ურარტული ძეგლები 8

„საქართველოს ძველ ეთნო- და ტოპონიმის ზოგიერთი გაურკვეველი შემთხვევის“ გამო 25

სახელთა ბრუნების საკითხი ურარტულში 138

სახელთა ბრუნებისათვის სალიტერატურო არაბულში 139

სემიტურ ენათა დამახასიათებელი ნიშნების შესახებ 140

სემიტური ენები და მათი მნიშვნელობა ქართული კულტურის ისტორიის შესწავლისათვის 20

სერგი ჯიქიას ცხოვრება და მოღვაწეობა 117

სიტყვა იუბილეზე (კ. კეკელიძის დაბადების 75 წლისთავზე) 52

სიტყვა საქართველოს კომკავშირის XXVII ყრილობაზე 98

სონანტებისა და აბლაუტის თეორიის გამო ქართველურ ენებში 86

უახლესი თეორიები სემიტთა პირვანდელი სამშობლოს შესახებ 141

უკვდავი მკვლევარი (აკად. გ. ჩუბინაშვილის ხსოვნას) 118

ურარტული ენის ურთიერთობის საკითხისათვის იბერიულ-კავკასიური ჯგუფის ენებთან 34

უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან 71

ქართული ბალავარიანის უცნობი პოეტური ვერსია 82

შამილის წერილები ბარონ ნიკოლაისადმი 2

შაპურის წარწერის 'Tnn TR' (ქართ. და სპარს. ენ.) 103, 125

შაპურის წარწერის Кpy TWR, 119

(შესავალი) Введение. (სალიტერატურო არაბული ენის გრამატიკისათვის) 144

შოთა რუსთაველი ჯვარის მონასტერში 72

შუა აზიის არაბული დიალექტების ლექსიკისათვის 143

შუა აზიის დიალექტები (წინასწარი ანგარიში) 4

წინასიტყვაობა. წგ-ში: კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის არაბულ, თურქულ და სპარსულ ხელნაწერთა კატალოგი 104

წინასიტყვაობა. წგ-ში: ლეკიაშვილი ა. არაბული ზმნის ფორმათა პარადიგმები 35

წინასიტყვაობა. წგ-ში: წერეთელი კ. თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ 66

ძველი ებრაულის ქრესტომათია 142

ძიების გზით 105

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

- Арабская письменность 122
- Арабская хрестоматия 124
- Арабская хрестоматия со словарем. Т. 1. Хрестоматия 1, 24
- Арабские диалекты в Средней Азии 45
- Арабские диалекты Средней Азии. (Предварительный отчет) 4
- Арабские диалекты Средней Азии. Т. 1. Бухарский арабский диалект 55
- Арабский язык 123
- Арабский язык в Грузинской ССР 44
- Арабско-грузинская надпись из Мачхани 28
- Арабско-грузинский словарь 27
- Армазская билингва 12, 14, 15
- Армазская надпись эпохи Митридата Иверийского 80
- Армазское письмо и проблема происхождения грузинского алфавита, I-II. 212
- Балахши и бадахши в Вепхисткаосани 112
- Бейрут – город контрастов 36
- Бессмертный исследователь 118
- Большой интерес к восточной культуре 64
- Введение. (К грамматике литературного арабского языка) 144
- Вновь найденные письма Шамиля. (Арабские тексты с русским переводом и комментариями) 5
- Вопрос склонения имен в урартском языке 138
- Восток, язык, современность 81
- Востоковедение 75
- Востоковедение в Грузии 69
- Грамматика литературного арабского языка. Ч. 1. 136

Греческая надпись из Мцхета эпохи Веспасиана 65

Греческая надпись эпохи Веспасиана из Мцхета 73

Грузинское письмо 29

Дамма 30

«Два документа о Жизни Дауда-паши. Юсуф Изз Эд-Дин». Дауд-паша и конец царства в Ираке 96

Доклад о проекте исправительно-трудового кодекса Грузинской ССР на второй сессии Верховного Совета Грузинской ССР восьмого созыва 111

Древнееврейская хрестоматия 142

Древнейшие грузинские надписи из Палестины 71

Еврейские тексты (Полевые записи) 129

Жизнь и деятельность С. С. Джикия 117

‘Г поп TR’ надписи Шапура 103, 126

Иберийские языки 31

Иверия в иранских источниках третьего века (н. э.) 131

Из истории польского востоковедения 83

Изафет 32

Изменение звуков в Арабском 128

Изучение арабских документов с Советского Кавказа (на араб. Яз.) 16

Изучение арабского языка в Грузинской ССР (на араб. Яз.) 54

Изучение арабского языка в Советском Союзе (на араб. Яз) 58

Изучение культуры народов стран Ближнего и Среднего Востока 56

Изучение связей между арабским и грузинским народами (на араб. Яз.) 59

К вопросу о лексике среднеазиатских арабских диалектов 143

К вопросу об отношении урартского языка и иберийско-кавказской группы языков 34

К вопросу об отношении урартского языка и иберийско-кавказской группы языков. Тезисы 146

К изучению языка среднеазиатских арабов. Образцы речи кашкадарьинских арабов 46

К истории иранских названий «Сакартвело» 137

К научно-критическому изданию текста Вепхисткаосани 89

К научному изданию текста «Вытязь в тигровой шкуре» 79

К новым успехам 92

К образованию глагольных форм и системы склонения в урартском 147

К образованию некоторых основных форм глагола в бухарском арабском диалекте 19

К характеристике языка среднеазиатских арабов 13

Карийский язык. Карийское письмо. 37

Квадратное письмо 38

Кесра 39

Коковцов П. К. 40

Корш Ф. Е. 42

Коссейский язык 41

Кру TWR' надписи Шапура 119

Лидийский язык. Лидийское письмо 47

Лидийский язык. Лидийское письмо 48

Мальтийский язык 49

Мандейский язык. Мандейское письмо 50

Материалы по изучению арабских диалектов Средней Азии 9

Метр и ритм в поэме Руставели «Вытязь в тигровой шкуре» 113

Метр и рифма в поэме Руставели «Вытязь в тигровой шкуре» 116

Метр и ритм в поэме Руставели и вопросы сравнительной версификации 120

Митанни. Митаннийский язык 51

На «ТУ-104» в древний мир 74

Наука об обществе для общества 95

Наука смотрит в завтра 90

Неизвестная поэтическая версия грузинского «Балавариани» 82

Некоторые особенности номинального предложения в литературном арабском 133

- «Нестан-Дареджан» в среднеазиатском арабском фольклоре 6, 7
- Новейшие теории о прародине семитов 141, 148, 149
- Новооткрытая еврейская надпись из Мцхета 10
- Новые надписи арамейским письмом из Армази 11
- О грузинском алфавите 67
- О подготовке к юбилею Ш. Руставели 87
- О тбилисской рукописи древнееврейского пятикнижия 102
- О теории сонантов и аблаута в картвельских языках 86
- О характерных чертах семитского языка 140
- О языковом родстве и языковых союзах 99
- Об одной монете из Дманиси 17
- Обнаруженные сокровища 70
- Общее годовичное собрание ученых (Интервью) 101
- От редакции. В кн.: Переднеазиатский сборник. Вопросы хеттологии и хурритологии 77
- Памяти Георгия Ахвледиани 115
- Письмо Шамябарону Николаи 2
- Письмо Шамя из Калуги (Арабский текст с русским переводом и комментариями) 3
- По поводу «некоторых неразъясненных случаев древней иностранной этно- и топонимики Грузии» 25
- По поводу «Тысячи и одной ночи» 91, 100
- По поводу фельетона тов. Н. Агиашвили 63
- По поводу этимологии некоторых топонимических терминов 114
- По Сирии и Ливану 57
- Предисловие. В кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский. Избранные сочинения. Т. 1. 53
- Предисловие. В кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский. Избранные сочинения. Т. 4. 60
- Предисловие. – «Вис и Рамин». Фахредди Асад Горгани (на перс. Яз) 110
- Предисловие. – В кн.: Каталог арабских, тюрских, персидских рукописей Ин-та рукописей им. К. С. Кекелидзе 104

- Предисловие. – В кн.: Лекиашвили А. С. Парадигмы глагольных форм литературного арабского языка 35
- Предисловие. – В кн.: Церетели К. Г. Хрестоматия современного ассирийского языка со словарем 66
- Предисловие к первому изданию. – В кн.: Хрестоматия современного ассирийского языка со словарем 127
- Предмет исследования – Византия 88
- Принципы составления арабско-грузинского словаря 134
- Путь к расцвету 26
- Расширились научные контакты 93
- Редакция и предисловие. – В кн.: Крачковский И. Ю. История географической литературы арабов (на араб. Яз.). 84
- Рейхани Эмин. Исцели меня, богиня долины. (стих. Пер. С араб. Г. В. Церетели). 85
- Рец. На кн.: Г. А. Климов. Этимологический словарь картвельских языков 106
- Речь на XXVII съезде Комсомола Грузии 98
- Речь тов. Г. В. Церетели на похоронах Аветика Исаакяна 61
- Сасанидская надпись из Армази 21
- Семитские языки и вопросы современной диахронической лингвистики и сравнительной типологии 150
- Семитические языки и их значение для изучения истории грузинской культуры 20
- Система консонантизма в арабском 151
- Система спряжения глагола и склонения имени существительного в урартском языке и его отношение к языкам иберийско-кавказской группы 130
- Склонение имен в литературном арабском 139
- Словами сердца 78
- Слово на юбилее. (К 75-летию со дня рождения акад. К. С. Кекелидзе) 52
- Сложное предложение в литературном арабском 135
- Состояние и задачи востоковедения в Грузинской ССР 62, 68
- Стезей поиска 105

Тяжелая утрата 97

Ударение в современном арабском 132

Укрепить контакт и взаимодействие науки с техникой и производством 76

Урартские памятники Музея Грузии 8

Ценный вклад в советскую науку о языке 43

Шота Руставели в Иерусалимском Крестовом монастыре 72

Эмин Рейхани 18

Эпиграфические находки в Мцхета – древней столице Грузии 23

Языковедческая работа в Советской Грузии 33

The Achaemenid State and World Civilization 121

The influence of the Tajik language on the vocalism of Central Asian Arabic dialects 107

The verbal Particle m/mi in Bukhara Arabic 108

Zur Frage der Beziehungen den semitischen und hamitischen Sprachen 109

სახელთა საძიებელი

აბაევი ვ. 248	ბარონ ნიკოლაი (მასზე) 2
აბაშიძე ი. 72, 174, 298, 329, 345, 346, 423	ბიწაძე ა. (მასზე) 306
აბაშიძე ი. (რედ) 203	ბიწაძე ლ. 389
აბაშიძე ი. (მასზე) 285, 287, 288, 300, 302, 310, 316, 318	ბოგოლუბოვი მ. 337
აბულაძე ც. 104, 215	გაბაშვილი ვ. 425
აგიაშვილი ნ. (მასზე) 63	გამსახურდია კ. 331
აგლაძე რ. (მასზე) 256	გამყრელიძე ალ. 177, 233
ალ-ღაზალი (მასზე) 218	გამყრელიძე თ. 86, 169, 195, 209, 392, 393, 402, 426
ალადაშვილი ა. (მასზე) 256	გვარამია რ. 104, 194, 215, 227
ალეპოელი პ. (მასზე) 231	გვახარია ალ. (გამომც.) 182, 190
ალექსიძე ზ. 210	გიულდენშტედტი 181, 189
ალი ბეი (მასზე) 230	გორგიჯანიძე ფ. 152
ამონიოსი 227	გრიგოლ აკანელი 175
აპოლონიოს როდოსელი 216	გრიგოლიშვილი გ. 182
არაქელოვი ერ. 318	გრიშაშვილი ი. (მასზე) 256
არიანე ფლავიუსი 176	გულისაშვილი ვ. (მასზე) 256
ასათიანი ნ. 231	
ახვლედიანი გ. 63, 251	
ახვლედიანი გ. (მასზე) 103, 115, 213	დავითაია თ. (მასზე) 357
ახვლედიანი ვ. 322, 392	დათიკაშვილი ქ. 63
ახვლედიანი ვ. (მასზე) 281	დავრიჟეცი ა. 234
	დიონ კასიოსი 201
ბაბურიანი მ. 319	
ბარამიძე ალ. 250, 273, 320, 347, 364, 380, 424	ევლია ჩელები 221, 229
ბარამიძე ალ. (რედ.) 71	ეზეკიელი 237

ვარდი ხ. 300

ვაჩნაძე ს. 63

ვეკუა ი. (მასზე) 253, 256, 324

თარხნიშვილი ბ. 306

თაყაიშვილი ე. (მასზე) 256

თოდუა მ. 182, 190

თოფურია ვ. 63

იაკუთი 191

იევლევი ალ. 212

იოანე დრასხანაკერტელი 197

ისკანდერ მუნში 214

კალანდაძე გ. (მთარგმ.) 302

კარტოზია გ. 116

კარტოზია გ. (გამომც.) 203, 232

კახიანი ც. 198, 315

კეკელიძე კ. (მასზე) 52, 256

კეჭყაძე ნ. 176

კიკვიძე ც. 116

კიკვიძე ც. (გამომც.) 232

კიკნაძე რ. 204, 236

კილაძე ნ. 218

კობიძე დ. (მასზე) 337

კუპრაძე ვ. (მასზე) 357

კუფტინი ბ. (მასზე) 256

კუცია კ. 224

კუცია კ. (მთარგმ.) 234

ლაზარ ფარპეცი 185

ლასტივერტეცი არისტაკეს 235

ლევიაშვილი ა. 35, 157, 188, 219, 392, 394

ლევიაშვილი ა. (მასზე) 281

ლელაშვილი მ. 395

ლომთათიძე ქ. 63

ლომოური ნ. 201

ლუზინიანი ს. 230

მამაცაშვილი მ. 104, 215, 223

მარგველაშვილი თ. 403

მარგველაშვილი თ. (მთარგმ.) 206

მარგველაშვილი თ. (მასზე) 281

მაჭავარიანი გ. 86, 195

მაჭავარიანი გ. (მასზე) 97

მახალდიანი ვ. (მასზე) 357

მაჯდ-ოს-სალტანე 223

მეგრელიძე ი. 286

მელიქიშვილი გ. 428

მელიქიშვილი გ. (რედ.) 342

მესხია შ. (რედ.) 359

მიქელაძე თ. 208

მჭედლიშვილი ჯ. 301

ნედოსპანოვა მ. 367, 374	ფალავა კ. 268
	ფეჩევი ი. 192
	ფუთურიძე გ. 221, 229, 332, 369
პლოტკინი გრ. 302	ფუთურიძე ვ. 179, 204, 214
	ფუთურიძე ვ. (გამომც.) 152, 183
ჟღენტი ვ. 101	ფუთურიძე ვ. (მასზე) 226
	ფურცელაძე ნ. (მთარგმ.) 206
რამიშვილი ლ. 397	ფურცელაძე ნ. (მასზე) 91, 100
რეიჰანი ე. 85	
რეიჰანი ე. (მასზე) 18	ქსენოფონტე (მასზე) 208
რუსთაველი შ. 202, 203	ქუთათელაძე ი. (მასზე) 256
რუსთაველი შ. (მასზე) 6, 72, 79, 89, 94, 112, 116, 232, 273, 285, 287, 288, 300, 310, 318, 320, 355, 361, 368, 381	ქუთათელი ა. 316
სარაჯიშვილი ე. (შემდგ.) 384	ლოლობერიძე ნ. 63
სილაგაძე ბ. 230	ყაუხჩიშვილი ს. 177, 187, 196, 200, 207, 217, 392, 298, 429
სიხარულიძე ე. (გამომც.) 191	ყიფშიძე ნ. (მასზე) 256
სიხარულიძე ზ. 404	ყუბანეიშვილი ს. 52
სტურუა დ. 376	
	შამილი (მასზე) 2
ტაციტუსი 233	შანიძე აკ. 72, 242, 385
ტიხონოვი ნ. 325	შანიძე აკ. (მასზე) 94, 285, 287, 288, 298, 300, 302, 310, 313, 316, 318
ტოლოჩანოვი ნ. 220	შოშიაშვილი ნ. 175
ურუშაძე აკ. 216	
	ჩიქობავა ა. 63
ფანჩვიძე ელ. 251	ჩიქობავა ა. (მასზე) 357

ჩუბინაშვილი გ. 28	წერეთელი თ. (მასუ) 306
ჩუბინაშვილი გ. (მასუ) 118	წერეთელი კ. 66, 127, 166, 167, 211, 392
ჩხეიძე ლ. 333	
ჩხიკვიშვილი დ. 430	ხალილი ნ. (მასუ) 319
ცაგარეიშვილი ე. 197, 235	ჯალალიანცი ესაი ჰასან 224
ცაიშვილი ს. 116, 392, 399, 431	ჯანაშვილი ფ. 310
ცაიშვილი ს. (გამომც) 203, 232	ჯანაშია ლ. ნ. 185
ცაიშვილი ს. (რედ.) 237	ჯანაშია ს. (რედ.) 8
ცაიშვილი ს. (მასუ) 373	ჯანაშია ს. (მასუ) 21
ცამციშვილი ა. (მასუ) 70	ჯაყელი მ. (მამულაშვილი მ.) 289
ცინცაძე ი. 184, 212, 220	ჯიქია ს. 69, 75, 153, 155, 192, 432
ცქიტაშვილი თ. 237	ჯიქია ს. (რედ.) 27, 65, 124
	ჯიქია ს. (მასუ) 177, 228, 324, 337, 356
მიძიგური შ. (მასუ) 324	ჯუვეინი 236
მოწენიძე გ. (მასუ) 329, 331, 338	ჰასან რუმლ

УКАЗАТЕЛЬ ИМЕН

- Абаев В. И. 248
- Абашидзе И. В. 72, 174, 298, 307, 329, 345, 346, 423, 433
- Абашидзе И. В. (Ред.) 203
- Абашидзе И. В. (О нем) 285, 287, 288, 300, 302, 310, 316, 318
- Абу Али ибн Сина 205
- Абуладзе Ц. А. 104, 215
- Авдиев В. И. 275
- Агишвили Н. Д. (О нем) 63
- Агладзе Р. И. (О нем) 256
- Ал-Газали (О нем) 218
- Али Бей (О нем) 230
- Аладашвили А. С. (О нем) 256
- Алексидзе З. Н. 210
- Алеппский П. (О нем) 231
- Аммоний 227
- Аполлоний Родосский 216
- Аракелов Е. 318
- Арриан Флавий 176
- Асатиани Н. Ш. 231
- Ахвледиани В. Г. 205, 322, 392, 400, 405
- Ахвледиани В. Г. (О нем) 281
- Ахвледиани Г. С. 63, 251, 334
- Ахвледиани Г. С. (О нем) 103, 115, 213
- Бабурян М. 319
- Барон Николаи (О нем) 2
- Барамидзе Ал. Г. 250, 273, 320, 347, 364, 380, 424
- Барамидзе Ал. Г. (Ред.) 71
- Басилашвили Г. 290
- Беляев В. И. (Ред.) 159
- Беридзе В. М. 33
- Бицадзе Л. 389
- Бобохидзе К. 348
- Боголюбов М. 337
- Варди Х. 300
- Вачнадзе С. 63
- Векуа И. Н. 358
- Векуа И. Н. (О нем) 253, 256, 324
- Габашвили В. 425
- Гамкрелидзе А. Г. 177, 233
- Гамкрелидзе Т. В. 86, 169, 195, 209, 392, 393, 402, 426
- Гамкрелидзе Т. В. (О нем) 387
- Гамсахурдиа К. С. 331
- Гасс Б (Пер.) 307

Гварамя Р. В. 104, 194, 215, 227
 Гвахария А. А. 182, 190
 Гвелесиани С. И. 321, 327, 340, 343, 349, 370
 Гвелесиани С. И. (О ней) 374, 376, 382
 Гелашвили Г. 181, 189
 Гогоберидзе Н. 63
 Горгиджанидзе П. 152
 Григорий Аканский 175
 Григолишвили Г. 282
 Гришашвили И. Г. (О нем) 256
 Гулисашвили В. З. (О нем) 256
 Гюльденштедт 181, 189

 Давитая Т. Ф. (О нем) 357
 Даврижеци Ар. 234
 Датикашвили К. 63
 Дауд-паша (О нем) 96
 Джакели М. (Мамулашвили М.) 289
 Джалалянц Эсай Хасан 224
 Джанашвили П. 310
 Джанашиа Л. Н. 185
 Джанашиа С. Н. (Ред.) 7, 8, 296
 Джанашиа С. Н. (О нем) 21
 Джикия С. С. 62, 69, 75, 83, 153, 155, 192, 432, 434
 Джикия С. С. (Ред.) 27, 55, 65, 124
 Джикия С. С. (О нем) 117, 228, 324, 337, 356
 Джувейни 236

 Дзидзигури Ш. В. 341, 350
 Дзидзигури Ш. В. (О нем) 324
 Дзоценидзе Г. С. (О нем) 329, 331, 336, 338
 Дион Кассий 201
 Дурмишидзе С. В. (сост.) 186
 Дьяконов И. М. 77
 Дьяконов И. М. (Ред.) 180

 Жгенти В. 101

 Заверин М. (Ред.) 307
 Зайончковский А. А. (О нем) 83

 Иевлев Алексей 212
 Иезекиил 237
 Исаакян А. (О нем) 61
 Иоани Драсханкертский 197
 Искандер Мушни 214
 Иакут 191

 Картозия Г. А. 116
 Картозия Г. А. (Изд.) 203, 232
 Каухчишвили С. Г. 88, 177, 187, 196, 200, 207, 217, 392, 398, 429
 Кахиани Ц. П. 198, 315
 Кекелидзе К. С. (О нем) 52
 Кечакмадзе Н. 176
 Киквидзе Ц. 116

Киквидзе Ц. (Издат.) 232
Кикнадзе Р. К. 204, 236
Кикодзе А. 351
Киладзе Н. В. 218
Кипшидзе Н. А. (О нем) 256
Климов Г. А. (О нем) 106
Кобидзе Д. И. (О нем) 337
Коковцов П. К. (О нем) 40
Комахидзе Н. В. 335
Корш Ф. Е. (О нем) 42
Крачковская В. А. 154
Крачковский И. Ю. 53, 60, 84, 159, 161-163, 168, 173, 238, 240, 258, 264, 265, 269, 276, 291, 292
Ксенофонт (О нем) 208
Кубанейшвили С. И. 52
Купрадзе В. Д. (О нем) 256, 357
Кутателадзе И. Г. (О нем) 256
Кутатели Ал. 316
Куфтин В. А. (О нем) 256
Куция К. К. (Пер.) 224, 234

Лазар Фарпеци 185
Ластивертци Аристокэс 235
Лекиашвили А. С. 35, 157, 188, 219, 392, 394
Лекиашвили А. С. (О нем) 281
Лелашвили М. 395
Ломоури Н. Ю. 201
Ломтатидзе К. В. 63
Ломтатидзе К. В. (О ней) 354
Лузиниан С. 230
Луцкая Н. 344

Маджд-ос-Салтане 223
Мамацашвили М. Г. 104, 215, 223
Маргвелашвили Т. И. 403
Маргвелашвили Т. И. (Пер.) 206
Маргвелашвили Т. И. (О ней) 281
Мачавариани Г. И. (О нем) 97
Махалдиани В. В. (О нем) 357
Мегрелидзе И. В. 286
Меликишвили Г. А. 428
Меликишвили Г. А. (Ред.) 342
Меликсет-Бек, Л. М. (Ред.) 312
Месхиа Ш. А. (Ред.) 359
Мещанинов И. 241
Микеладзе Т. К. 208
Милибанд С. Д. 365, 377
Мурадян П. М. (О нем) 114
Мчедлишвили Дж. 301

Недоспасова М. Е. 367, 374
Нуцубидзе Ш. И. 312

Пагава К. К. 268

Панчвидзе В. Н. 251
 Петр Ивер (О нем) 312
 Печеви Ибрахим 192
 Пир-Хусейн (О нем) 154
 Плоткин Г. 302
 Пурцеладзе Д. Л. (Сост. :) 186
 Пурцеладзе Н. (Пер.) 206
 Пурцеладзе Н. (О ней) 91, 100
 Путуридзе В. С. 179, 204, 214
 Путуридзе В. С. (Издат.) 152, 183
 Путуридзе В. С. (О нем) 226
 Путуридзе Г. В. 221, 229, 332, 369

 Рамишвили Л. 397
 Рейхани Эмин 85
 Рейхани Эмин (О нем) 18
 Руставели Ш. 202, 203
 Руставели Ш. (О нем) 6, 7, 72, 74, 79, 87, 89, 112, 116, 120, 232, 273, 285, 287, 288, 296, 300, 307, 310, 318-320, 355, 361, 368, 381
 Рыбаков Б. 88

 Сараджишвили Е. Г. (Сост.) 384
 Силагадзе Б. С. 230
 Сихарулидзе З. 404
 Сихарулидзе Э. Т. (Издат.) 191
 Сталин И. В. (О нем) 26
 Стуруа Д. 376, 382

 Такайшвили Е. С. (О нем) 256
 Тархнишвили В. 306
 Тацит 233
 Тихонов Н. С. 325, 353, 363
 Тихонов Н. С. (О нем) 348
 Тодуа М. А. 182, 190
 Толочанов Н. М. 220
 Топуриа В. Т. 63
 Топуриа В. Т. (О нем) 354
 Трубачев О. Н. 367, 435

 Урушадзе А. 216

 Фахреддин Асад Горгани (О нем) 110
 Фрейман А. А. 254

 Халил Н. (О нем) 319
 Хазаров В. 317
 Хасан Румлу 204
 Цагарейшвили Е. В. 197, 235
 Цаишвили С. С. 116, 392, 399, 431
 Цаишвили С. С. (Издат.) 203, 232
 Цаишвили С. С. (Ред.) 237
 Цаишвили С. С. (О нем) 373
 Цамциашвили А. И. (О нем) 70
 Церетели К. Г. 66, 127, 166, 167, 199, 211, 366, 371, 388, 401, 407, 436, 437

Церетели Т. В. (О ней) 306	Beeston, A. F. L. (О нем) 119 а
Цинамдзгвришвили М. Д. (О нем) 256	Birkeland H. 263
Цинцадзе И. З. 184, 212, 220	
Цкитишвили Т. 237	Cohen D. 271
Чабанов М. 379	Dawud basa (О нем) 96
Чикобава А. С. 33, 63, 354	Diringer D. 262
Чикобава А. С. (О нем) 43, 357	
Чубинашвили Г. Н. 28	Faxredin As ad Gorgani (О нем) 110
Чубинашвили Г. Н. (О нем) 118	Frey R. N. 260
Чхеидзе Л. 333	Fiedrich J. 239
Чхиквишвили Д. 430, 438	
	Grelot K. 278
Шамиль 2, 3, 5	
Шанидзе А. Г. 72, 242, 385	Henning W. 279
Шанидзе А. Г. (О нем) 94, 213, 285, 287, 288, 298, 300-302, 310, 316, 318	
Шарбагов Г. Ш. 284	Istvanovits M. 280
Шошиашвили Н. 175	
Штерн Л. (О нем) 317	Jedlicka J. 295, 296
	Junker H. 257
Эвлия Челеби 221, 229	Krackovski I. 84
Юсуф Изз эд-Дин (О нем) 96	Metzger B. M. 267
	Minorsky V. 246
Altheim F. 257, 259, 261, 294	
	Nyberg H. S. 255
Bailey H. W. 245	

Petracek K. 272, 295, 296

Segert S. 305

Stiehl R. 257, 261

Tod M. N. 247

Vusuf Izz ed-Din (O нем) 96

Wardi Dr. Ch. 297

БИБЛИОГРАФИЧЕСКАЯ СЕРИЯ

«ГРУЗИНСКИЕ УЧЕНЫЕ»

георгий василевич церетели

(на грузинском и русском языках)

ТБИЛИСИ

<<МЕЦНИЕРЕБА>>

1985

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

სბ 2904

გამომცემლობის რედაქტორი დ. ლ ე ჟ ა ვ ა

მხატვარი ვ. წ ი კ ლ ა უ რ ი

მხატვრული რედაქტორი გ. ლ ო მ ი ძ ე

ტექრექტორი ნ. ო კ უ ჯ ა ვ ა

კორექტორი ს. წ ა ხ ნ ა გ ი ა

გადაეცა წარმოებას 21.10.1985; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 30.4.1986;

ქალაქის ზომა 60X90 1/16; ქალაქი 1; ბეჭდვა მაღალი;

გარნიტურა ვენური; პირობითი საბეჭდი თაბახი 8.0;

პირ. საღ. გატ. 8.63; სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 6.4;

უე 01142;

ტირაჟი 1000;

შეკვეთა N 583;

ფასი 90 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19

Издельство <<Мецниереба>>, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქართველოს სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19

Типография АН Грузинской ССР, Тбилиси 380060, ул. Кутузова, 19

ელექტრონული ვერსია მოამზადა მელიტა მაღლაკელიძემ